

2007

דו"ח שנתי

ועד
אבי
הי
נאמן

תוכן העניינים

2	חבר הנאמנים והצוות הבכיר
3	שליחותנו
5	דבר היושב ראש
7	פרויקטים בישראל
27	פרויקטים בצפון אמריקה
47	פרויקטים בארצות ברית המועצות לשעבר
61	תקציר כספי
71	מפתח עניינים – ישראל
73	מפתח עניינים – צפון אמריקה
75	מפתח עניינים – ארצות ברית המועצות לשעבר

חבר הנאמנים והצוות הבכיר

שורה תחתונה:

משמאל לימין: מאיר בוזגלו, אביטל דרמון, גיורג' רוהר, מס ברנסטין, ארתור פריד, לורן מרקין, אלן פלד, ליף רוזנבלט

שורה אמצעית:

עליזה קורב, דוד תדמור, דוד רוזנסון, אלי סילבר, יוסי פרגר, רחל אברהמס, אלי קנאי, לאה מאיר, מיכאל ברגר

שורה עליונה:

מרווין שיק, אלירז נר-גאון, מרים ורשביאק, דני דניאלי, גלי איזמון, יואל איינלגר, שרה קאס, עזריאל נוביק, נינה בטלר, קארן וייס, ליאורה פסקל, דוד פיינסילבר

לא מופיעים בתמונה:

דינה פוקס, הנרי טאוב, רות וייס

שליחותנו

קרן אבי חי היא קרן פרטית שנוסדה בשנת 1984 ופועלת בישראל ובצפון אמריקה. בבוא העת מקווה הקרן להרחיב את פעילותה ולכלול בה מקומות נוספים שיש בהם אוכלוסייה יהודית גדולה.

בעודה מחויבת להמשכיותם של עם ישראל והיהדות, ולמרכזיותה של מדינת ישראל בחיי העם היהודי, מציבה הקרן שני יעדים מרכזיים:

- עידוד וטיפול יחסי הבנה, רגישות וזיקה הדדית בין יהודים מכל הזרמים והגישות למסורת.
- טיפוח הזיקה למסורת בקרב כל חלקי העם ועידוד ההבנה וההערכה למורשת היהודית ולתרבותה, לדיניה, למנהגיה ולערכיה.

היעדים הללו מעוגנים בשתי הבריתות העיקריות בתורה: ברית הבורא עם אברהם וברית הבורא עם ישראל באמצעות משה.

קרן אבי חי דבקה בפילוסופיה של הרב אברהם יצחק הכהן קוק זצ"ל, הרב הראשי לישראל בשנים 1921-1935. הפרויקטים של הקרן, שמטרתם לקדם את יעדיה, נעשים בהשראתו וברוח תורתו.

הברית שנכרתה עם אברהם מבוססת על רעיון המשפחה, השבט, האומה והמורשת. אברהם היה מייסד השושלת, אבי המשפחה. לשיטת הרב קוק, כל יהודי החש שייכות לעם ישראל ושותפות לגורלו, יש לו חלק בברית זו. הרגשת השייכות דיה כדי להיחשב להזדהות האתנית הכלולה בבריתו של אברהם.

ברית הבורא בתיווכו של משה נכרתה עם ישראל כאומה, ומשמעה מחויבות קהילתית לתרי"ג המצוות ולקיומן. ואולם, לשיטת הרב קוק, ברית זו של מעמד הר סיני יש לה מימד של בחירה חופשית: קיום המצוות מבוסס על החלטה רצונית לדבוק בהן.

לאור האמור לעיל, מאמצת הקרן את הקווים המנחים הבאים כמצע לפעולותיה:

- עדיפות תינתן לתכניות המקדמות את שני יעדיה. לא תמומן תכנית המקדמת יעד אחד על חשבון משנהו.
- קרן אבי חי תפעל בקרב כל רובדי העם היהודי ומגוריו, מתוך כוונה לקדם את יעדה הכפול.
- תוענק תמיכה אך ורק לתכניות ולמוסדות המגלים יחס חיובי כלפי מדינת ישראל ואינם שוללים את הערך שבחינוך הכללי.
- הקרן תתמוך ואך ורק בתכניות הנסמכות על לימוד והשכלה.
- ימומנו בעיקר תכניות חדשניות, שקרן אבי חי תיזום ותפתח בעצמה או בשיתוף עם אחרים.
- תיבחנה רק בקשות לסיוע המוגשות ביוזמותיה של הקרן.
- הקרן לא תממן גירעונות ואף לא מפעלי בנייה, למעט מתן הלוואות לבתי-ספר יהודיים יומיים ולמחנות קיץ יהודיים בצפון אמריקה.
- ההקצבות יינתנו בצורת מענקים לפעולות המוכרות כפטורות לצורכי מס על ידי נציבויות מס-הכנסה בישראל ובארצות-הברית.

דבר היושב ראש

אסירי התקווה

הביטוי "אסירי התקווה", המופיע בספר זכריה (ט, יב), מתייחס כפי הנראה לגולי בבל שקיוו לגאולה ולהזדמנות לקומם את המקדש בירושלים מהריסותיו, משימה שאכן הושלמה בסופו של דבר.

כשנתקלתי לאחרונה בצמד מילים זה, נדמה היה לי שביטוי ייחודי זה, המופיע פעם אחת בלבד במקרא, עשוי להגדיר במדויק את מצבם של הנאמנים המופקדים על הקרנות הפילנתרופיות. הרשו לי להסביר מדוע חשתי כך.

קרנות כגון קרן אבי חי התברכו בהון נדיב – במקרה שלנו מדובר ביותר מ-700,000,000 דולר שעמדו לרשותנו בסוף 2007. כפי שידוע בוודאי לקוראים, חוקי מס הכנסה מחייבים אותנו לחלק לפחות 5% מהון זה מדי שנה, שאם לא כן צפויים אנו לקנס¹. לפיכך התחלנו לחפש דרכים לניצול ההון ברוח המשימה שהוגדרה בשנת 1984 על ידי שלושת מייסדי הקרן, משימה שאושרה שוב ושוב על ידי זלמן ח. ברנסטין המנוח.²

דיברתי על "חיפוש דרכים" מפני שאנו מנסים ללא הרף למצוא את התכניות והפעילויות שיאפשרו לנו לאתר את התחומים המתאימים, אשר ימנפו אותנו לקראת השגת מטרותיה החמקמקות של הקרן. קרנות כגון קרן אבי חי תלויות באופן כמעט בלעדי

באחרים לשם ביצוע הפעילויות שהן מממנות; אנו מעודדים את מקבלי המענקים, עוקבים מקרוב אחרי פעולתם, בודקים את נקודות החוזק והתורפה שלהם, וחולקים עמם את ממצאינו בעזרת מומחים מוכשרים להערכה ולמחקר בצפון אמריקה ובישראל. ובכל זאת, בסופו של דבר, גם באותם תחומים הנראים לנו כטובים שבהם, אנו נותרים, כמאמרו של זכריה בבחינת "אסירי התקווה", היושבים ומצפים להתגשמות חלומותינו ומטרותינו, ולעיתים רבות זוכים לכך שאת מה שהנאמנים ייחלו לו, מגשימים מקבלי המענקים שלנו.

פה ושם, כמובן, צצים בדרכנו מכשולים בלתי צפויים: דברים אינם מתנהלים על פי המתוכנן, העלויות מאמירות, אנשי צוות מתחלפים. או אז באות לידי ביטוי מיטב יכולות הניהול שלנו, לפעמים בעזרת יועצים מבחוץ, אך רק לעיתים נדירות אנו מאבדים תקווה משאנו מגלים כי תבונת השיפוט הקולקטיבי של קבוצתנו לא נשאה פרי.

כי זה הוא גורלה של קרן מענקים, שבמהותה היא הסדר בין המענק לבין הגורם המבצע, שבו אנו, נותני המענקים, תולים תקוות רבות אך גם פועלים בשטח כדי להבטיח שהדברים יתבצעו על הצד הטוב ביותר באמצעות מנהלי הפרויקטים הרבים שלנו. אולי בזכות קבוצת האנשים המוכשרים במיוחד של אנשי הצוות, ההנהלה והנאמנים שאספנו יחד, עשויה

¹ ICR 4942 ² הדו"ח השנתי עמוד 3

כתבתי על ימי הפעילות הראשונים של המרכז. בית אבי חי מייצג עידן חדש בפעילות הפילנטרופיות של קרן אבי חי – וזאת כי הפסקנו להיות קרן העוסקת אך ורק במענקים והפכנו לקרן תפעולית למחצה, שבה נתון גורלנו לחלוטין בידינו אנו. כאן אין מקום לתקווה בלבד, מפני שהאחריות כולה מוטלת על קרן אבי חי. ואני יכול לדווח, בגאווה ובשמחה, כי הציפיות הראשוניות שתלו הנאמנים בבית אבי חי אכן התמלאו, ואני יכול לומר בביטחון מלא לתושבי ירושלים ולמתגוררים מעבר לה, כי הבית מציע שפע של פעילויות ואירועים, כפי שניתן לראות באתר www.bac.org.il.

בעבר כבר הבעתי את תודתנו והערכתנו למנהל בית אבי חי, דני דניאלי. בתום כמעט שנה מלאה של פעילות ברור לנו כי תחת הנהגתו הדינמית התקבץ צוות מוצלח וייחודי של אנשי מקצוע, המפעילים שבוע אחר שבוע מרכז תרבותי רב-פנים, המתחרה בהצלחה עם מגוון האפשרויות התרבותיות המוצעות בירושלים. אני מקווה שפעילות חדשה זו של קרן אבי חי תמשיך לשגשג ותלך מחיל אל חיל.

א. פריד

ארתור פריד, יושב ראש

התקווה להיות אך ורק תוצר-לוואי טבעי של התהליך הפילנטרופי של קרן אבי חי; שכן לא יכולתי לצפות למאמץ גדול יותר מבחינת המודעות העצמית ליכולתנו המקצועית, הניתוח העסקי, התכנון המדוקדק, הביצוע המתחשב, ההערכה, ולאחר מכן המעקב אחר הביצוע יחד עם מקבלי המענקים. אך בכל מפגש אנושי, בין שהוא מתקיים בין אנשים פרטיים ובין אם בתוך קבוצה, מתפתחת תלות הדדית, ואנשים, כידוע, מקווים תמיד לטוב. יחד עם זאת, קרן אבי חי נמצאת עתה במסלול של "הורדת הילוך", וחשיבותה של כל החלטה מועצמת שבעתיים בשל מגבלת אופק הזמן העומד לרשותנו – שתיים-עשרה שנה בלבד – גורם שאין לו אח ורע ברוב הקרנות האחרות. אופקי זמן מוגבלים אינם קיימים בקרנות האחרות, משום שהן פועלות לצמיתות.

אחריות רבה שבעתיים מוטלת אפוא על צוות עובדי הקרן, ההנהלה והנאמנים בבואם לקבל את החלטותיהם. לא יהיו "דור נוסף" או "הזדמנות נוספת", ולכן, בדיוק כפי שהנביא זכריה הפציר בגולים השבים לארצם להזדרז ולהתחיל במלאכה, גם אנו מרגישים בכובד האחריות המוטלת על שכמנו והדוחקת בנו לפעול היטב. אנחנו אולי "אסירי התקווה", אך נדמה לי שבדרך כלל אנחנו עושים את מלאכתנו על הצד הטוב ביותר. תוכלו בוודאי לגבש דעה משלכם, לאחר שתקראו את דיווחיהם של שלושת עמיתיי, יוסי פרגר, דייוויד רוזנסון ואלי סילבר, המנהלים את פעילויותיה של הקרן בצפון אמריקה, בברית-המועצות-לשעבר ובישראל.

ברצוני להוסיף עוד הערה קצרה על הפעילויות שהחלו בשנת 2007 בבית אבי חי בירושלים – מרכז תרבות שמטרתו לעסוק בנושאים מרכזיים ובתחומי המחשבה והיצירה של החברה היהודית והישראלית. בדוחות שנתיים קודמים כתבתי על התקדמות הבנייה ועל התכנונים הראשוניים, ובשנה שעברה

פרויקטים בישראל

2 0 0 7

אלי סילבר, מנכ"ל אבי חי ישראל

ובכל זאת, אנו סבורים כי הנסיבות החדשות ישפיעו לטובה על פעילותה של קרן אבי חי בישראל. מסגרת הזמן המצומצמת והמשאבים המוגבלים העומדים לרשותנו מאלצים אותנו לחדד את סדרי העדיפויות ואת דרכי הפעולה שלנו, ואנו פועלים לעשות זאת על סמך סקירה מקיפה שערכנו בשנת 2005. הנסיבות החדשות מעניקות יתר דחיפות לשאלות כגון: מהן הזירות היעילות ביותר לקידום משימתנו? כיצד עלינו לחלק את משאבינו בין הזירות הללו? באיזו מידה עלינו להתמקד בהשקעות של "כאן ועכשיו" לעומת פיתוח מורשת אשר תמשיך להתקיים אחרינו, גם לאחר שנת 2020?

שאלות אלה ודומות להן מנחות אותנו בבואנו לערוך סקירה שיטתית של פעילות הקרן בישראל. בשנת 2007 התחלנו לערוך בדיקה של פעילותנו בתחום מערכת החינוך הרשמית, ואנו מצפים להשלים אותה במהלך 2008. אנו מצפים גם להרחיב בדיקה זו לזירות אחרות שבהן אנו פועלים, כגון מסגרות החינוך הלא-פורמלי ואמצעי התקשורת (בעיקר הטלוויזיה והאינטרנט).

עדיין לא קיבלנו אמנם הכרעות סופיות לגבי סדרי העדיפויות החדשים ודרכי הפעולה החדשות, אך כבר עתה הולכים ומתבררים שני כיוונים הראויים לציון:

בניית יכולת: בתמיכתה של קרן אבי חי הפכו מקבלי מענקה ל"סוכני" שינוי משמעותיים המקדמים את

מקריאה בדו"ח שנתי זה עולה בבירור, כי העובדה שקרן אבי חי עתידה לסיים את פעולתה בשנת 2020 מעצבת ביתר שאת את דרך החשיבה שלנו ואת צעדינו. חבר הנאמנים וצוות העובדים של הקרן מודעים לעובדה כי הזמן קצר, והמלאכה לקידום משימתה של הקרן מרובה, ושאלות של התמקדות וסדרי העדיפויות נעשו כעת דחופות במיוחד.

מיפוי הדרכים הטובות ביותר שבהן נלך בתריסר השנים שנותרו לפעילותנו במדינת ישראל הוא אתגר המושפע משני גורמים נוספים – היחלשות הדולר לעומת השקל, אשר צמצמה את ערך מענקי הקרן ב-9% במהלך שנת 2007; והצפי כי בשנת 2008 נגיע לתקרת ההוצאות השנתית של הקרן בישראל, כפי שנקבעה על ידי חבר הנאמנים בתהליך מודרג עד לסיום פעולת הקרן. היחלשות הדולר מתחה מאוד את יכולתנו לספק את המשאבים הנחוצים להמשך קיומן של הפעילויות שאנו מממנים, שלא לדבר על הרחבתן; היא גם הפעילה לחץ כספי ניכר על מקבלי המענקים שלנו, אשר פעולתם מסתמכת במידה רבה על תמיכתם של נדבנים יהודים אמריקאיים. הצפי שנגיע לראשונה בתולדותינו לתקרת ההוצאות השנתית יצר אצלנו הלך רוח חדש – ההכרה כי ניאלץ למצוא דרך לממן יזמות וכיוונים חדשים מתוך ההשקעות הקיימות: חלפו הימים שבהם יכולנו להשקיע ביזמות חדשות בלא לפגוע ביזמות הקיימות.

מעודדות: העניין הגובר בתכניות היוצרות חיבור בין יהודים ישראלים; תחושה גוברת של רתיעה מהשפה ומהמסגרות המבחינות בין יהודים על סמך נטייתם הדתית/חילונית; מעגל הולך ומתרחב של מחנכים המבקשים להיאבק בבורות תלמידיהם בנושאים יהודיים; העמקת הצליל והתוכן היהודי במוזיקה הישראלית הפופולרית, (כפי שקורה במסגרות העוסקות בפיוט); העניין הגובר בתכניות תרבות יהודיות (כפי שניכר בהיקפם ובגיוונם של הקהלים המגיעים לפעילויות בית אבי חי, ראו עמ' 22); ועוד ועוד.

מנקודת מבטי כמנכ"ל אבי חי ישראל בשתיים-עשרה השנים האחרונות יכול אני לומר שהחברה הישראלית לא הייתה מעולם פתוחה כלפי משימתה של הקרן כפי שהיא כיום. הבנה זו מציבה בפנינו אתגר מרגש ואחריות כבדה גם יחד – להשתמש במשאבינו בצורה היעילה ביותר כדי לתת מענה לעניין הגובר ולצרכים הקיימים כיום. אנו מצפים שהסקירה האסטרטגית של פעולותינו תנחה אותנו בדרכנו להשגת משימה מאתגרת זו – ואנו מקווים להביט לאחור בשנת 2020 ולדעת שהשתמשנו במשאבינו בתבונה כדי לקדם את משימתה של קרן אבי חי.

בדפים הבאים מופיעה סקירה קצרה של פעולות הקרן בישראל. התיאורים מתייחסים בעיקר לפרויקטים ולתכניות העוסקות בשלושה יעדים: עידוד הבנה הדדית, טיפוח מנהיגות יהודית חדשה, וטיפוח הלימוד היהודי (בחינוך הבלתי-פורמלי, בבתי-הספר הממלכתיים ובכלי התקשורת).

פעולתנו בשנת 2007 התמקדה בעיקר בפרויקטים שבהם אנו תומכים זה שנים רבות – ביטוי לעניין שאנו מגלים בשמירה ובהעמקה של העבודה הנעשית על ידי מקבלי המענקים שלנו. עם זאת, הסקירה מתייחסת גם לשתי יזמות חדשות: בית אבי חי,

משימתה של הקרן בקרב החברה הישראלית. הקרן מבקשת לקדם את יכולתן של אותן השקעות-ערך להתקיים ולהשתפר בשנים הבאות, גם אחרי שהקרן עצמה תסגור את שעריה. מנקודת מבט זו מתבקש להקדיש מעתה תשומת לב לקידום היכולת הארגונית של מקבלי המענקים. לאחרונה התחלנו, בעזרת יועצים שעבודתם ממומנת על ידי הקרן, לסייע לכמה ארגונים הפועלים בתחום החינוך היהודי הלא-פורמלי לעבור לתכנון אסטרטגי. זאת ועוד, ליאורה פסקל העומדת בראש מנגנון ההערכה שלנו, יזמה בשנת 2007 קורס הערכה ניסיוני וחדשני עבור עשרה מקבלי מענקים, מתוך מטרה להפוך את מוסדותיהם לארגונים מחויבים לומדים (ומסוגלים לבדיקה עצמית).

שותפויות אסטרטגיות: לנוכח משאבינו המוגבלים ולוח הזמנים המוגבל לפעולתנו, מתברר לנו יותר ויותר שעלינו לנסות למשוך ולצרף אלינו שותפים חדשים הפועלים בתחומי העניין של הקרן. ניסיונות אלה ימנפו ביעילות רבה יותר את פעילותנו השוטפת וגם יסייעו להמשיך במשימות הקרן אחרי 2020. בשלב זה התחלנו לבחון שותפויות במגזר העסקי, במיוחד במסגרות של השלטון המקומי, כחלק מיזמות קהילתיות (דוגמה לכך תוכלו לראות בדו"ח על "עולמות"). התחלנו גם ליצור דיאלוג נרחב יותר עם קרנות פילנטרופיות אחרות, כדי לזהות תחומי עניין משותפים ונקודות אפשריות לשיתוף פעולה.

בדיקה אסטרטגית זאת מתרחשת דווקא בתקופה שבה אנו עדים להתחזקות העניין בנושאים המעסיקים את הקרן בישראל. אמנם יעד הפיוס בין ישראלים בעלי גישות שונות למסורת היהודית עדיין רחוק מהישג-ידנו, וחלקים שונים בחברה הישראלית עדיין מתאפיינים בניכור מן החיים היהודיים ומן התרבות היהודית, אך אנו עדים לקיומן של מגמות

בית-ספר קשת בירושלים

בית-הספר קשת מקיף כיתות מגיל גן ועד כיתה י"ב, מיועד לתלמידים דתיים וחילוניים ומחויב ללימוד גישות שונות לאורח חיים יהודי מתוך יחס של כבוד הדדי. בשנת הלימודים 2007/08 למדו בבית-הספר יותר מ-680 תלמידים, וזהו אחד מבתי-הספר היחידים בישראל שבהם מתקיים מספר שווה של אנשי צוות דתיים וחילוניים ותכנית הלימודים מייחסת משקל שווה לנושאים דתיים וחילוניים. קרן אבי חי תומכת בהכשרת מורים ובעריכת השתלמויות, בפיתוח תכניות לימודים ובתמיכה מקצועית לסגל המורים. הקרן גם תומכת בעמותת בית-הספר קשת במטרה להפיץ ולקדם את הרעיון של חינוך מעורב לדתיים וחילוניים בבתי-ספר אחרים.

www.keshet-s.org

המכללה החרדית ירושלים

המכללה החרדית שהוקמה בשנת 2001 היא מוסד להשכלה גבוהה הפועל בשיתוף עם מוסדות אקדמיים מוכרים אחרים כדי לאפשר לנשים וגברים מן המגזר החרדי לרכוש השכלה אקדמית בתחומים שונים, וביניהם עבודה סוציאלית, טכנאי מעבדות רפואיות ומינהל עסקים. מעבר לתכנית הלימודים האקדמית מציעה המכללה גם מסלולי הכשרה מקצועיים. קרן אבי חי מממנת עבור סטודנטיות חרדיות מלגות לימוד למכללה ורכישת השכלה אקדמית שתאפשר את השתלבותן בחברה הישראלית. מענק של הקרן תומך גם בשורה של סמינרים חוץ-לימודיים לנשים, העוסקים בענייני אקטואליה תוך התייחסות אל העולם החרדי. סמינרים אלה פתוחים גם לציבור הרחב. בשנה"ל 2007/08 למדו במסגרת זו יותר מ-400 נשים ו-100 גברים בשבעה מסלולים אקדמיים. עד היום סיימו שתי כיתות את לימודיהן – בסך הכול 60 סטודנטים – וקיבלו תארים בעבודה סוציאלית ובטכנאות של מעבדות רפואיות.

הגשמת חלומו של זלמן ברנסטין להקים בירושלים מרכז תרבות יהודית ברמה גבוהה אשר ישקף את חזונה של הקרן ואת רוחה – ואכן, בית אבי חי עלה על כל הציפיות בזמן הקצר שבו הוא פועל; ו"בית", יוזמה חדשה שבה פתחה הקרן לשם פיתוח מרכזים קהילתיים יהודיים תוססים בישראל.

טיפוח הבנה הדדית

קרן אבי חי ממשיכה למקד את מאמציה בטיפוח יחסי הבנה הדדית בין יהודים מכל הזרמים והגישות אל המסורת. ספינת הדגל של הקרן בתחום זה, "צו פיוס", משתמשת במגוון של אסטרטגיות – חינוכיות, פרסומיות ויחצ"ניות – כדי לקדם את ערך הפיוס בחברה. הקרן משקיעה בחינוך לדיאלוג גם באמצעות פרויקטים המופעלים במערכת החינוך, במסגרות חינוך לא-פורמליות ובכלים השונים של תקשורת ההמונים.

ארץ אחרת

כתב-עת דו-חודשי המתמקד מנקודות מבט מגוונות בנושאים הקשורים לתרבות היהודית ולחיים בישראל של ימינו. כתב-העת שואף להעניק במה להשקפות בלתי-שגרתיות אך מעמיקות על ההווה היהודית-ישראלית. עד סוף 2007 ראו אור 42 גיליונות שזכו לביקורות מצוינות, ומאז סתיו 2007 מופיע מאמר של "ארץ אחרת" מדי שבוע באתר האינטרנט הפופולרי Xnet. מאז השקתו בסתיו 2000 רכש כתב-העת מוניטין כמפעל עיתונאי ברמה גבוהה התורם לשיח הציבורי בישראל. בזכות טיפולו המעמיק בסוגיות החשובות העומדות על הפרק ובזכות מחויבותו למתן ביטוי לקולות שונים בחברה הישראלית הוא זוכה לביקורות נלהבות מצד אנשי אקדמיה, אישי ציבור ועיתונאים. קרן אבי חי היא אחד המממנים העיקריים של כתב-העת. www.acheret.co.il

יסודות

נוספות לחיזוק הזהות היהודית בקרב אוכלוסיות
מפתח בישראל. www.gavison-medan.org.il

עולמות: זהות יהודית ישראלית בנצרת עילית

תכנית עירונית המבקשת לטפח קשר אמיץ יותר של עולים דוברי רוסית וישראלים ותיקים אל התרבות היהודית ואל החברה היהודית בישראל. היוזמה, שפותחה בעקבות מחקר שהזמינה קרן אבי חי ב-2003 ובדק את הקהילה היהודית של נצרת עילית, מבקשת לחזק את הקשרים בין עולים חדשים לתושבים ותיקים על-ידי התמקדות בזהותם המשותפת כישראלים, יהודים ותושבי נצרת עילית. בתמיכת פרנסי העיר ובסיוע מנחי קבוצות, מומחים מתחום הפיתוח הקהילתי ומנהיגים מקומיים, שם לו המיזם למטרה להפעיל את הקהילה כולה כדי לגבש תכנית וחזון עירוני, ליצור תכניות חינוכיות ותרבותיות שיתמקדו באוכלוסיות-מפתח בעיר, ולהכשיר תושבים מקומיים כמנחים בתכניות בעלות תכנים יהודיים-ישראלים. בשלב זה משתתפים בפעילויות מאות תושבי נצרת בני כל הגילים, ואלפים נוספים מגיעים לאירועים חד-פעמיים, בעיקר בתקופות החגים. מובילי התכנית מאמינים שעד 2009 יהיו שליש מתושבי העיר קשורים לפחות לפעילות אחת של המיזם. התקווה היא שהתכנית תוכל לשמש דגם למיזמים דומים גם בערים נוספות, שבימים אלה נבחן הפוטנציאל של שיתופן בתכנית.

צו פיוס

ספינת הדגל של קרן אבי חי בכל הקשור לטיפול הבנה הדדית בקרב יהודים בישראל. "צו פיוס" הוא מבצע רב-צדדי של אנשי הקרן עצמם, ויוזמותיו הבולטות ביותר הן מגוון של מסעי פרסום בכלי התקשורת שנועדו לקדם את מסר הפיוס. במסגרת זו נערכו מסעות פרסום בטלוויזיה ובעיתונות החרדית;

פרויקט לקידום החינוך לדמוקרטיה במסגרת בתי-הספר הממלכתיים-דתיים. "יסודות", שהוקם ב-1996, שם לו למטרה לבלום את המגמה הרווחת בקרב הציבור הציוני-דתי, לטעון כי הלכה ודמוקרטיה אינן מתיישבות זו עם זו. "יסודות" מציע רעיונות הלכתיים חלופיים העולים בקנה אחד עם ערכי הדמוקרטיה, הסובלנות והפלורליזם. היוזמה החלה את דרכה באמצעות קורסים לצוותי מנהלים ומורים, שבהם השתתפו עד כה יותר מ-500 אנשי סגל הוראה המייצגים יותר ממחצית מבתי-הספר הממלכתיים-דתיים בישראל. כיום פועלים נציגי "יסודות" ב-65 בתי-ספר (יסודיים, חטיבות ביניים ותיכונים) במטרה להנחיל את ערכי הדמוקרטיה, בעיקר באמצעות הכנסת תכנית לימודים חדשה והכשרת מורים. כמו כן פותחו קורסים ביהדות ובדמוקרטיה לאנשי סגל ההוראה ולסטודנטים בסמינרים הדתיים להכשרת מורים. קרן אבי חי היא בין הגופים המרכזיים המממנים את פעילות "יסודות".

www.yesodot.org.il

מרכז מלי"ץ לזהות יהודית-ציונית

מענק כללי שנועד לתמוך ביזמות חינוכיות יהודיות-ציוניות שונות של מרכז מלי"ץ. כך למשל פועל המרכז לקידום ניסוחה של האמנה הדתית-חילונית שנוסחה בידי פרופ' רות גביון והרב יעקב מדרן – הניסיון המקיף והשיטתי ביותר שנעשה עד כה לנסח הסדרים חדשים ליחסים בין דת ומדינה במדינת ישראל. על עבודתם זכו פרופ' גביון והרב מדרן בפרס אבי חי לשנת 2001. בשנת 2005 נטל מרכז מלי"ץ את האחריות ליוזמת גביון-מדרן, והוא מבקש היום להפיץ את מסריה ולעורר דיון ציבורי לגבי תכניה. מענק של קרן אבי חי מאפשר למרכז מלי"ץ להמשיך בפעולות הקשורות בקידום האמנה ולפתח תכניות חינוכיות

השבוע ובסופי השבוע תכניות למשתתפי הקהילה ולציבור הרחב. www.piyut.org.il/communities

קידום מנהיגות יהודית חדשה

האתגרים הרבים שעומדים בפני החברה היהודית בישראל מחייבים גיבוש דור חדש של מנהיגים שיביאו עמם ידע נרחב בתרבות היהודית והישראלית, יידעו לכבד את השונות ויהיו מסוגלים לסחוף אנשים לדו-שיח מעמיק בדבר עתידם של החיים היהודיים במדינת ישראל. קרן אבי חי ממשיכה לייחס חשיבות מיוחדת להכשרת מנהיגים כאלה, אשר ינחו את קהילות המוצא שלהם וישפיעו עליהן. במהלך השנים פנינו לאוכלוסיות שונות מכל גוני הקשת הדתית-חילונית, בניסיון להכשיר מנהיגים ששפתם מבוססת על ידע מעמיק במורשת היהודית ועל רגישות ליהודים מכל הזרמים והגישות למסורת.

בית מורשה בירושלים

מוסד לימוד המכשיר נשים וגברים דתיים לתפקיד הנהגה קהילתיים וחינוכיים ומונה יותר מ-90 סטודנטים בעלי תואר ראשון לפחות. תכנית ההכשרה של "בית מורשה" עוסקת בלימודי יהדות תוך שילוב גישות מתחום הישיבות התורניות ומתחום האקדמיה, במטרה להכשיר בוגרים המסוגלים לגבש שפה משותפת והבנה בין עולמם של דתיים לעולם החילוני. סטודנטים רבים ממשיכים את לימודיהם לתואר שני בתכנית משותפת עם אוניברסיטת בר אילן. "בית מורשה" מפעיל גם בית מדרש לצדק חברתי, שבו משתתפים 18 עמיתים, וכן מספר תכניות השכלה לציבור הרחב, בכללן בית מדרש דתי-חילוני וכנסים בנושאים שונים. קרן אבי חי היא הגורם העיקרי המממן את "בית מורשה" מאז היווסדו ב-1989. www.bmj.org.il

הוכנו סדרות טלוויזיה כגון "מרחק נגיעה", שעסקה ביחסים בין משפחת עולים מרוסיה לבין שכניהם בשכונה חרדית ונחנכו יזמות מבוססות-אינטרנט, כגון האתר הפופולרי "זירת פיוס" המפגיש בין אנשים כותבים בעלי השקפות עולם שונות לדיון בשאלות השעה. "צו פיוס" גם יזם וממשיך לתמוך במגוון רחב של פרויקטים חינוכיים המפגישים בין נוער מבתי-ספר דתיים וממלכתיים, קבוצות כדורגל לנוער דתי-חילוני וקבוצות הידברות לסטודנטים ומבוגרים. מאז 2006 עוסק "צו פיוס" גם בפיתוח תכניות ציבוריות רחבות-היקף שנועדו לשותף אלפים בחוויות הפיוס: למשל "לטייל בשביל ישראל", מסעות הליכה יומיים לאורך שביל ישראל בפרק זמן של חודש לפחות, שבהם השתתפו יותר מ-6,000 איש שבאו מרקע מגוון, טיילו, למדו והכירו זה את זה.

www.tzavpius.org.il

קהילות שרות

תכנית המבקשת להביא לקהלים שונים את חוויות התרבות היהודית ולהעמיק את הקשר עימה באמצעות מוסיקה יהודית מסורתית בכלל ופיוטים בפרט. המשתתפים במסגרת "קהילות שרות" מתכנסים מדי שבוע בהדרכת פייטנים מסורתיים, מוסיקאים או יוצרים, שומעים מפהם פיוטים נבחרים ולומדים לשיר אותם. הראשונה מבין הקהילות השרות הוקמה בשנת 2003 במושב הגרמנית בירושלים ביוזמת קרן אבי חי, והשתתפו בה ארבעים איש שבאו מרקע מגוון, שנפגשו אחת לשבוע במשך עשרה שבועות. בשיתוף עם מרכז תרבות עמים לנוער הורחב שלב הניסוי לארבע קהילות נוספות וכיום פועלות ברחבי ישראל עשר קבוצות – שבע קבוצות ותיקות בירושלים, תל-אביב, עמק חפר, ירוחם, הרצליה וחיפה, ועוד שלוש קהילות חדשות בירושלים, באוניברסיטת בר-אילן ובחולון – ובסך הכול כ-230 איש. בנוסף לכך נערכות במהלך

ממזרח שמש: המרכז למנהיגות יהודית

צהר

בעמותת "צהר" משתתפים רבנים אורתודוקסים השואפים להפיח רוח חדשה בתפקיד הרבנות בחברה הישראלית באמצעות ניהול דו-שיח משמעותי עם העולם החילוני. פעילות העמותה החלה בעריכת טקסי נישואים על-פי ההלכה תוך התאמתם לזוגות חילוניים בישראל, ומדי שנה משיאים רבני "צהר" כ-2,000 זוגות. לאחרונה עוסקים רבני "צהר" במידה רבה בניסיונות לפעול נגד מגמות ההקצנה הניכרות בקרב הציונות הדתית, וזאת באמצעות קידום ערכי הסובלנות והדיאלוג. רבני "צהר" מבקשים לפעול להשכנת רוח של מתינות דתית בזירות רבות, בקרב הנוער, בכלי התקשורת ובבתי-הספר. רבני "צהר" גם מוזמנים כיום לעתים תכופות יותר לדבר במסגרות כלליות ובשאלות הנוגעות לכלל החברה הישראלית, כגון אלימות או חקיקת רווחה. פעילויות נוספות של "צהר" כוללות כנסי רבנים במגוון נושאים ומיזם שנועד לסייע לעולים מברית-המועצות לשעבר להוכיח את מעמדם ההלכתי כיהודים בפני הממסד הרבני. קרן אבי חי היא הגוף העיקרי המממן את פעילות "צהר". www.tzohar.org.il

קולות

תכנית שנתית להכשרת מנהיגים בתחומי העסקים, התקשורת ותחומי עיסוק אחרים, המוקדשת ללימוד מקורות יהודיים. התכנית מתמקדת במיוחד בשאלות חברתיות כגון צדק, צדקה והיחס לזרים, וכן בנגיעה בין חיי היומיום והתחום המקצועי של המשתתפים לבין המקורות היהודיים. התכנית מצויה עתה בשנתה העשירית וכעת היא מונה 240 עמיתים, שרובם מתכנסים פעם בשבועיים למפגש לימודי ערב, ומעת לעת לסמינרים מרוכזים של סופי-שבוע. רוב עמיתי השנה הראשונה בוחרים להמשיך את לימודיהם לפחות שנה נוספת – סימן מובהק להצלחה המרשימה של התכנית. קרן אבי חי תומכת ב"קולות" מאז הקמתה. www.kolot.info

מרכז למנהיגות קהילתית השואף לקדם את ערך האחריות החברתית המבוסס על מחויבות יהודית. המרכז החל לפעול ב-1999 כיוזמה של קרן אבי חי בעזרת רשת "כל ישראל חברים", וכיום הוא מתמקד בהכשרת מנהיגים יהודיים המחויבים לערכים חברתיים מקרב פעילים קהילתיים, מנהלי בתי-ספר, רבנים, משפטנים, עיתונאים, סטודנטים, הורים ובני נוער. במהלך 2007 השתתפו יותר מ-450 איש מקבוצות-יעד אלה בתכניות לימוד והכשרה. במרכז "ממזרח שמש" פותחו גם חומרי למידה יהודיים רלוונטיים ונגישים העוסקים בסוגיות חברתיות חשובות, המיועדים לאוכלוסיות שונות ומבוססים על מגוון רחב של מסורות יהודיות מקהילות ישראל שונות, תוך התמקדות מיוחדת במסורות כתיבה והגות שמקורן בקהילות ישראל מארצות האסלאם.

www.mizrach.org.il

מכינות קדם-צבאיות

המכינות הקדם-צבאיות מכשירות בוגרי תיכונים במסלול לימודים אינטנסיבי של שנה אחת המשלב יהדות וציונות עם שירות קהילתי, פיתוח מנהיגות והכשרה קדם-צבאית. בשנת 2007/08 נתנה קרן אבי חי מענקים ל-17 מכינות שבהן יותר מ-620 משתתפים, חילוניים או קבוצות מעורבות של דתיים וחילוניים. מכינה צבאית זכאית לתמיכת הקרן אם היא עומדת בתנאים הבאים: לפחות שמונה שעות לימוד שבועיות מוקדשות ללימודי יהדות וציונות; שילוב מרצים בעלי רקע מגוון; תכנית שירות קהילתי; ובסיס כלכלי איתן. סקירה שהוזמנה בשנת 2005 על-ידי הקרן ובדקה את בוגרי המכינות הקדם-צבאיות הצביעה על מימוש משמעותי של פוטנציאל הנהגה וציינה כי בוגרים רבים מגיעים לתכניות הכשרה לקראת קריירות בתחום החינוך היהודי וההנהגה הקהילתית וניצבים בחזית הפעילות החברתית.

תהודה

תכנית להכשרת מחנכים ומנהיגים קהילתיים ישראלים יהודים, להעמקת בקיאותם בטקסטים יהודיים ומחויבותם ללימוד כמנוף לפעולה חברתית. "המדרשה באורנים" ו"קולות", שני ארגונים העוסקים בהתחדשות התרבות היהודית בישראל, חברו יחד לבדיקת רעיון זה וגיבשו תכנית ניסיונית שהוכתרה בהצלחה ובה השתתפו בשנת הלימודים 2001/02 יותר מעשרים עמיתים. בעקבות שנת הרצה שנייה הופקו לקחים ושני הארגונים חנכו בנובמבר 2004 תכנית הכשרה דו-שנתית מלאה, בהשתתפות 19 עמיתים בעלי כישורי מנהיגות מוכחים, שהגיעו מרקע יהודי מגוון. בוגרי המחזור הראשון מנהיגים או עובדים כיום בתכניות מובילות שונות בתחום החיים היהודיים והתרבות היהודית בישראל. בתמיכת קרן אבי חי נפתח בסתיו 2006 מחזור נוסף ובו 18 עמיתים. הבוגרים צפויים לתפוס עמדות חינוכיות מובילות בבתי-מדרש, במסגרת "קהילות לומדות" וביזמות יהודיות-ישראליות נוספות. קרן אבי חי היא המממנת העיקרית של פרויקט "תהודה". www.kolot.info/programs/tehuda

עידוד לימודי היהדות: מסגרות לא-פורמליות ללימודי יהדות

הניכור שחשים ישראלים חילוניים רבים כלפי התרבות היהודית ולימודי היהדות ממשיך להדאיג את אנשי קרן אבי חי, מפני שקיומה של חברה יהודית בריאה תלוי בהירתמות כל מגזרי החברה השונים לפיתוח חייה התרבותיים. לדאבון הלב, דומה שחלק ניכר מן הציבור החילוני בישראל ויתר על היהדות ומסר אותה לידי הדתיים. קרן אבי חי שואפת לעודד לימודי יהדות ואוריינות יהודית בקרב יהודים חילוניים בישראל כדי שיוכלו להשתתף באופן פעיל ומתוך ידע

בעיצוב החיים היהודיים בישראל. הקרן ממשיכה להתמקד בשלושה תחומי פעילות עיקריים: (1) עידוד לימודי היהדות בתכניות למבוגרים חילוניים, במיוחד במסגרות לא-פורמליות; (2) קידום התרבות היהודית בתקשורת בכלל ובטלוויזיה בפרט; (3) קידום לימודי היהדות במערכת החינוך הממלכתית (הלא-דתית).

אומרים שירה

תכנית תרבות יהודית-ישראלית המיועדת לסטודנטים ומציבה במרכזה את הפיוט ומדרשו. שלב הניסוי של התכנית נערך באוניברסיטה העברית בירושלים בשיתוף עם בית הלל במרוצת שנת הלימודים 2002/03. בעקבות הצלחתו הורחבה התכנית בהמשך לאוניברסיטאות תל אביב, בן גוריון וחיפה, ולמרכז הבין-תחומי בהרצליה. התכנית כוללת אירועים ציבוריים חודשיים המיועדים לכלל הסטודנטים – מאירועים המיועדים ל-50 - 100 איש ומשלבים לימוד ומפגשי שירה המוקדשים לפיוט ולמדרשו, ועד מופעים ציבוריים גדולים המושכים אליהם דרך קבע מאות סטודנטים, בהשתתפות פייטנים מן השורה הראשונה, זמרים פופולריים וסטודנטים המפרשים את הטקסטים הנטולים ממקורות יהודיים. אנשי "בית הלל" שואפים להפוך מאפיין זה של התרבות היהודית לחלק בלתי-נפרד מהפעילות התרבותית הכללית באוניברסיטאות בישראל.

בהשראת התכנית "אומרים שירה" החל לאחרונה מיזם חדש: אמנים שנחשפו במשך שלוש שנים לעולם הפיוט בפרויקט "אומרים שירה" ביקשו להתעמק בצורה שיטתית יותר בעולם התרבות היהודית בכלל ובפיוט בפרט. התוצאה היא קורס לזמרים ומלחינים מובילים המצוי עתה בשנתו השנייה ומציע לעשרים אמנים מובילים שמונה ימים אינטנסיביים של לימוד ההיסטוריה היהודית, מקורות ופיוטים. רוב האמנים החלו לשלב בהופעותיהם ובלחניהם את הפיוטים שלמדו.

אלול

מוסד המקדם לימוד בצוותא של מקורות יהודיים קלאסיים ומודרניים בהשתתפות דתיים וחילוניים. "אלול", מהגופים החלוצים בתחום, מפעיל שלוש תכניות בית-מדרש (לקבוצת מנהיגות הליבה שלו, לסופרים ולמספרי סיפורים) וכן מכשיר ומנחה קהילות לומדות נוספות ברחבי הארץ. נכון להיום פועלות שלושים קהילות לומדות ובהן יותר מ-480 איש הלומדים באופן קבוע. עוד מאות נוטלים חלק באירועי לימוד מיוחדים בחסות הקהילות בכל רחבי הארץ. קרן אבי חי היא אחד ממקורות המימון העיקריים של פעילויות "אלול". www.elulbm.org.il

בית

תכנית ניסיונית שהחלה ביוזמת אבי חי בשיתוף עם החברה למתנ"סים ושמה לה למטרה לפתח מרכזים קהילתיים מצטיינים בתחום הלימוד היהודי והתרבות היהודית. "בית" (שם זמני) הוא תכנית המבקשת להפוך מספר נבחר של מרכזים, שכבר הוכיחו את מחויבותם לתרבות היהודית וללימודי יהדות, לקבוצת עילית של מוסדות קהילתיים המאמצים את ערכי היהדות כחלק מרכזי בפעילותם ומציעים מגוון של תכניות יהודיות ברמה גבוהה אשר יצליחו למשוך קהל מגוון. לשם כך תגדיר התכנית אמות-מידה למצוינות, תפעל בשיתוף עם המרכזים כדי להגיע לרמות הללו, ותספק הכרה רשמית ותמיכה למרכזים שיעמדו באמות-המידה הנדרשות.

המרכזים הקהילתיים של "בית" אמורים לפעול בתחומים הבאים: להציע מגוון תכניות יהודיות ברמה גבוהה, כמו קבוצות לימוד, דיונים ופסטיבלים; למשוך לפעילויותיהם מספר הולך וגדל של משתתפים, שישקפו את הגיוון הקיים בקהילה; לעודד ולחזק את מעורבותם של המשתתפים בתכנון ובגיבוש הפעילויות;

לשתף פעולה עם קבוצות מקומיות אחרות ומוסדות אחרים בגיבוש סדר-יום תרבותי יהודי; ולאמץ קהילות הנותנות ביטוי ממשי לערכי הכבוד והדאגה לזולת.

התכנית הניסיונית של "בית" אמורה להיפתח בשנת 2009. בשנה הראשונה יפעלו חמישה עד שבעה מרכזים, ושלושה עד חמישה מרכזים יצטרפו אליהם בשנה השנייה. אם תצליח התכנית אנו צופים כי בתוך שש שנים תתפתח קבוצה של עד 30 מרכזים קהילתיים, המייצגים רבע מכל המרכזים המשרתים את האוכלוסייה היהודית בישראל – מסה קריטית שתוכל להשפיע על רשת המרכזים הקהילתיים בכללותה.

במידבר

מרכז ללימודי יהדות בנגב שהוקם בירוחם בשנת 1996 ומאז צמח והיה למרכז תרבותי-יהודי חשוב המהווה אבן שואבת לאוכלוסייה המגוונת של האזור. תכניות "במידבר" מקיפות מגוון רחב של פעילויות, לרבות בית-מדרש יצירתי למנהיגות הארגון, בית-מדרש לילדים, תכניות לימוד לבני נוער בגיל התיכון ולבוגרי תיכון, תכניות לימוד לקשישים, תכנית על פרשת השבוע, להקת מחול-מדרש, תכניות ללימודי יהדות המיועדות לפועלים ממפעלי הסביבה, ואירועים כלל-קהילתיים. במהלך 2007/08 מפעילה "במידבר" 18 תכניות חינוכיות שונות, שבמסגרתן נערכים בדרך כלל מפגשים שבועיים של יותר מ-1,500 משתתפים – ילדים, בני נוער, מבוגרים וקשישים. הארגון מציע גם תכניות לימוד וסיור לקבוצות מישראל ומחו"ל המבקשות ללמוד על היהדות בנוף המדברי. פעולות ארגון "במידבר" מומנו מראשיתן במשך שש שנים על ידי "צו פיוס", ומאז 2002 מהווה קרן אבי חי את אחד הגורמים המרכזיים במימון. www.bamidbar.org

יעוד וייחוד

מיזם שאפתני המבקש להשפיע על ההכשרה הצבאית של החיילים ולהנחיל להם תכנים וערכים יהודיים-ציוניים. המיזם, בהנחיית "בית מורשה" ובהשתתפות הקצונה הבכירה של צה"ל, מבקש לצייד את חיל החינוך של צה"ל ואישי מפתח בשורות הצבא בידע ובכלים שיכשירו את מפקדי צה"ל להיות מנהיגים חינוכיים שהזהות והערכים היהודיים-ציוניים הם חלק בלתי-נפרד ממורשת הפיקוד שלהם. בארבע השנים הראשונות לקיומו של המיזם, עד שהתבסס היטב, מומנה פעילותו בידי קרן אבי חי. תמיכת הקרן במיזם הסתיימה ב-2007.

מכלולת עלמא

מכלולת עלמא היא מרכז תרבות ולימוד בתל אביב המתמקד בתרבות עברית ובזהות יהודית בת-זמננו. במרכז תכנית הפעילות של עלמא ניצב בית-הספר לתרבות עברית יישומית, המציג עתה (2007/08) תכנית לימודים הנמשכת שנתיים ובה 27 משתתפים שכבר הוכיחו את יכולתם להשפיע על אחרים באמצעות מקצועותיהם השונים; 56 סטודנטים נוספים הרשומים לאחד מארבעת המסלולים המקצועיים (עריכה ותרגום, כתיבה יוצרת, הנחיית קבוצות ויזמות חינוכית, ואמנות בין-תחומית), שנועדו להעשיר את חייהם המקצועיים של המשתתפים על-ידי העמקת הבנתם בתרבות העברית; המשך מפעל "בתי מדרש" לזמרים פופולריים ולאמנים האמורים להפוך לסוכני השפעה ושינוי בתרבות היהודית בישראל; וקורסים שונים הפתוחים לציבור הרחב. בסך הכול לומדים במכלולת עלמא כיום (שנה"ל 2007/08) 170 סטודנטים. www.alma.org.il

מלטון, פרויקט מפתחות

פיתוח קורס דו-שנתי באוריינות יהודית למבוגרים חילוניים בישראל. בהשראת ההצלחה הרבה של פרויקט Mini Schools בתפוצות, החל מכון גנדל ללימודי יהדות למבוגרים, הפועל במסגרת מרכז מלטון לחינוך יהודי באוניברסיטה העברית בירושלים, לפתח תכנית לימודים ומסגרת לימודית מתאימה לישראל להוראת מושגי יסוד ביהדות למבוגרים חילוניים. חלקה הראשון של היחידה כבר הושלם ובשנת הלימודים הנוכחית, 2007/08, לומדים במסגרת זו 14 קבוצות. פיתוח תכנית הלימודים לשנה השנייה בתמיכת קרן אבי חי כמעט הושלם, והתכנית הניסיונית נבדקת עתה על ידי ארבע קבוצות. בסך הכל רשומים לתכנית בשנת 2007/08 140 משתתפים.

מסע אל המורשת היהודית

תכנית שמטרתה לקרב ולחבר ישראלים אל מורשתם היהודית המשותפת באמצעות חקר ותייעוד של אתרים יהודיים היסטוריים בתפוצות. התכנית מפגישה בין סטודנטים מתחומי ידע שונים המשתלמים בקורס בן שישה חודשים. בראשית הקורס נערכים ארבעה מפגשי הכנה בני יומיים, ובסיומו יוצאים הצעירים למסע בן שלושה שבועות באחת הקהילות היהודיות בתפוצות כדי לעסוק שם בעבודת חקר ושימור.

ביוזמת קרן אבי חי ובחסות מרכז זלמן שז"ר נשלחו לחו"ל במסגרת התכנית שמונה משלחות ובהן כ-250 סטודנטים (לטורקיה, בולגריה, סלובקיה, רומניה [פעמיים], יוון, הודו וגיאורגיה). בשנת 2008 עתידות לצאת שתי משלחות – האחת לדברצן שבהונגריה והאחרת לקוצ'ין שבהודו. בתכנית משתתפים מדי שנה כ-60 סטודנטים. www.shazar.org.il/moresheet

עתים

עידוד לימודי היהדות: בתי-ספר ממלכתיים

"היסטוריה, מקרא ומה שקרה": תכנית הלימודים בתנ"ך של יד בן-צבי

תכנית לימודים חדשה בתנ"ך לכיתות ד', וה' בבתי-ספר היסודיים הממלכתיים. העיקרון המנחה מאחורי תכנית הלימודים של יד בן-צבי הוא שלימוד התנ"ך צריך לשמש בסיס ללימודי מקצועות נוספים – גיאוגרפיה, ספרות, מדעים, עברית והיסטוריה – ושבעזרתו אפשר להתמודד עם שאלות וערכים הרלוונטיים לחיי התלמידים. עד כה פותחו ביד בן-צבי ספרי-לימוד ומדריכים-למורה לספרי יהושע, שופטים, מגילת רות ושמואל. במהלך שנת הלימודים 2007/08 נלמדו החומרים של יד בן-צבי בכמעט מאה בתי-ספר. קרן אבי חי תומכת במפעל במענק לשיווק תכנית הלימודים ולהכשרת מורים ומפקחים.

יהל"ים

יהל"ים – "ילדים והורים לומדים" – היא תכנית שמטרתה לקדם לימוד בצוותא של הורים וילדים בנושאים בעלי זיקה למקורות יהודיים, במסגרת בתי-הספר היסודיים וחטיבות הביניים של החינוך הממלכתי. יהל"ים החלה כתכנית של מפגשי הורים וילדים אחרי שעות הלימודים, בבתי-ספר שיש בהם אחוז ניכר של עולים חדשים, אך בהמשך היא התרחבה ועתה היא מקיפה תכניות דומות עבור אוכלוסיות ותיקות. בעזרת צוות מנחים מקצועיים פועלת תכנית יהל"ים לחיזוק בתי-ספר שבהם משולבים התרבות היהודית וערכי היהדות ביעדי בית-הספר ובתכנית הלימודים; קיימת התייחסות מתמדת למקורות יהודיים; ומתקיים לימוד משותף של הורים וילדים בכל הרמות – בכיתות, בפעילויות כלל בית-ספריות, בשיעורי הבית ובקהילות לימוד משפחתיות. בשנת 2007/08 פעלה יהל"ים ב-25 בתי-

פרויקט המספק מידע, ייעוץ ותמיכה בנושאים הקשורים למחזור החיים היהודי לעולים ממדינות בריה"מ לשעבר. מכון עתים הוקם בשנת 2000 כדי לספק מידע והדרכה ליהודים ישראלים על מחזור החיים היהודיים. המכון נוקט בשלושה אמצעים מרכזיים להשגת יעדיו: חוברות מידע, המחולקות באמצעות מגוון רחב וגדל של ערוצים, אתר אינטרנט, וקו חם. בתמיכת קרן אבי חי התאפשר ל"עתים" לתרגם ולהפיץ חוברות מידע ברוסית; לפתח גרסה בשפה הרוסית של אתר האינטרנט; ולהתאים את הקו החם לצרכיהם של דוברי הרוסית. משהושלמו יזמות אלה בשנת 2007, הסתיימה תמיכתה של קרן אבי חי ב"עתים". www.itim.org.il

פסטיבל כפר בלום ופסטיבל הקהל

שני פסטיבלים שנתיים של לימוד התרבות היהודית-הישראלית וחוייתתה, המיועדים לאוכלוסיות נרחבות ושונות: פסטיבל הקהל, הנערך בחג הסוכות זה עשר שנים, ופסטיבל "לא בשמים", שציין את שנתו התשיעית בכפר בלום ביולי 2007. שני הפסטיבלים הם אירועים ציבוריים גדולים המושכים 4,000 עד 5,000 משתתפים כל אחד. הקרן רואה את הפסטיבלים כאירועי תרבות המתעמקים בקשרים המרובים שבין הזהות הישראלית והזהות היהודית, ונושאים עמם את המסר שכל אדם יכול למצוא משהו משלו בתרבות היהודית.

מורשה

"מורשה" היא יוזמה של קרן אבי חי לפיתוח רשת של בתי-ספר ממלכתיים וממלכתיים-דתיים כדי להציע חינוך יהודי מקיף לתלמידיהם מתוך התייחסות מיוחדת לערכים ולצרכים של ילדים הבאים ממשפחות מסורתיות. תכנית "מורשה" מבקשת לטפח בתי-ספר המאמצים את לימודי היהדות, מקדמים את ערכי הרב-גוניות והאחריות החברתית ומחזקים את הקשרים בין בית-הספר לבין המשפחה. אל המחזור הראשון של תכנית "מורשה", שמנה שלושה-עשר בתי-ספר יסודיים וחטיבות ביניים ופעל מאז שנה"ל 2003/04, הצטרפו בשנה"ל 2007/08 בתי-ספר נוספים ובסך הכול מונה כיום התכנית שלושים בתי-ספר.

צוות "מורשה" שוקד עם צוות המורים על גיבוש ויישום של תכניות עבודה שנתיות שנועדו לפתח תכנית מקיפה של חינוך יהודי, להכשיר מנהלים וצוותי ניהול, ולפתח חומרי לימוד. אנשי "מורשה" מצביעים על התקדמות בתחומים אחדים: המנהלים והמורים מקדישים זמן רב יותר ללימודי יהדות; מעגל הולך ומתרחב של אנשי צוות מעורב בעשייה; תכנים יהודיים חודרים למגוון רחב של פעילויות בית-ספריות; תלמידים ממשפחות מסורתיות מתחילים להיחשב לנכס בבתי-הספר שבהם הם לומדים; ומגיעים קבועים בין צוותי ההוראה בבתי-ספר ממלכתיים ודתיים הביאו לפיתוח חומרי לימוד משותפים ולתחושת זהות יהודית משותפת. הערכה ניסיונית של מדגם מתוך בתי-הספר של "מורשה", שהוזמנה על ידי קרן אבי חי בשנת 2006/07, מלמדת על השפעה חיובית ניכרת של התכנית על יחסם של התלמידים ללימודי יהדות. קרן אבי חי היא הגורם המממן המרכזי של יוזמה זו, הנהנית גם מתמיכת "כל ישראל חברים" (Alliance Israélite Universelle).

www.morasha.org.il

ספר. הערכה ניסיונית של מדגם מתוך בתי-הספר המשתתפים בתכנית שהוזמנה על ידי קרן אבי חי ב-2006/07, מלמדת על השפעה חיובית ניכרת של התכנית על יחסם של התלמידים למקצועות היהדות. קרן אבי חי היא המממנת העיקרית של יהל"ם.

מארג

תכנית חדשה שיזמה ומימנה קרן אבי חי מתוך כוונה להגיע לרמה של מצוינות בלימודי היהדות, ציונות ואזרחות במערכת החינוך הממלכתית. מטרת המיזם היא לפתח גוף המונה מספר בתי-ספר ממלכתיים אשר יקבלו על עצמם ליישם בין כתליהם תרבות של סטנדרטים וערכים חינוכיים ברמה גבוהה בתחומים הקשורים ליעדי קרן אבי חי.

בתי-הספר המועמדים לתכנית "מארג" נבחרו בתהליך סינון קפדני ובתוך שנתיים וחצי הם אמורים להגיע לרמות המצוינות שקבע הפרויקט. תכנית "מארג" מקצה מנחה ותקציב לתמיכה ולהדרכה בתוך בתי-הספר, אך משאבים אלה נועדו בעצם לאפשר את השגת המטרה האמיתית: שינוי בית-ספרי התלוי במחויבות ובמאמצים שמשקיעים ההנהלה ואנשי הצוות של בתי-הספר המשתתפים בתכנית. בתי-הספר נדרשים לפתח וליישם תכנית עבודה בית-ספרית, תחילה בתחומי לימוד ייעודיים ובהמשך במלוא טווח הפעילות של בית-הספר.

בתי-הספר העונים לדרישות התכנית מקבלים תעודת הצטיינות בכפוף לסקירה של ועדה חיצונית. המחזור הראשון, שבו השתתפו שישה בתי-ספר, זכה לתעודות הצטיינות כאלה באביב 2007, ובשלוש השנים הבאות צפויים בתי-הספר האלה להמשיך ולשכלל את תכניותיהם החינוכיות. תשעה-עשר בתי-ספר נוספים נמצאים בשלבים שונים של התקדמות לקראת השגת הרמה שנקבעה על ידי "מארג". הפרויקט נמצא בפיקוח ועדת היגוי ומתנהל בתיאום עם משרד החינוך.

"מעצים": העצמה חינוכית יהודית בחסות מכון הרטמן

תמיכתו במורים ובתלמידים. במהלך שנת הלימודים ביקרו באתר יותר מ-280,000 איש מדי חודש.

רביבים

תכנית להכשרת מורים באוניברסיטה העברית בירושלים שנועדה לרענן את לימודי היהדות בבתי-הספר התיכוניים הממלכתיים. התכנית בת ארבע השנים מגייסת סטודנטים מצטיינים ומספקת להם הכשרה אקדמית וחינוכית אינטנסיבית, שבסופה הם מקבלים תואר שני בלימודי יהדות ורישיון הוראה, ומתחייבים ללמד בתיכון ממלכתי לפחות ארבע שנים. עד כה התקיימו במסגרת "רביבים" שמונה מחזורים של סטודנטים להוראה, שארבעה מתוכם סיימו את לימודיהם ובוגריהם מועסקים כיום בהוראה בתחום. בשנת 2007/08 החלה להיבדק תרומתם והשפעתם של 67 הבוגרים משלושת מחזורי התכנית הראשונים המלמדים בבתי-ספר ממלכתיים ברחבי הארץ. הערכת שני המחזורים הראשונים מלמדת על תרומה יוצאת דופן של הבוגרים לבתי-הספר. קרן אבי חי תמכה בכל מחזורי הלימוד, מלבד המחזור השני.

www.revivim.huji.ac.il

תרבות עברית בתל אביב

מענק של קרן אבי חי, על בסיס תמיכה כספית שווה (matching) של עיריית תל אביב-יפו, שנועד לקדם את לימודי היהדות במערכת החינוך של עיר זו. התכנית מתבססת על גישה תהליכית ורב-שלבית לעבודה בבתי-הספר ומנסה להתאים למידותיו ולצרכיו של כל בית-ספר. ראשיתה של התכנית בשנה"ל 2005/06, אז התמקדה בהכשרת מנהלים מכל בתי-הספר התיכוניים בתל-אביב (ממלכתיים וממלכתיים-דתיים כאחד). בשנה שלאחר מכן הוקדשה התכנית לפיתוח או לחיזוק פעילויות חינוכיות יהודיות בעזרת מדריכי הפרויקט בבתי-ספר תיכוניים ובשישה בתי-ספר

תכנית להכשרת מורים ולתמיכה בפיתוח תכניות לימודים שנועדה לרענן את לימודי היהדות בבתי-הספר התיכוניים הממלכתיים. בתכנית משתתפים יותר מ-80 בתי-ספר הפועלים בשיתוף עם מכון שלום הרטמן. המכון מפתח חומרי לימוד ומציע תכניות העשרה למנהלים, קורסי הכשרה אינטנסיביים למורים ליהדות, תמיכה פדגוגית למורים בבתי-הספר ופיתוח חומרים חינוכיים. עד כה הכשיר המכון יותר ממאה מנהלים ו-270 מורים, ופיתח חמש יחידות לימוד. הערכה שנעשתה בדצמבר 2005 והערכה ניסיונית שנעשתה ב-2006/07 מלמדות על השפעה חיובית משמעותית של המיזם על יחס התלמידים ללימודי היהדות. www.hartman.org.il

מקראנט

פיתוח אתר אינטרנט ומקורות מידע מקוונים לתמיכה בהוראת המקרא. בספטמבר 2003 העמידה קרן אבי חי מענק תלת-שנתי לטובת שלושה ארגונים חינוכיים עצמאיים חשובים – המרכז לטכנולוגיה חינוכית, "סנונית" ו"גשר" – כדי לפתח כלים מבוססי-אינטרנט שיעלו את רמת הוראת המקרא בבתי-הספר הממלכתיים (ובסופו של דבר יגיעו גם לקהלים רחבים יותר). מִקְרָאָנט תוכנן בהתאם להנחיות החדשות של משרד החינוך להוראת המקרא והוא מאפשר נגישות לנוסחים מקוונים של המקרא והפירושים הקלאסיים שלו וכן של המשנה, התלמוד והמדרש; מסד נתונים רחב המתבסס על תחומי ידע רבים לתמיכה בהוראת המקרא, לרבות אמנות ווידיאו; קישורים לחומרי הוראה נוספים ברשת; ומרכז מורים מקוון לחילופי מידע וסיוע. אחרי שהשלים את מענק הפיתוח שקיבל מקרן אבי חי, החל המפעל להיעזר במענק תחזוקה כדי להוסיף חומרים חדשים למסד הנתונים ולשדרג את

היהודית ולטפח שפה משותפת בין יהודים ממגוון רקעים. על מנת להרחיב ולהעמיק את החשיפה לפיוטים, נפתח בשנת 2005 אתר האינטרנט "הזמנה לפיוט", ובו פיוטים מיותר מ-28 מסורות חשובות, ממרוקו דרך הודו ועד לאשכנז. לצד הפיוטים מופיעים הסברים, ביצועים מוקלטים ומידע נוסף. כיום כולל האתר יותר מ-2,620 ביצועים מוזיקליים של 565 פיוטים, ומספר הכניסות מכל רחבי העולם עולה על 90,000 בחודש, כשכל כניסה נמשכת בממוצע 14 דקות. www.piyut.org.il

לקסיקון אבי חי לתרבות יהודית

פיתוח של לקסיקון עברי מקוון של התרבות היהודית המיועד לסטודנטים, למורים ולציבור הרחב. יוזמה זו שואפת ליצור אתר אינטרנט פופולרי שיעמוד לרשותו של כל המעוניין במידע מקוון, נהיר ושימושי בנושאי תולדות עם ישראל, התרבות היהודית והציונות. האתר מביא לגולשים רבדים שונים של מידע – הגדרות מילוניות, קישורים להסברים מעמיקים יותר, שיקוף הנושאים מנקודות מבט רב-תחומיות שונות ומגוונות, מרכיבים אור-קוליים ומגוון קישוריות לעיון נוסף. ליצירת הלקסיקון שכרה קרן אבי חי את שירותי המרכז לטכנולוגיה חינוכית (מט"ח). יותר מ-750 ערכים כבר הועלו לרשת, ומאות ערכים נוספים נמצאים בשלבי הכנה. lexicon.cet.ac.il

מדרשת

מיזם ניסיוני להקמת אתר אינטרנט שבו יוצג מכלול חומרי הלימוד המשמשים ארגוני למידה קהילתיים, במטרה לקדם את נגישותם, להעלות את רמתם ולקדם את לימוד המקורות היהודיים. המיזם הניסיוני הוא שותפות בין רשת בתי המדרש, ארגון-גג של 15 ארגוני למידה קהילתיים, לבין המרכז לטכנולוגיה חינוכית (מט"ח). המטרה היא לפתח אתר אינטרנט מסוג

יסודיים. בשנה"ל 2007/08 התרחבה ההדרכה וגדל מספרם של בתי-הספר המשתתפים בתכנית. מחלקת החינוך העירונית מקווה לכלול בתכניתה החנוכיות את כל בתי-הספר בעיר.

עידוד לימודי היהדות: תקשורת המונים – טלוויזיה, אינטרנט ורדיו

אנציקלופדיה יהודית בשפה הרוסית

פיתוח גרסת אינטרנט עדכנית של האנציקלופדיה היהודית ברוסית (JER). האנציקלופדיה בת אחד-עשר הכרכים מיועדת לציבור דוברי הרוסית והכנתה הושלמה לאחרונה על-ידי האגודה לחקר תפוצות ישראל אחרי מאמץ כביר בן 25 שנים. קרן אבי חי מימנה יוזמה שנמשכה שנתיים לעדכון ולהפקת גרסה מקוונת של האנציקלופדיה, מתוך שאיפה לשמר את מעמדה של האנציקלופדיה כמקור המוסמך ביותר בשפה הרוסית לחקר היהדות, תולדות עם ישראל ומדינת ישראל. אתר האינטרנט עלה לרשת בקיץ 2005, וכיום נרשמות בו כ-90,000 כניסות מדי חודש. קרן אבי חי מממנת את עדכון האתר כדי להבטיח שימשיך להיות רלוונטי גם בשנים הבאות. www.eleven.co.il

אתר האינטרנט "הזמנה לפיוט"

אתר האינטרנט "הזמנה לפיוט" נועד לקדם את העיסוק בפיוטים המסורתיים של עדות ישראל ככלי לקירוב בין יהודים-ישראלים ולהעמקת זיקתם המשותפת לתרבות היהודית. תמיכתה של קרן אבי חי בשתי היוזמות, "קהילות שרות" ו"אומרים שירה", המחשישה את כוחה של המוסיקה והשירה היהודית בכלל, והפיוט בפרט, לחבר אנשים אל מורשתם

במסגרת קרן אבי חי כבר ראו אור, או עומדות לראות אור, שלוש יצירות קלאסיות: (1) הסידור לשבת ולבית: מאז פרסומו בשנת 2000 נמכרו יותר מ-19,000 עותקים; גרסה מקוונת של הסידור, שפותחה בשיתוף עם מט"ח, המרכז לטכנולוגיה חינוכית, אמורה להיות נגישה לפני סוף 2008. (2) פרקי אבות: אוסף על-זמני זה של דברי חכמים עומד לראות אור בתחילת 2009; המוצר המוגמר יכלול פירושים לדברי חכמים, איורים, תצלומים ונקודות מבט מעניינות אחרות עבור הקורא הישראלי בן זמננו. (3) ספר האגדה: אנתולוגיה של כמעט 8,000 מדרשים וקטעי אגדה מספרות חז"ל, שנבחרו וסודרו על פי מגוון נושאים בידי המשורר הלאומי חיים נחמן ביאליק והסופר יהושע חנא רבניצקי. שישים שנה חלפו מאז פרסום המהדורה האחרונה של הספר, וקרן אבי חי בשיתוף עם הוצאת כינרת-זמורה-ביתן-דביר עומדת להוציא לאור מהדורה מודרנית מתוקנת, ובה מבוא חדש, אינדקסים שונים וביאור חדש. העבודה אמורה להימשך עד חמש שנים, אך קטעים מן הטקסט כבר הושלמו והקרן מתכוונת להעלותם לרשת האינטרנט.

עידוד לימודי היהדות: כללי

פנים

"פנים" הוא ארגון-גג ששם לו למטרה לקדם בתי-ספר וארגונים העוסקים בלימודי יהדות ובדיאלוג ברוח פלורליסטית. מאז 1998 פועל "פנים" לתמיכה וקידום של ארגונים רבים, בהם מקבלי מענקים של קרן אבי חי, המספקים ליהודים בישראל חוויות חינוכיות יהודיות מגוונות ובעלות משמעות. לשם הגשמת משימתו פועל "פנים" בעיקר על ידי טיפוח חילופי מידע בין ארגונים מסונפים, קידום מטרותיהם וחיוזוק התמיכה בהם בציבור הרחב

web 2.0 שבו יוכלו הארגונים, יחד עם הציבור הרחב, להעלות את דפי המקורות שמהם הם לומדים, לשנות את החומרים לפי צרכיהם ולדון במקורות בצורה מקוונת. עם השלמת השנה הראשונה אנו מקווים לעמוד על ערכו של פרויקט זה ועל יכולת הקיום שלו.

מעורבות קרן אבי חי בטלוויזיה

קרן אבי חי עושה מאמץ מתמשך לעודד את פיתוחן ושידורן של תכניות טלוויזיה חדשות הקשורות לתרבות היהודית ולרעיון הפיוס בערוצים המובילים בישראל. בשנים האחרונות בחנה הקרן הצעות שונות ומימנה את הפקתן של מגוון תכניות דרמה, תעודה ושיח. הקרן ממקדת את מאמציה בעיקר בז'אנרים איכותיים כגון דרמה וסרטי תעודה, שזכו לביקורות מעולות ולשיעורי צפייה גבוהים בזמן צפיית שיא. כתוצאה מכך הפכה הקרן שותף משמעותי ומבוקש בערוץ 2, הערוץ המסחרי המוביל בישראל, והיא מזוהה עם מספר רב של הפקות איכותיות: "לתפוס את השמים", "עשרת הדיברות", "מעורב ירושלמי", "חכמי ספרד" ועוד.

ספריית אבי חי

בימים אלה אנו שוקדים על הקמת ספרייה נגישה וברורה שתכיל יצירות מופת קלאסיות בספרות היהודית, הן במהדורות מודפסות והן ברשת האינטרנט. בעשור הקרוב מתעתדת קרן אבי חי להפיק לפחות עשרה פרסומים המיועדים לתלמידים ולמבוגרים, דתיים וחילוניים, המבקשים להעמיק את ידיעותיהם ביהדות ובתרבות היהודית. כל טקסט ילווה בהערות הבהרה ופרשנות שידגישו את הרלוונטיות שלהם לקורא הישראלי בן זמננו. בראש פרויקט הספרייה עומד פרופ' אביגדור שנאן מהאוניברסיטה העברית.

מענקים קטנים ליזמות לעולים

קרן אבי חי משקיעה מאמצים כדי לזהות ולפתח יזמות העשויות לחזק את סיכוייהם של עולים דוברי רוסית להשתתף בפעילויות הקשורות ללימודי יהדות ותרבות יהודית בישראל. בשנים עברו נתנה הקרן מענקים קטנים לרעיונות נבחרים העשויים להתפתח לכלל תכניות חינוכיות משמעותיות עבור דוברי הרוסית. למשל, יוזמה ניסיונית שהחלה לפעול בנצרת עילית הובילה בהמשך למענק קבוע ומשמעותי יותר של הקרן (ראו "עולמות"). דוגמה נוספת היא השותפות בין רדיו רק"ע לבין האוניברסיטה הפתוחה שנועדה לשדר סדרות הרצאות מגוונות בתכנים יהודיים וציוניים למאזיני רדיו דוברי רוסית. מעבר לשידורים עצמם זמינות רוב ההרצאות כקובצי רדיו באתר האינטרנט של האוניברסיטה הפתוחה וכמה מהן זמינות גם בצורת תקליטורים, המחולקים חינם ברחבי ישראל וברית המועצות לשעבר.

עתה מתמקד צוות אבי חי בזיהוי תכניות חינוכיות רלוונטיות לקהל צעיר יותר, לרבות משפחות צעירות. התכניות אמורות לשקף את הרגישויות התרבותיות של העולים ולשלב אותן עם עיון במקורות היהודיים ובנושאים מתחום התרבות היהודית. מענק ראשון ניתן לתכנית "בין השורות" של הלל באוניברסיטה העברית, מיזם המספק לסטודנטים דוברי רוסית הזדמנות להתעמק בזהותם וללמוד מקורות יהודיים באמצעות קבוצת תיאטרון, סמינר כתיבה יוצרת ותחרות טריוויה אינטלקטואלית.

שבתונים

מטרת שבתון הלימודים היא לאפשר לאנשים מוכשרים, המכהנים במשרות בכירות, להתפנות לשנת לימודים אחת. את המלגות מקבלים מועמדים שהוכיחו כושר מנהיגות ותרמו משמעותית למטרת ולתחומי הפעילות של הקרן בישראל.

ובזרועות הממשלה. קרן אבי חי היא אחד הגופים העיקריים המממנים את "פנים" מאז 2004. www.panim.org.il

מחקר ולימוד

זה שנים רבות השתרשה בקרן אבי חי מסורת של ביסוס יזמות נדבניות על מחקר ולימוד החומר. מעת לעת אנו מזמינים מחקר עומק, כגון סקר גוטמן על יהודים במדינת ישראל. לעתים תכופות יותר אנו מתקשרים עם שותפים לצורך בדיקה של רעיון בעל עניין פוטנציאלי, תהליך הנמשך כשנה, על מנת לקבוע אם קיימת הצדקה למתן סיוע מטעם קרן אבי חי ("מענקי מחקר").

גוטמן 2010

בשני העשורים האחרונים הזמינה קרן אבי חי במכון גוטמן שני סקרים מקיפים של החברה היהודית בישראל, האחד ב-1993 והאחר ב-2000. הסקרים הללו, הנחשבים בעיני מומחים כמחקרים היסודיים ביותר מסוגם, מספקים לקרן ולציבור בכללותו תמונה מפורטת וניתוח של התפיסות, רמת המחויבות הדתית והקשרים החברתיים המאפיינים את היהודים בישראל. בסיס הנתונים העשיר שנוצר בעקבות הסקרים משרטט דיוקן עמוק ומרתק של החברה היהודית בישראל עבור הציבור הרחב, ומשמש לקרן אבי חי אמצעי לבדוק ולגבש את הכיוונים האסטרטגיים שבהם היא מבקשת ללכת. הואיל וחלף כמעט עשור מאז החלה העבודה על סקר "גוטמן 2000", הזמינה הקרן סקר מקיף נוסף של החיים היהודיים בישראל. הסקר, שיושלם עד 2010, ייערך גם הפעם על ידי מרכז גוטמן, בחסות המכון הישראלי לדמוקרטיה.

תנאי קבלת השבתון כוללים לפחות שש שנות ניסיון באחד מתחומי העניין של קרן אבי חי ומילוי משרה בכירה במקום עבודתו של הפונה. עדיפות ניתנת לבני 30-50. עמיתי תכנית שבתון הלימודים של קרן אבי חי מתחייבים להקדיש את מלוא זמנם ללימוד ולהתפתחות אישית ומקצועית. עליהם גם להתחייב לחזור למקום עבודתם הקודם או לתחום עיסוקם הקודם למשך שלוש שנים אחרי תום השבתון. מגישי הבקשות עוברים שני שלבי סינון בוועדת מיון המורכבת מאנשי חינוך מובילים ומנציגי קרן אבי חי.

מדי שנה ניתנים עד ארבעה מענקים, הכוללים מלגה להוצאות קיום ושכר לימוד בגובה שנת לימודים אוניברסיטאית אחת. עד כה נהנו משבתון הלימודים 30 איש.

בית אבי חי

בית אבי חי, מיסודה של קרן אבי חי, הנו מרכז תרבותי וחברתי הממוקם בלב ירושלים ומבקש להעניק במה למגוון הקולות הנשמעים בשיח התרבותי הישראלי-יהודי. התכניות מתמקדות בסיפורו של העם היהודי בארץ ובעולם, על שפע זרמיו וגווניו. מדי שבוע מתקיים בבית מגוון עשיר של פעילויות ואירועים – ימי עיון, הרצאות, סדנאות, מופעים ואירועי תרבות מגוונים. בית אבי חי פונה אל קהלים רחבים ושונים, מתוך מטרה ליצור מפגש פורה ומאתגר וליצור מקום שבו יכולים אנשים להתכנס יחד, להקשיב וללמוד, לאתגר את תפיסותיהם ולחוות חוויות חדשות. מאז פתיחת בית אבי חי בפברואר 2007 השתתפו בפעילויות השונות יותר מ-25,000 איש. www.bac.org.il

2007

יד בן-צבי – ספר שמואל א' לבתי-ספר יסודיים ממלכתיים

ארץ אחרת – סתיו 2007

ארוע ראש חודש בבית אבי חי
זמרת: רונית אופיר; מנחה: פרופ' אביגדור שינאן

הזמר שלומי שבן והפייטן דוד מנחם בקונצרט "אומרים שירה"
באוניברסיטה העברית, ירושלים.

2007

מכינות קדם-צבאיות – המכינה בקיבוץ מעיין ברוך בגליל העליון

משתתפי התכנית "מסע אל המורשת היהודית" מתעדים מצבה בבית עלמין יהודי עתיק ביואנינה, יוון

פרויקטים בצפון אמריקה

2 0 0 7

יוסי פרגר,
מנכ"ל אבי חי-ארה"ב

החזון

קרן אבי חי בצפון אמריקה שואפת להבטיח את רציפות העם היהודי באמצעות הדרכים הבאות:

- טיפוח רמה גבוהה של אוריינות יהודית.
- העמקת התכלית הדתית.
- חיזוק התמיכה בעמיות היהודית ובמדינת ישראל.
- לצרכים פנימיים הגדרנו את היעדים הללו באמצעות ראשי התיבות **את"ע** – אוריינות, תכלית דתית ועמיות/ישראל. אנו מאמינים כי מחויבות יהודית – משימתה המרכזית של הקרן בצפון אמריקה – תלויה בגורמים אלה, מפני שהיהדות נובעת ממערכת-ליבה של מקורות כתובים ושל חיי מעשה המתנהלים בדו-שיח מתמשך עם המקורות הללו (אוריינות); היהדות נחוות בחיי המעשה וביחסי-גומלין יומיומיים לאורם של מקורות אלה (תכלית דתית); ומפני שבמאה ה-21 צריכים יהודים בכל רחבי העולם לחוש שהם שייכים לעם אחד ושיש להם אחריות למולדתנו הלאומית במדינת ישראל המודרנית (עמיות/ישראל).

את היעדים האלה אנו מבקשים להשיג באמצעות האסטרטגיות הכוללות הבאות:

- פיתוח תכניות וחיזוק מוסדות מרכזיים
- איתור שותפים וממשיכי דרך

פיתוח תכניות וחיזוק מוסדות מרכזיים

ב-23 השנים האחרונות הצטיינה קרן אבי חי בייזום ותמיכה בפעילויות פרוגרמטיות. בצפון אמריקה

כאשר הוחלט על סיום פעולתה של קרן אבי חי בשנת 2020, היו כאלה שחששו שהחלטה זו תשרה על חבר הנאמנים ואנשי הצוות את התחושה שהם עובדים בארגון גווע או תניע אותם להתמקד בצורה מופרזת בטיפול במורשת הקרן ולהזניח את העבודה השוטפת. שתי האפשרויות הללו לא היו מלבבות, הואיל וההחלטה לסיים את פעילות הקרן הייתה כרוכה בהחשט קצב הוצאת הכספים עד שנת 2020. אך אני שמח לדווח כי עד כה ממשיכה עבודתנו להתרחב, להתפתח ולהבשיל, וכמה מאנשי הקרן מקדישים זמן רב יותר לפיתוח אסטרטגיות מקבילות דווקא לאור ההכרה בתוחלת החיים המוגבלת של הקרן. לנוכח חשיבה חדשה זו נטלו על עצמם כמה מאנשי הצוות משימות חדשות או עבודות מסוג חדש במשנה מרץ. וכך, אף על פי שאינני יכול לחזות את העתיד, אני יכול לומר שההחלטה לסיים את פעילות הקרן בשנת 2020 השפיעה דווקא לטובה על עבודת הקרן.

הדו"ח שלפנינו אמור לשמש דו"ח ביניים על התפתחותה של פעילות קרן אבי חי בצפון אמריקה.

פסקאות המבוא פורשות את חזונה של הקרן ואת אסטרטגיית הפעולה שלה על פי הצפוי לשתים-עשרה השנים הבאות. אחר כך יובא תיאור קצר של התכניות שקרן אבי חי פיתחה או מימנה בצפון אמריקה במהלך שנת 2007.

של "הנהגה מחשבתית" כולל דו"חות מחקר וניירות עמדה פורמליים לצד ניהול והפצה של ידע כללי יותר. לשמחתנו הרבה, בתחום המחקר העובדתי, ניאות ד"ר ג'ק ורטהיימר מהסמינר התיאולוגי היהודי לנהל שורה של מחקרים וגיבוש עמדות החורגת מתחומי הליבה של הפעילות הנדבנית של הקרן והעוסקת במלוא הטווח של הגדרת משימתה. פעילותו של ד"ר ורטהיימר מתמקדת כרגע בשלושה תחומים: 1. סקירת הנעשה בתחום החינוך המשלים בבתי-הספר; 2. הוראת השפה העברית באמריקה; 3. טיפוח ההזדהות עם העמיות היהודית. בשנת 2008 תפרסם קרן אבי חי מפקד של בתי-ספר היהודיים משלימים ודו"ח על עשרה בתי-ספר משלימים לדוגמה. פעילויות מתוכננות גם בתחומים אחרים.

בתחום של פיתוח "ניהול הידע" אנו רואים את עיקר תפקידנו בארגון ובסינתזה של הנתונים בתחומי הליבה של פעילות הקרן, בדרך שתעודד מחשבה, דיון וקבלת החלטות בקרב אנשי המקצוע והנדבנים הפועלים בתחום. בשל האופי הממוקד של פעולת הקרן, עומדים אתגרים ואפשרויות דומות בפני מקבלי המענקים שלנו ובתי-הספר והמחנות שהם משרתים. בשנה שעברה לקחנו על עצמנו שורה של פעילויות לניהול ידע: אפשרנו פגישות מונחות של מקבלי מענקים; חקר-מקרה שהוכן בידי ד"ר אלכס פומסון על האפשרויות היהודיות העומדות בפני בתי-הספר שימש בסיס לדיון בכינוסים שונים לאורך השנה האחרונה; והפצתה של חוברת שהוכנה על ידי מנחי הפרויקט "המורה היהודי החדש". למדנו כי קרן אבי חי יכולה לשמש זרז בתחומים שבהם אנו פועלים כדי לעצב מודלים של גישות מצליחות ולהימנע מכישלונות מוכחים.

החלטנו כי בהיותנו מוסד המבקש להשקיע בערכים עיקר תרומתנו תתמקד בתחום בתי-הספר היומיים ומחנות הקיץ – מצד אחד בהעשרת תוכן לימודי היהדות ואופי החוויה היהודית, ומצד שני בהכשרת מדריכים בוגרים שכשרונותיהם, אופיים והשקפת עולמם ינחו את התלמידים במסעם היהודי. ברור לנו כי הצלחתנו תלויה בין היתר ביכולתם של מוסדות מרכזיים לקיים פעילות תוססת לאורך זמן, ולפיכך אנו פועלים ומפתחים דרכים חדשות שיבטיחו את חוסנם של בתי-הספר היומיים ושל המחנות, וכן של הארגונים התומכים בעבודתם.

התיאורים הפרוגרמטיים המופיעים בדו"ח זה מביאים מידע ולינקים על פעילויות אלה של קרן אבי חי, על פי היעד העיקרי שהתכנית מבקשת לקדם. בדו"ח של השנה הבאה יכלול מספר רב של תכניות חדשות שאושרו בשנת 2008 ויפורטו התנסויותינו החדשות עם מגוון פרויקטים שיאפשרו שינוי בית-ספרי רחב לקראת מימוש חזונה של הקרן.

איתור שותפים ומחשיכי דרך

כתוצאה מהחלטתנו לסיים את פעילות הקרן בשנת 2020 ברור לנו כי ההשפעה ארוכת הטווח של עבודתנו תלויה ביכולתנו לשכנע מחנכים יהודיים, מנהיגים רוחניים ונדבנים לשתף עמנו פעולה בטווח הקצר ולהמשיך לפעול ברוח המשימה שנטלנו על עצמנו במובנה הרחב, גם מעבר לבתי-הספר היומיים ומחנות הקיץ, אחרי שנעל את שערינו. הכרה זו הובילה אותנו בכיוונים של הכשרת "הנהגה מחשבתית" ויצירת כלים חדשים לקידום את"ע.

הנהגה מחשבתית וניהול ידע

אחד מביטויי המורשת שאנו מקווים להנחיל להבא הוא בתחום הידע, הרעיונות וגיבוש העמדות שיאפשר לאחרים להמשיך את הפעילות שבה התחלנו. רעיון זה

וקורות חייהם אפשר למצוא באתר האינטרנט של הקרן.

תוך כדי הניסיון המתמשך לזהות כיוונים חדשים ולערוך תכנית אסטרטגית לקראת 2020, התחלנו גם להשקיע מחשבה באפשרויות קיומם לאורך זמן של הגופים הנהנים כיום ממענקי הקרן. סביר להניח כי הפרויקטים שאנו מממנים היום יתפתחו במידה ניכרת ב-12 השנים הבאות בתגובה לעולם הדינמי שבו הם מתקיימים. יחד עם זאת, לאור אופיה הנצחי של משימת הקרן, אנו מאמינים שרבים מהמיזמים שלנו וממוביליהם יהיו זקוקים – וראויים – לתמיכה גם מעבר לתוחלת חייה של הקרן. הואיל ותכנית ההוצאות שלנו אינה כוללת מענקים הממומנים ע"י קרן צמיתה, אנו מתחילים לפעול בעצה אחת עם מקבלי המענקים הגדולים ביותר שלנו ולחפש יחד אתם מקורות חלופיים לתרומות ו/או ליצירת הכנסות.

מתוך השאיפה להגשים את משימתנו, להמשיך לקיים את היזמות הקיימות ולסיים את פעילות הקרן בשנת 2020, אנו צופים כי השנים הבאות יהיו תקופה של צמיחה, הזדמנות, פעולה ומחשבה. כולנו חשים כי המלאכה רבה והזמן להגשים את יעדינו המקצועיים – זמננו בקרן אבי חי – הולך ומועט.

עידוד רמות גבוהות של אוריינות יהודית באמצעות תכנים

מדף הספרים של קרן אבי חי לבתי-הספר התיכוניים

בשבע השנים האחרונות מעניקה קרן אבי חי מענקים שנתיים בגובה מרבי של 5,000 דולר לבתי-ספר יהודיים תיכוניים לשם רכישת חומרים שונים לספריות בתי-הספר. מאז שנת הלימודים 2006/07 מציעה

דרכים חדשות לעידוד אוריינות יהודית, תכלית דתית ועמית/ישראל

כקרן המבקשת לקדם את שליחותה באמצעות תכניות ממומנות, לא ראתה קרן אבי חי צורך אמיתי לקדם בפומבי את חזונה או לחפש שותפים לפיתוח מערכת מאורגנת להפצת השקפת עולמה. אך הואיל ונותרו רק 12 שנים לפעולת הקרן, אנו מודעים עתה ביתר שאת לעובדה שמורשתנו תלויה ביכולת לגייס אנשים ומוסדות שימשיכו לפעול להגשמת חזוננו גם להבא. מודעות זו הביאה להקמת תכנית העמיתים של קרן אבי חי, שהחלה לפעול בשנת 2007.

תכנית העמיתים מכירה בכך שיש שותפים למטרותיה של קרן אבי חי ושאותם שותפים מבקשים לתרום בדרכים שעדיין לא נבחנו במוסדות הקיימים. מדובר באנשים בעלי חזון, יצירתיות, אומץ, תבונה וכוח התמדה המבקשים לנסות דברים חדשים, לחשוב בצורה החורגת מן המסגרות המקובלות או לפעול בתוך המסגרות הללו בדרכים חדשות, ולזהות הזדמנויות במקומות שאחרים מזהים כמשוליים. באמצעות תכנית העמיתים אנו מבקשים לאתר את אותם אנשים ולהשקיע בהם וברעיונות שהם מבקשים להפעיל או להרחיב.

נאמני קרן אבי חי אישרו תחילה מימון של עד 225,000 דולר לשלושה מחזורים של תכנית העמיתים – חמישה אנשים או צוותים בולטים – לאורך שלוש שנים. המועמדים לתכנית נקבעים על ידי צוות אנונימי של אנשים ממקומות שונים, ממקצועות שונים ומקהילות שונות. ועדת בחירה בת שבעה חברים, הכוללת נציג אחד של קרן אבי חי, בודקת את המועמדות. המועמדים שומעים על היותם מועמדים רק לאחר הרכבתה של רשימת המועמדים הסופית ולפני שהם נקראים לראיונות לפני הוועדה.

את רשימת המחזור הראשון של עמיתי קרן אבי חי

מונחים למורים ולאנשי מינהל; רשת עם מנגנוני חיפוש של אנשי חינוך המוכנים לסייע לעמיתיהם המורים; ועלון חדשות רבעוני. האתר משרת כ-31,000 משתמשים רשומים, כשמדי חודש מצטרפים אליו 650 משתמשים רשומים חדשים – רובם מצפון אמריקה אך גם מישראל, אנגליה וצרפת. מאז תחילת 2007 נרשמו באתר יותר מחצי מיליון הורדות. בזכות מענק של הקרן עוצב האתר מחדש כדי לשפר את תפקודו, והורחב אוסף החומרים. www.chinuch.org

פיתוח אמות-מידה חדשות בהוראת התנ"ך

קרן אבי חי תומכת במאמצים שמשקיע מרכז מלטון לחקר החינוך היהודי בסמינר התיאולוגי היהודי, שמטרתם ליישם שורה של אמות-מידה ללימוד המקרא בבתי-הספר של רשת סולומון שכטר ובבתי-ספר הקהילתיים והרפורמיים. אמות-מידה מפורטות ללימוד המקרא נוסחו בידי צוות מומחים למקרא ואנשי חינוך, ונבדקו ושופרו על-ידי יועצים עצמאיים ובעקבות סקירת הנעשה בעשרה בתי-ספר נבחרים בשנת הלימודים 2004/05. בעשרת בתי-הספר שנבחרו פותחו תכניות עבודה ליישום אמות-המידה הללו ועל בסיס תכניות עבודה אלה נערכים כבר עתה שינויים בהוראת התנ"ך בכמה מבתי-הספר.

מניסיונם של כל בתי-הספר שהשתתפו בשלבי הניסוי של התכנית עולה כי המורים זקוקים להעשרה מקצועית נוספת על מנת לעבור להוראת המקרא בשיטה המבוססת על אמות-המידה החדשות. למדנו כי הקושי המרכזי של המורים בתכנית איננו יישום אמות-מידה ספציפיות, אלא עצם המעבר למדידת תפוקות במקום תשומות, כלומר מדידת הלמידה במקום ההוראה. השלב השני בפרויקט זה התמקד אפוא בהעשרה מקצועית ובגיבוש כלי הערכה שישמשו בכל הכיתות בכל בית-ספר. בשלב זה השתתפו בסך הכול 12 בתי-ספר בשני מחזורי לימוד. מיולי 2007

קרן אבי חי לבתי-ספר מתאימים תכנית מתוקנת, המתמקדת בתחזוקה ובהעשרה של הספריות שנבנו וצמחו באמצעות התכנית. התכנית המתוקנת כוללת: א. מענק תחזוקה שנתי הפוחת בהדרגה, בד בבד עם העלאה שנתית של רמת המימון מצד בתי-הספר; ב. המשך הזדמנויות לפיתוח מקצועי; ג. תמיכה כספית לקידום תהליך האוטומציה של הקטלוגים; ד. שכירת רכז לפרויקט "מדף הספרים", שתפקידו לפתח אתר אינטרנט של הפרויקט, לעדכן את רשימת התפוצה, לפתח אפשרויות להכשרה מקצועית, לשאת ולתת על מחירי החומרים השונים הנרכשים עבור הספריות, ולהמשיך לספק ייעוץ והדרכה לבתי-הספר בכל הקשור לתחום הספריה.

כחלק מתכנית מענקים זו ממשיכה קרן אבי חי לפעול בשיתוף עם אגודת הספריות היהודיות לשם יצירה ויישום של שורת סדנאות הכשרה לאנשי צוות הספריות בבתי-הספר השייכים פרויקט "מדף הספרים", וכן לפיתוח סמינר "מדף הספרים" – תכנית מיוחדת לספרני הפרויקט המשולבת בכנס השנתי של האגודה.

אתר האינטרנט chinuch.org

בשנת 2001 השיקה "תורה ומסורה" את האתר chinuch.org כגרסה מקוונת של "סוכת הלמידה היצירתית" (Creative Learning Pavilion), אוסף "נייד" של אלפי דפים של חומרי לימוד שנכתבו בידי מורים וקוטלגו לשימושם של מורים אחרים. עד כה שלחו מורים מכל רחבי העולם יותר מ-11,000 דפים לאתר.

כיום מוצעים באתר אשר כולל מנגנון חיפוש 5,000 קבצים ובהם מערכי שיעור, מבחנים, דפי עבודה וחומרים נוספים המיועדים לכיתות גן עד ח', לכיתות תיכון וגם ללימוד מבוגרים. באתר מוצעים גם פורומים

קרן אבי חי משתתפת יחד עם גופים אחרים גם ביישום תכנית נט"ע ב-12 בתי-ספר ברוסיה, מולדובה ואוקראינה. התכנית אחראית להוראת השפה העברית גם בשבעה בתי-ספר באוסטרליה ובתכנית "נעלה" בישראל. בינואר 2008 החלו לראשונה שלושה בתי-ספר בדרום אפריקה בלימודים במסגרת התכנית עם 150 תלמידים.

כבר עתה מסתמנים שינויים משמעותיים בתרבות לימודי העברית בחטיבות הביניים ובתיכונים של בתי-הספר המשתתפים בתכנית בצפון אמריקה וגם בארצות אחרות. צוות מחקר שבדק במשך שלוש שנים את הישגי התלמידים המשתתפים בתכנית הלימודים של נט"ע בעשרים בתי-ספר קבע כי ניכרת התקדמות משמעותית של התלמידים בקריאה ובכתיבה, אם כי ההתקדמות איטית יותר במיומנויות הקשות יותר של הבנה ודיבור. www.netahebrew.org

הוראה מרחוק באמצעות ועידת וידאו

קרן אבי חי פנתה למרכז לוקשטיין באוניברסיטת בר אילן בהצעה לגבש תכנית ניסיונית של שיחות ועידה באמצעות וידאו. התכנית נועדה לסייע להוראה-מרחוק בקהילות יהודיות קטנות בצפון אמריקה, המתקשות לגייס מורים מקומיים טובים ללימודי יהדות. כל מורה המתגורר בישראל מלמד כיתה אחת בכל פעם; בכיתה עצמה מוצב מורה מטעם הנהלת בית-הספר, המפקח על התלמידים ומחלק להם את דפי העבודה וחומרים אחרים הנשלחים מהמורה בישראל. בשנת הלימודים 2005/06 השתתפו בתכנית שלושה בתי-ספר. מאז שנת הלימודים 2006/07 העלתה קרן אבי חי את המימון כדי להרחיב את הפעילות עד לתשע כיתות בחטיבות הביניים ובתי-ספר תיכוניים.

ועד יוני 2009 ימשיך הפרויקט לספק פיתוח מקצועי ל-18 בתי-ספר נוספים לכל היותר, עם רכיב נוסף של תכנית פיתוח מקצועי מקיפה בת 18 יום למחנכים העומדים בראש תכניות לימודי היהדות בבית-ספרם. www.jtsa.edu/davidson/melton/standards

ניסויים בתחום הטכנולוגיה החינוכית

קרן אבי חי מחפשת דרכים חדשות ויצירתיות לשימוש בטכנולוגיה לשיפור הוראת מקצועות היהדות בבתי-הספר היומיים. לשם כך הקציבה הקרן מימון ראשוני לקשת רחבה של פרויקטים במטרה לאתר יזמות מבטיחות בטכנולוגיה חינוכית להוראת היהדות.

כיוזמה ראשונה בתחום זה, מקצה הקרן מימון לפתרונות טכנולוגיים במענה לאתגרים פדגוגיים. מענקים תחרותיים בגובה 2,000 עד 10,000 דולר יינתנו לפרויקטים נבחרים של מחנכים שזיהו ופיתחו גישות יצירתיות לשילוב הטכנולוגיה בהוראה. אנו מעורבים כיום בתמיכה בשבעה-עשר ניסויים חינוכיים הנערכים בבתי-ספר ברחבי ארצות-הברית. מקבלי המענקים חולקים את רעיונותיהם ואת ניסיונם בבלוג המיועד ללימוד הדדי. כתובת האתר היא www.edtechexp.blogspot.com.

נט"ע

קרן אבי חי מממנת יוזמה של האוניברסיטה העברית, בשיתוף ההיברו קולג' בבוסטון, לפיתוח תכנית לימודים בלשון וספרות עברית לכיתות ו' עד י"ב בבתי-הספר היהודיים היומיים. התכנית, המכונה נט"ע (נוער לטובת העברית), כוללת 23 יחידות לימוד בנוסף ליחידת מבוא למתחילים, ועיקרה הוא הכשרה וחונכות למורים. בשנת הלימודים 2007/08, שהיא שנתו השביעית של הפרויקט, מיושמת התכנית ב-89 בתי-ספר בצפון אמריקה, שבהם 375 מורים ו-13,500 תלמידים.

2008/09. כיום משתמשים יותר מ-29,000 תלמידים בכל רחבי העולם בחומרי הלימוד של תל עם.

תכנית הלימודים של תל עם כוללת לימודי עברית, מקרא ותפילה, וכן מבוא לספרות חז"ל ולתולדות עם ישראל בכיתות הגבוהות יותר. מרכיבים אלה של התכנית נועדו לספק בסיס איתן לידיעת העברית כשפת תקשורת ומורשת, ובאמצעותה – לפיתוח אוריינות יהודית. תחומי הידע שזורים זה בזה ויחדיו הם פועלים להעשרת אוצר המילים ומיומנויות השפה, לחשיבה וללמידה של התלמידים, וליצירת שילוב תמאטי של מושגים וערכים. www.talam.org

טיפוח רמה גבוהה של אוריינות יהודית באמצעות תמיכה במורים והכשרתם

לימודים לתואר שני בחינוך יהודי עם התמחות בתחום בתי-ספר יומיים, בהיברו יוניון קולג'

קרן אבי חי אישרה מענק לסטודנטים לתואר שני בחינוך יהודי בבית-הספר לחינוך של ההיברו יוניון קולג' בהתמקדות מיוחדת בחינוך בבתי-הספר היומיים. התכנית נועדה לחזק את הסביבה היהודית בבתי-הספר הרפורמיים והקהילתיים באמצעות חיזוק האוריינות היהודית של המורים ויכולתם ללמד מקורות כתובים. תכני הקורס פותחו בידי צוות של אנשי אקדמיה, מורים בתחום החינוך היהודי ואנשי מקצוע. התכנית החלה לפעול באביב 2006.

בשנת 2008/09 תוצע גם לסטודנטים לרבנות בשלושת הקמפוסים של ההיברו יוניון קולג' אפשרות להשתתף בהתמחות בת שבועיים ובסמינר בבית-ספר יהודי, כדי שבהגיעם לעבוד במשרת הרבנות יידעו להשפיע על אנשי הקהילה לשלוח את ילדיהם לבתי-הספר היומיים.

קרן אבי חי מממנת את מלוא שכרו של המורה הישראלי בשנה הראשונה, ובתי-הספר מתחילים בתמיכה בעלות התכנית בשנה השנייה ומחויבים למימון מלא של העלות בתום שלוש שנים. המורים הישראליים שנבחרו לפרויקט הם יצירתיים ומתקשרים עם תלמידיהם בין השיעורים באמצעות האינטרנט בדרכים רבות. כמה מבתי-הספר המשתתפים בפרויקט גילו בו יתרון בלתי צפוי – ההוראה מרחוק מספקת העשרה מקצועית גם למורה בכיתה. בתי-הספר גם מתלהבים מהקשר החיובי שיוצר השיעור בין התלמידים לבין מדינת ישראל.

בעקבות ניסיון השנה הראשונה, שבה נעשה שימוש בציד לא איכותי שעכב את הלמידה, סיפקה קרן אבי חי מימון נוסף כדי להבטיח שכל אחד מבתי-הספר המשתתפים בפרויקט יקבל חומרה מתקדמת לקיום ועידות הווידיאו. זאת ועוד, התכנית מעודדת את המורים הישראליים לנסוע בתחילת השנה לבקר בכיתות שהם מלמדים, לפגוש את התלמידים באופן אישי ולחזק את הקשר. מטרת הניסוי הזה היא להבטיח כי הלימוד מרחוק יהיה פתרון יעיל וסביר מבחינה כלכלית לבתי-ספר המתקשים לגייס מורים ראויים להוראה במקום.

תל עם

חוקרי מרכז ברונפמן לחינוך יהודי (BJEC) במונטריאול השלימו בשנת 1995 את הכנתה של תכנית משולבת ללימודי היהדות לכיתות א', הנלמדת כעת ב-400 בתי-ספר יהודיים יומיים מכל זרמי היהדות ברחבי העולם. מאז 1999 תומכת קרן אבי חי בפיתוח תכניות לימודים לכיתות נוספות. בספטמבר 2005 פורסמו חומרי הלימוד לכיתות ב', ומדי שנה מאז מתפרסמת תכנית לכיתה נוספת בבתי-הספר היומיים במסגרת פרויקט תל עם. אנו מצפים כי התכנית לכיתה ה' תפורסם במהלך שנת הלימודים

הלוואות לרכישת בתים למורים ליהדות

קרן אבי חי וה-Hebrew Free Loan Society יצרו תכנית הלוואות למורים ללימודי היהדות בבתי-הספר היומיים. התכנית מעניקה הלוואות ללא ריבית בסכום של עד 50,000 דולר המיועדת לממון תשלום ראשון והוצאות ראשוניות הקשורות ברכישת בית. ההלוואות ניתנות ללא ריבית והלווים מחזירים אותן לאורך 10 שנים. שלב הניסוי של התכנית נערך בבולטימור, קליבלנד, דאלאס, דנוור ויוסטון. התוכנית פתוחה למורים ליהדות בכיתות א' - י"ב בבתי-הספר היומיים שיש להם לפחות 50 תלמידים. המורים הזכאים לקבלת ההלוואות חייבים להיות בעלי ניסיון הוראה של שלוש שנים לפחות וללמד לפחות 20 שעות שבועיות בכיתה. כמו כן, רשאים להגיש את מועמדותם להלוואה מנהלים אשר בבית-ספרם לומדים לפחות עשר שעות כיתתיות במקצועות היהדות. www.hfls.org/housing_loan.html

עבריון

במהלך הקיץ בשנים 2004-2007 השתתפו 46 מורים בתכנית ה"עבריון", תכנית שפותחה בסמינר התיאולוגי היהודי (JTS) במטרה להעלות את רמת מיומנויות השפה של מורים למקצועות היהדות בבתי-הספר היומיים, מכיתות הגן ועד י"ב. המורים משתתפים בתכנית קיץ אינטנסיבית בת חודש להוראת השפה – כולל לימודי דקדוק, הצגת שיעורים לדוגמה על ידי המשתתפים ולימוד מקורות כתובים – במגמה להעשיר את אוצר המילים ומיומנויות השפה הנחוצים להוראה בעברית.

התכנית עתידה להתקיים גם בשלוש השנים הבאות בחודשי הקיץ, בזכות חלוקת ההשתתפות במימון בין אבי חי לבין בית-הספר למוסמכים בחינוך ע"ש דייווידסון ב-JTS. תכנית "עבריון" תמשיך ללמד מורים מנוסים להוראת מקצועות היהדות וגם

תלמידי בית-הספר ע"ש דייווידסון המתעתדים לעבוד בהוראה בבתי-ספר יומיים. www.jtsa.edu/ivriyon

הנחיה אישית למורים מתחילים

המרכז למורה החדש (NTC) באוניברסיטת קליפורניה שבסנטה קרוז, ארגון שכבר הכשיר אלפי חונכים במערכת החינוך הציבורי מאז 1988, פיתח תכנית חונכות מיוחדת למורים בבתי-הספר היהודיים היומיים ושמה "התכנית למורה היהודי החדש" (JNTP).

התכנית הניסיונית הושקה בשנת 2003/04 בבתי-ספר יומיים יהודיים באזור המטרופוליטני של ניו יורק והכשירה סגל חונכים אשר עבדו עם מורים חדשים. על סמך נתוני הערכה שבדקה את הצלחת התכנית פותחו שני מודלים עיקריים: (א) חונך חיצוני המדריך מורים חדשים במגוון בתי-ספר אזוריים; (ב) חונכים בתוך בית-הספר עצמו התומכים במורים חדשים.

בשנת הלימודים 2007/08, שהיא השנה החמישית לפעולת התכנית, החל שלב חדש בתמיכת הפדרציה הניו יורקית ותרומה של נדבן אנונימי. כיום כוללת התכנית הרחבה משמעותית של מספר בתי-הספר המשתתפים (42) והוספת מרכיב של למידה-מרחוק. ישנן גם תכניות להרחבת הפרויקט לערים נוספות.

תכנית פרדס למחנכים

מכון פרדס ללימודי יהדות השיק את "תכנית פרדס למחנכים", הכוללת לימודי יהדות במשך שנתיים במכון פרדס בירושלים, תואר מוסמך בחינוך יהודי מטעם ההיברו קולג' בבוסטון, לימודי עברית, והוראה מונחית בצפון אמריקה. נכון לשנת הלימודים 2007/08 מלמדים 44 מבוגרי התכנית בבתי-ספר יהודיים יומיים או ממשיכים בלימודים מתקדמים בחינוך יהודי. רבים מהם עוסקים בפיתוח חומרי

טיפוח רמה גבוהה של אוריינות יהודית על ידי פיתוח מנהיגות והעשרתה

הכשרת מנהלים – אוניברסיטת הארוורד

במהלך אחת-עשרה השנים האחרונות מימנה קרן אבי חי את הכשרתם של כ-300 מנהלים ומנהלים-לעתיד מכל גוני הקשת של בתי-הספר היהודיים היומיים. ההכשרה ניתנת בקורסי-קיץ בני עשרה ימים הנערכים במסגרת מרכז המנהלים של אוניברסיטת הארוורד. הקרן גם מימנה כנסי-מעקב שנועדו במיוחד לבוגרי הקורסים המכהנים כמנהלי בתי-ספר יהודיים. לאחרונה שוקדים הבוגרים על פיתוח ויישום של תכניות פעולה מיוחדות לבתי-הספר שלהם, המתמקדות בסוגיות של חינוך.

www.gse.harvard.edu/principals

הכשרת מנהלים – הסמינר התיאולוגי היהודי

שישים ותשעה עמיתים השתתפו (או עדיין משתתפים) בתכנית בת 15 חודשים של המכון להכשרת מנהיגות לבתי-הספר היומיים (DSLTI), שנועדה לענות על צורכי בתי-הספר היומיים הלא-אורתודוקסיים שמשפרם הולך וגדל. התכנית כוללת שתי סדרות של מפגשים בני ארבעה שבועות, בשתי חופשות קיץ, וכן תקשורת וחונכות מקוונת במהלך השנה שבין שתי סדרות המפגשים. רוב בוגרי התכנית מכהנים כמנהלי בתי-ספר או חטיבות. בוגרי התכנית אמורים להתנסות בהנהגה בית-ספרית המגלמת את עקרונות הליבה של המכון. עקרונות אלה מוצגים באתר האינטרנט www.jtsa.edu/davidson/dslti.

בסקר שבדק לאחרונה את בוגרי התכנית נמצא כי היא מעשירה מאוד את המשמשים בתפקידי הנהגה בבתי-הספר היומיים.

למידה ותכניות לימוד מרתקות לתלמידים יהודים, ו-13 מהם קיבלו על עצמם משרות ניהול בבתי-ספר יומיים. www.pardes.org.il/programs/educators/overview.php

לימודי תלמוד מתקדמים לנשים – ישיבה יוניברסיטי

בשנת 2000 החלה קרן אבי חי לתמוך בלימודי התלמוד לנשים במסגרת תכנית דו-שנתית בישיבה יוניברסיטי. במאי 2003 קבע מעריך חיצוני כי התכנית משיגה את יעדיה החינוכיים ומציעה אכסניה מעולה ללימודי תלמוד ומשפט עברי ברמה גבוהה לנשים. רבות מבוגרות התכנית מוצאות את מקומן במסגרות חינוך יהודיות. המחזור השמיני, שהוא האחרון שייחנה מתמיכת קרן אבי חי, החל בלימודים בסתיו 2007. לאחרונה קיבלה ישיבה יוניברסיטי אישור משלטונות המדינה להעניק תואר מאסטר לבוגרי התכנית החל בסתיו 2009, והיא עתידה להמשיך בתכנית במימון מקורות אחרים.

לימודים לתואר שני בחינוך מאוניברסיטת פנסילבניה

קרן אבי חי מעניקה מלגות למימון חלק משכר הלימוד לשני מחזורים של תכנית חדשה לתואר שני בחינוך באוניברסיטת פנסילבניה. בימים אלה מתקבלים תלמידי הכיתה הראשונה שיחלו את לימודיהם בספטמבר 2008 בהנהגת ראש התכנית להכשרת מורים לבתי-ספר דתיים, הרב הד"ר קארן רייס מדווד.

2007

תכניות הלימודים לתלמידי כיתות ד'–ז' בבתי-ספר יומיים ובמסגרות החינוך המשלים. בשנת הלימודים 2007/08 ממשיך באבאגאניז למשוך מספר רב של קוראים – יותר מ-27,000 תלמידים ב-844 בתי-ספר יומיים וקהילתיים.

באבאגאניז, הרואה אור בשיתוף עם ה-JFL, שואף להנחיל לתלמידים ידע וערכי יהדות באמצעות הצגת החיים השוטפים – אירועי אקטואליה, אישים בולטים ומשפיעים, מדינת ישראל, מדע – מנקודת מבט יהודית. באתר האינטרנט, שבו יותר מ-6,000 דפי תוכן המיועדים לתלמידים, מורים והורים, נמנות מדי חודש בממוצע יותר מ-33,000 כניסות – עלייה של 70% לעומת נתוני 2006/07. www.babaganewz.com

עמיתי קורנסטון לחנות קיץ

הואיל ונמצא כי המדריכים המשפיעים ביותר מבחינה יהודית הם בעלי ניסיון של שנתיים לפחות, אפשרה קרן אבי חי למכון למחנאות יהודית (FJC) להעניק החל בשנת 2003 תוספת שכר לכל מדריך החוזר לשנה שלישית במחנות שנבחרו על בסיס תחרותי, על-פי התנאים הבאים: (1) על המדריך לשמור על אמות-מידה מסוימות מבחינת מעורבותו בחיים היהודיים ולהשתתף בתכנית הכשרה מיוחדת; (2) במחנה שייבחר יועסקו לפחות חמישה מדריכים מנוסים כאלה. הכוונה היא לא רק שכל עמית יחזור למחנה הקיץ כמדריך מגובש יותר, אלא שיהיה מוכן למלא תפקיד יצירתי בגיבוש תכניות יהודיות למשתתפי המחנה. סמינר הכשרה בן שלושה ימים מכשיר את המדריכים ליצור תכניות שאותן יוכלו ליישם בשטח, במפגשים או במחנה עם חניכיהם. בהיבט כללי יותר מכשירה התכנית את המדריכים לנצל את כל מגעיהם עם הילדים במחנה ואת כל הפעילויות ללמידה יהודית. העמיתים זוכים במהלך הקיץ להדרכה ולהכשרה נוספת על-ידי מקשר מיוחד, שתפקידו

הכשרת מנהלים – מרכז לוקשטיין

קרן אבי חי תומכת בהכשרתם של מנהלים ומנהלים-לעתיד של בתי-ספר יהודיים יומיים בצפון אמריקה בתכנית הכשרה משולבת מטעם מרכז לוקשטיין שבאוניברסיטת בר אילן. התכנית, המכוונת לגיבוש מנהיגים חינוכיים שהוכשרו במחקר, מתמקדת בתרבות בית-ספרית, בסוגיות של מנהיגות בבתי-הספר היומיים ובתכנון והובלה של שינויים בחינוך היהודי. התכנית כוללת מטלות קריאה ומשימות מתקדמות; סמינר קיץ בן עשרה ימים; פיתוח ויישום תכניות פעולה לקראת שנת הלימודים; שמירה על קשר מקוון במהלך השנה; השתתפות בכנס חורף; ותמיכה של מנחים. www.lookstein.org/principals1.htm

העמקת מחויבות לחיים יהודיים מלאים

תכנית עלות: מחנה שטרנברג/מגן אברהם

התכנית, הפועלת מאז 1999 במחנות שטרנברג (לבנות) ומגן אברהם (לבנים), מגייסת לשורותיה תלמידים מבתי-ספר ציבוריים ומשלבת אותם בחיי המחנה. מעבר להענקת התנסות יהודית חיובית למחנאים, מטרת התכנית היא לעודד את הילדים לשקול אפשרות מעבר לבתי-ספר יומיים יהודיים. עונג של ממש הוא לראות כיצד, תוך כדי פעילות מהנה, צומחת אצל משתתפי התכנית מודעות יהודית. במהלך שנת הלימודים 2007/08 עברו 90 ממשותתפי התכנית לבתי-ספר יהודיים יומיים.

כתב העת BabagaNewz

באבאגאניז, ירחון שהוא בעת ובעונה אחת כתב-עת, מדריך למורים ואתר אינטרנט המתמקד בערכים יהודים, זכה בפרסים יוקרתיים ונועד להעשיר את

לכו לכם

קרן אבי חי מממנת תכנית חדשה לפיתוח החינוך והחונכות בתחום היהדות למנהלי מחנות הקיץ של איגוד המרכזים הקהילתיים היהודיים (JCCA). בשנת 2002, מתוך הכרה בצורך לתגבר את החינוך היהודי הניתן במחנות הקיץ ובמרכזים הקהילתיים, הקים איגוד המרכזים הקהילתיים היהודיים את המרכז לחינוך יהודי (CJE) כחלק מהארגון. פרויקט "לכו לכם", השייך למרכז זה, שם לו למטרה לחזק את החינוך היהודי במחנות האיגוד על-ידי הכשרת מנהלי המחנה כמנהיגים חינוכיים יהודיים. הערכה ראשונית של הפרויקט העלתה כי התכנית תרמה תרומה משמעותית למנהלי המחנות, ובמקרים רבים גם ניכרה השפעתה במחנה עצמו.

במסגרת תכנית יוקרתית זו, שבה משתתפים כיום 12 מנהלים וסגני מנהלים של מחנות איגוד המרכזים הקהילתיים במחזור השני, ו-10 מנהלים וסגני מנהלים בתכנית העמיתים הנקראת "המשך", מועלות סוגיות מתחום הפילוסופיה של החינוך בסמינרים בני ימים אחדים, בקבוצות דיון המתבססות על ניתוח טקסטים, בחונכות אישית, ובסמינר בן שבועיים הנערך בישראל. www.jcca.org/CJE.html

מלטון Mini-School להורים לילדי גן

לצד הניסיון לשכנע הורים רבים יותר לשלוח את ילדיהם לבתי-ספר יהודיים, עלינו לעזור להורים לעמוד על חשיבות החינוך היהודי שילדיהם מקבלים. לשם כך פנתה קרן אבי חי למכון פלורנס מלטון בהצעה כי המכון ייצור גרסה מיוחדת של תכנית הלימודים הדו-שנתית הבסיסית שלו עבור הורים לילדים בגני חובה הנמצאים בחסות הקהילה היהודית. התכנית כוללת מקורות כתובים לימודיים ופעילויות יהודיות של הורים.

לתכנן פרויקטים להרחבת התכנית החינוכית היהודית של המחנה.

בקיץ 2007 השתתפו בתכנית קורנרסטון 181 עמיתים, ו-38 מחנות פנו לקרן לבקש מענק. מנהלי המחנות מדווחים כי התכנית אכן הביאה לעלייה ברמתו של צוות ההדרכה, בזכות העובדה שהמדריכים הבוגרים והמנוסים ביותר ממשיכים להדריך תקופה נוספת וזוכים להכשרה נוספת. הערכות בלתי תלויות של התכנית מציינות כי רבים מן המדריכים אכן הפגינו יותר בטחון ויעילות בתפקידם כמחנכים וכדמויות לחיקוי. www.jewishcamp.org

חיזוק בתי-הספר לילדי מהגרים בעיר ניו יורק

בשנים האחרונות תומכת קרן אבי חי בשיפור ההוראה בבתי-הספר המשרתים תלמידים מהגרים בעיר ניו יורק. בתחילה קיבלו כמה בתי-ספר יסודיים ותיכוניים מענקים ישירים, ומטרתנו הנוכחית היא לתמוך בהמשך השתתפותה של קרן גרוס לייף מוניומנט בתכנית הלמידה בסיוע מחשבים, שמטרתה העיקרית היא חיזוק יכולות הלימוד הכלליות של התלמידים ושיפור הישגיהם בלימודים, בעיקר בקריאה, כתיבה וחשבון. זאת ועוד, הרב יואל קרמר עומד בראש תכנית להכשרת מורים בשם Teacher Fellowship (עמיתים-מורים), שמטרתה לשפר את הרמה הפדגוגית הן בשיעורי היהדות והן בלימודי החול. בסתיו 2007 החל בלימודיו המחזור החמישי, המונה 28 מורים.

בפברואר 2007 הוסיפו נאמני הקרן רכיב חדש לתכנית זו: מימון ניכר שנועד למנף את תרומתו של לב לבייב ולאפשר ל"גימנסיה" – בית-ספר של 12 שנות לימוד בקווינס – לספק לתלמידיה תכנית לימודים מן המדרגה הראשונה.

2007

גישות שיספקו לחניכים ולמדריכים כאחד את החוויות היהודיות החזקות והמרשימות ביותר.

מענקים להעלאת קרנה של השבת

ב-1999 פתחה קרן אבי חי ביוזמה לחלוקת מענקים המיועדים לעודד יציאה ל"שבתונים" (מפגשי סופשבוע) ופעילויות נלוות בבתי-ספר קהילתיים ובבתי-הספר של רשת סולומון שכטר, כדי לסייע בקידום שמירת השבת ומחויבות יהודית. המענקים ניתנים על ידי המכון לחינוך יהודי בלתי-פורמלי באוניברסיטת ברנדייס. המענקים (בסכומים ההולכים וקטנים מדי שנה) ניתנים עבור שבתונים בבתי-ספר ובסמינרים לפיתוח מקצועי עבור המחנכים המפעילים אותם. בשנת הלימודים 2007/08 משתתפים בתכנית 26 בתי-ספר.

ספרייה יהודית לתלמידים בחסולוי מכינה

בוגרי חטיבות הביניים בבתי-ספר ציבוריים או פרטיים הבוחרים להמשיך ללמוד בבית-ספר תיכון יהודי מקבלים שי – ספרייה יהודית בסיסית המורכבת מאחד-עשר ספרי מקורות וספרי-עזר יהודיים. הספרים מובאים באנגלית או במקור העברי לצד תרגום לאנגלית, וכוללים את התנ"ך וספרים קלאסיים ומודרניים על יסודות היהדות, על חגי ישראל ועל מדינת ישראל. השי אינו רק פרס על בחירתם בחינוך יהודי, אלא גם מרכיב חשוב במאמץ לטמון את זרעי לימודי היהדות בבתייהם של אותם תלמידים מתחילים. בשנת הלימודים 2007/08 קיבלו 427 תלמידים ספרייה יהודית בסיסית.

סולם: העשרה יהודית למנהלי בתי-ספר

של רשת RAWSAK

תכנית זו להעשרה יהודית מיועדת למנהיגים חינוכיים של בתי-ספר יומיים קהילתיים המבקשים

בעקבות תכנית ניסיונית שנערכה בשלוש קהילות הוצעה התכנית ל-16 קהילות נוספות ברחבי ארצות-הברית, והיא ממשיכה לפעול ב-11 מתוכן. שלוש ערים נוספות שוקלות לפתוח בתכניות בסתיו 2008. עד היום נרשמו לתכנית יותר מ-700 הורים בארצות-הברית כולה.

למרות שאיננו יכולים לקבוע בוודאות האם יעדה המוצהר של התכנית – לעודד הורים רבים יותר לשלוח את ילדיהם לבתי-ספר יהודיים – אמנם הושג, גרסה ממוקדת-הורים זו של תכנית מלטון Mini-School זוכה לאהדה ברבות מן הקהילות שבה הוצעה לראשונה, והיא משמשת כיום במספר בתי-ספר יומיים המאמינים כי הורים בעלי ידע יהודי ומחויבות יהודית ימשיכו לשלוח את ילדיהם בשנים הבאות לבתי-הספר היהודיים. www.fmams.org.il/la_aboutus/9_minischools.htm

מענקים לתכנון תכניות חינוכיות למחנות הקיץ

מחנות הקיץ היהודיים מספקים לילדים המשתתפים בהם הזדמנות מיוחדת במינה לחוות ולחיות חיים יהודיים 24 שעות ביממה בסביבה תומכת המעודדת צמיחה רוחנית. ברוב המחנות מהווה האופי הניסויי של התכניות היהודיות מעין ניגוד/משלים – אם כתוספת ואם כחלופה – לחוויית הלימוד המוכרת לתלמידים מבית-הספר. יחד עם זאת, גם המחנות המצליחים ביותר עדיין מסתמכים על תכנית חינוך יהודי המבוססת על מודל ועל הנחות עבודה שפותחו לפני שנים רבות ואינם מנצלים במלואן את ההתפתחויות האחרונות בתחום החינוך הלא-פורמלי.

המענקים לתכנון תכניות חינוכיות למחנות הקיץ נועדו לסייע לתנועות השונות העומדות מאחורי מחנות הקיץ לפתח יעדים חינוכיים ברורים ולגבש

שתופעל ב-15 ישיבות (לבנים) וסמינרים (לבנות) בישראל המשרתים תלמידים בוגרי תיכון. מעבר למרכיב ההסברה, מתמקדת התכנית החדשה בפיתוח מיומנויות הנהגה ובחזיון הזיקה לארץ ישראל ולתולדותיה. בנוסף, ישתתפו תלמידים מצטיינים ממוסדות שונים בתכנית העמיתים (Campus Fellows) שתחל באביב 2008. אנו מקווים כי עם שובם למכללותיהם בארצות הברית יישמשו העמיתים שגירים וסנגורים של מדינת ישראל. ההרשמה לתכנית החלה ב-15 מוסדות ובשנת 2007/08 השתתפו בה יותר מ-300 סטודנטים.

פרויקט דוד – תמיכה בבתי-ספר תיכוניים בצפון אמריקה

לאחר שבשנת 2004 תמכנו בפעילותו של ארגון הסברה זה למען ישראל, קשרנו את תמיכתנו בארגון לשנת 2005 בפיתוח תכנית המיועדת לקהל היעד המרכזי של קרן אבי חי: בתי-הספר התיכוניים היהודיים. תכנית הלימודים אומצה בשמונים בתי-ספר תיכוניים יומיים ומשלימים, ובשנת הלימודים 2007/08 יושמה ב-68 מאותם בתי-ספר. במהלך הקיץ עברו מורי בתי-הספר המשתתפים בתכנית קורס הכשרה של ארבעה ימים. www.davidproject.org

"בלוג ישראל" למען תלמידי תיכון ובביצועם

בתמיכת קרן אבי חי הושק בנובמבר 2007 בלוג המיועד לתלמידי תיכון ונכתב על ידיהם. בבלוג משתתפים 10-15 תלמידים והוא עוסק במגוון נושאים הקשורים לישראל: חדשות ופוליטיקה, ספורט, מוזיקה, מדעים, אמנות ובידור. הקוראים יכולים להגיב ולהעיר בצורת הערות בבלוג, שכתובתו oznia.wordpress.com.

ספרי חינוך והסברה בנושא ישראל

תלמידי כיתות י"ב ב-40 בתי-ספר שהפנו לקרן אבי חי בקשה למענקים קיבלו בשנת 2007/08 את: "כתב הגנה למדינת ישראל" (The Case for Israel) מאת

להעמיק את ידיעותיהם בתחום החינוך היהודי. התכנית, שראשיתה ביוני 2005, מורכבת משתי סדרות מפגשים בני 12 ימים בשתי חופשות קיץ רצופות, כשהשנה שבתווד מוקדשת ללימוד-מרחוק ולימוד-במקום, וכוללת גם כנס הנערך בחופשת החורף. בנוסף למרכיבים הפורמליים של התכנית, מוצמד לכל משתתף חונך אישי בקיא ביהדות מטעם רשת RAVSAK, במטרה לפתח בצוותא "תכנית פעולה בלימודי היהדות" שתופעל בבית-הספר. על סמך הערכת השגים הורחבה התכנית לאחרונה לשנתיים עבור משתתפים נבחרים, במטרה להעמיק את השפעתם בבתי-הספר שבהם הם פועלים. עשרה מתוך 16 משתתפים מהמחזור הראשון הוזמנו להצטרף לשנה השנייה של התכנית. מחזור שני של 14 משתתפים החל את לימודיו בשנת הלימודים 2006/07 www.ravsak.org/sulam.php

צא ולמד

קרן אבי חי מבקשת לפתח את הידע ואת ההתלהבות של מנהלים ומדריכים במחנות הקיץ, ואלה הם אכן כמה מהיעדים של "לכו לכם", של התכנית של עמית קורנרסטון למחנות קיץ ושל תכנית "אחוזה". הקרן דואגת גם למימון תכנית קטנה באמצעות המכון למחנאות יהודית (JFC), המעניקה החזרים עבור הוצאות שכר לימוד למנהלים ולסגני מנהלים של מחנות קיץ המשתתפים בקורסים לחינוך יהודי.

קידום העמיות היהודית והזיקה למדינת ישראל

פרויקט דוד – תכנית לשנת לימודים בישיבות וסמינרים בישראל

במאי 2007 אישר חבר הנאמנים של קרן אבי חי תמיכה בפיתוח ויישום תכנית לימודים חדשה של "פרויקט דוד – חינוך אודות ישראל וייצוג עמדותיה"

המשתתפים בתכנית שייכים לארגונים רמה, התנועה הרפורמית, איגוד המרכזים הקהילתיים היהודיים (JCCA), יהודה הצעיר, בני ברית, ועוד כ-50 ארגונים אחרים. בקיץ 2007 השתתפו בתכנית ההכשרה יותר מ-150 מדריכים ישראלים ששבו לתקופת הדרכה נוספת.

בתכנית אחרת של הסוכנות היהודית מממנת קרן אבי חי את העסקתו של "ראש משלחת" ישראלי למשך שנתיים, בעיקר במחנות של איגוד המרכזים הקהילתיים ושל התנועה הרפורמית, שבהם פועל מספר רב של שליחים, כדי להקל על מדריכים חדשים את ההסתגלות לסביבה הבלתי-מוכרת ולפקח על פעילותם במהלך הקיץ. המחנות המשתתפים בתכנית מתחייבים להמשיך ולקיים את משרת ראש המשלחת גם בהמשך. בעקבות תכנית זו קיימת כיום משרה של ראש משלחת ב-17 מחנות.

תכנית שלישית נועדה לעניין מחנות קיץ נוספים בהעסקת שליחים ישראלים או בהגדלת קבוצות של שליחים כאלה. במסגרת תכנית זו החליטו 20 מחנות נוספים לשכור לראשונה צוות ישראלי, או להרחיב את קבוצת המדריכים הישראלים הקיימת. תכנית זו הסתיימה בשנת 2006 כאשר כל המחנות שגילו עניין בתכנית אכן השתתפו בה. www.jafi.org.il

Jewish Virtual Library Website

הספרייה היהודית הווירטואלית פותחה על ידי ד"ר מיטשל בארד והיא מופעלת זה עשר שנים. באתר האינטרנט, המתואר כ"אנציקלופדיה היהודית המקוונת המקיפה ביותר בעולם, הכוללת כל מה שבין אנטישמיות לציונות", מופיעים יותר מ-14,000 מאמרים ו-6,000 תצלומים ומפות. בספריה 13 אגפים: היסטוריה, נשים, השואה, מסעות, ישראל וארה"ב, מפות, פוליטיקה, ביוגרפיות, ישראל, דת, אוצרות היהדות של ספריית הקונגרס, נתונים סטטיסטיים

פרופ' אלן דרשוביץ, ואחד משני הספרים הבאים: "מדוע אני ציוני" (Why I am a Zionist) מאת פרופ' גיל טרוי, או "הזכות להתקיים" (Right to Exist) מאת יעקב לוזוביק. על-פי הנחיות הקרן, הטילו בתי-הספר על תלמידיהם מגוון משימות המתייחסות לספרים אלה – מחידונים דרך כתיבת סקירות ועד השתתפות בקבוצות דיון.

לימודי ישראל למורים בבתי-ספר יומיים ומשלימים

מאז 2003 מממנת קרן אבי חי סדנאות קיץ בנושא הוראת ההיסטוריה, הפוליטיקה והתרבות של מדינת ישראל, בהדרכת פרופ' קנת סטיין, מנהל המכון ללימודי ישראל המודרנית באוניברסיטת אמורי. 364 בוגרים סיימו את הסדנאות, רובם מורים לכיתות ה'-י"ב בבתי-ספר יהודיים יומיים וקהילתיים.

סדנת הקיץ הבאה תתקיים באוגוסט 2008 באטלנטה, ג'ורג'יה. www.ismi.emory.edu/tw.html

הסוכנות היהודית: מדריכים למחנות הקיץ

הסוכנות היהודית לישראל וקרן אבי חי שותפות לתפיסה כי עידוד מדריכים יהודיים לשוב לקיץ נוסף במחנה יאפשר להם להיות מדריכים טובים יותר, במיוחד בכל הנוגע לקידום מטרות ישראליות/ ציוניות. תכנית "אחוזה" מציעה תוספת שכר של 1,000 דולר למדריכים ישראלים השבים לעבודה במחנה קיץ בפעם השנייה, השלישית או הרביעית, לאחר השתתפות בקורס הכנה אינטנסיבי בישראל. במהלך ארבע שנים נוטלים המחנות על עצמם בהדרגה את האחריות הפיננסית לתשלום תוספות שכר אלו. מדריכים (שליחים) ששבו ממחנות הקיץ לאחר תקופת הדרכה שנייה ויותר מדווחים על חוויות חיוביות ביותר, על שיפור משמעותי בהשתלבותם במשימה החינוכית לגבי ישראל ועל ייעול עבודתם כשליחים המייצגים את מדינת ישראל. המחנות

לשמש פיצוי על תרומות שלא התממשו ממקורות אחרים. המענק המיוחד הזה של הקרן הציל את תכנית "תגלית" ממשבר כספי זמני. בשנת 2005 הצטרפה הקרן לשותפות בפרויקט "תגלית" על בסיס קבוע, בתנאים השווים לשותפים האחרים. www.birtherightisrael.com

חיוניים והפניות למקורות. מדי חודש מבקרים באתר 1.3 מיליון גולשים, רובם ב"אגף השואה". קרן אבי חי מממנת את הפעולות לשיפור הניווט וחווית החיפוש בספריה היהודית הווירטואלית כדי להעלות את רמת השימוש ולספק לגולשים סיבות רבות יותר לחזור שוב ושוב לאתר. www.jewishvirtuallibrary.org

חסע

Write On For Israel: הכשרת תלמידי תיכון להסברה בקמפוסים

פרויקט זה, שהחל את דרכו ביוזמת גרי רוזנבלט, המו"ל של New York Jewish Week, מכשיר תלמידי תיכון מכיתות ט'-י"ב לקראת פעילויות הסברה למען ישראל בקמפוסים של המכללות. התכנית כוללת (1) שבעה סמינרים הנערכים בימי א' במהלך השנה הראשונה ועוסקים בתולדות עם ישראל ומדינת ישראל ועובדות ומיתוסים ביחס לסכסוך הישראלי-ערבי, ומכשירים את התלמידים להתעמת עם הטיה תקשורתית והסברת העמדה הישראלית בתקשורת; (2) סיור בן עשרה ימים בישראל בחודש יוני; ו- (3) מבחר מסלולים מעשיים של פעילויות והסברה במהלך שנת הלימודים האחרונה בתיכון.

תכנית ההסברה מתקיימת כעת בניו-יורק ושיקגו, ובשנת הלימודים 2008/09 היא עתידה להתרחב לקליבלנד ולסן פרנסיסקו. www.writeonforisrael.org

חיזוק מוסדות

תכנית הלוואות לבנייה – מחנות הקיץ

בעקבות הצלחתה של תכנית ההלוואות לבתי-הספר היומיים, הקימה קרן אבי חי קרן של 25 מיליון דולר שנועדה לאפשר למחנות קיץ יהודיים חינוכיים שלא-למטרות-רווח ללוות עד מיליון דולר, ללא ריבית,

בשנת 2007 אישרה קרן אבי חי מענק שני לפרויקט "מסע", יוזמה משותפת של הסוכנות היהודית וממשלת ישראל לחיזוק הזהות היהודית והציונית של צעירים בתפוצות. התכנית נועדה להביא ארצה מדי שנה אלפי צעירים לתקופות ממושכות. כספי הקרן נועדו לגיבוש תכניות חדשות ומגוונות בארץ, עם דגש מיוחד על משתתפים אקדמיים וטרום-אקדמיים מצפון אמריקה וממדינות ברית-המועצות-לשעבר. www.masaisrael.org

פעילויות הסברה ביוזמת סטודנטים בקמפוסים

תכנית מענקים זו, המנוהלת באמצעות "הלל", מציעה מענקים בסך 2,500 - 7,500 דולרים למימון יזמות הסברה של סטודנטים בנושא ישראל. אנו מקווים כי באמצעות עידוד סטודנטים מוכשרים נצליח לאתר את אותם הסטודנטים הראויים לתמיכה קהילתית גדולה יותר, וכן יזמות מוצלחות העשויות להוות דגם לחיקוי בקמפוסים נוספים. www.hillel.org/campus/grants/icc_grant.htm

תגלית – Birthright Israel

בשנת 2004 הכריזה קרן אבי חי על מענק מאתגר בסך 7 מיליון דולר במסגרת תכנית "תגלית" – Birthright Israel, המשגרת אלפי תלמידי מכללות וצעירים אחרים לסיורים בישראל. המענק נועד

מענקים לעידוד המשך הלימודים מחטיבות הביניים לתיכונים יהודיים

פרויקט ניסיוני זה נועד להגדיל את מספר מסיימי חטיבות הביניים היהודיות הנרשמים לתיכונים יהודיים על ידי מתן מענקים ישירים לבתי-ספר תיכוניים מתאימים לפעילויות בעלות אופי יהודי שנועדו לתלמידי כיתות ו'-ח'. אנו מקווים כי היכרות מוקדמת עם ההנאה שביהדות הטמונה בלימודים בתיכון יהודי תשכנע תלמידים רבים יותר להירשם לתיכונים יהודיים. לאחרונה נרשמו בתי-ספר לשנה שנייה של מימון במסגרת התכנית הניסיונית, וקרן אבי חי עוקבת אחר ההשתתפות בפעילויות ובמספר הנרשמים לבתי-הספר תיכוניים.

הרעיון להשתמש באווירה היהודית של בית-הספר כדי לגייס תלמידי חטיבות הביניים הועלה על ידי מנהלי בתי-הספר בקבוצות מיקוד שנוהלו על ידי קרן אבי חי. אנו מצפים ללמוד בהמשך אם פעילויות אלה אכן משיגות את יעדן ומביאות להגדלת מספר הנרשמים.

יוזמה לחיזוק ההרשמה לבית-הספר היומי בניו אורלינס

בעקבות ההרס שזרעה סופת ההוריקן קתרינה, אישרה קרן אבי חי תכנית מענק מיוחד לסבסוד שכר הלימוד של "פליטי" סופת קתרינה בבתי-הספר היומיים ברחבי ארה"ב למשך שנה אחת. עתה, כשהקהילה היהודית של ניו אורלינס הולכת ומשתקמת, סיפקה הקרן מענק תואם ביחס של 2:1 כדי להפחית את שכר הלימוד בבית-הספר היומי היהודי של ניו אורלינס ולתת תמריץ מיוחד לתושבים חדשים או לאנשים השבים אל הקהילה.

לשם בנייה ושיפוצים. הסיוע מוענק כנגד ביטחונות בצורת מכתב אשראי ממוסד פיננסי מוכר המסכים לערוב להחזר ההלוואה. החזר ההלוואה מתחלק לעשרים תשלומים רבע-שנתיים שווים על פני חמש שנים, כשהראשון בהם ישולם בתום שישה חודשים מקבלת ההלוואה. ההלוואות מיועדות להקמת מחנות חדשים, להרחבת מחנות קיימים ולשדרוג תשתיות ומתקנים כדי לאפשר למחנות לעמוד בתחרות מול מחנות אחרים.

בשלב הניסוי הראשוני ניתנו הלוואות למחנות השייכים לרמה, לאיחוד היהדות הרפורמית וליהודה הצעיר. בשנת 2007 הורחבה התכנית והיא מוצעת כיום למאגר רחב יותר של מחנות בעלי מיקוד יהודי העונים על דרישותינו הספציפיות מבחינת תכני הלימוד ואנשי הצוות. עד ינואר 2008 הוענקו חמש הלוואות בסך כולל של 5.5 מיליון דולר ואנו מצפים שמספר המחנות הזכאים להלוואות ימשיך לגדול.

תכנית הלוואות לבנייה-בתי-ספר יומיים

כדי לסייע לבתי-הספר היהודיים היומיים לענות על הדרישה הגוברת להרשמה בבתי-הספר היומיים, הוקצבה קרן של 50 מיליון דולר להלוואות ללא-ריבית למטרות בנייה ושיפוצים. סכום ההלוואה המרבי הוא מיליון וחצי דולר לבניית מבנה חדש ו-750,000 דולר לשיפוץ מבנה קיים. ההלוואות ניתנות כנגד המצאת מכתב אשראי משביע-רצון ממוסד פיננסי מוכר, ופרעון מתחיל שישה חודשים ממועד קבלתן, בעשרים תשלומים רבע-שנתיים הנפרשים לאורך חמש שנים. בעשור האחרון העניקה קרן אבי חי כ-100 הלוואות בסך כולל של יותר מ-88 מיליון דולר.

טיפוח ועידוד שותפים וממשיכים לדרך

MATCH – מענקים תואמים לתרומות בכורה לחינוך יהודי

בספטמבר 2007 הכריזו "רשת הנדבנים היהודיים" (JFN) וארגון "שותפות למצוינות בחינוך היהודי" (PEJE) על סבב נוסף של תכנית MATCH.

קרן אבי חי, בשותפות עם ארבעה גופים נוספים, הקימו קרן בסיסית של 5 מיליון דולר שמטרתה הענקת מענקים תואמים (Matching) על כל תרומה שתינתן מ-25,000 עד 100,000 דולר לבית-ספר יהודי יומי, על ידי תורם שזו תרומתו הראשונה. תורמים שתרמו בעבר לחינוך בבתי-ספר יומיים רשאים להשתתף בתכנית אם תרומתם הנוכחית גדולה פי חמישה מתרומתם בעבר.

בשנים עברו הוכיח MATCH את עצמו כפרויקט מצליח: סכום התרומות החדשות שהגיעו לבתי-הספר היומיים היה כמעט 40 מיליון דולר. www.dayschoolmatch.org

שותפות למצוינות בחינוך היהודי (PEJE)

קרן אבי חי שותפה ב"שותפות למצוינות בחינוך היהודי", ארגון ארצי של נדבנים יהודיים המבקש ליצור עתיד יהודי תוסס ובר-קיימא באמצעות חיזוקה של תנועת בתי-הספר היהודיים היומיים בצפון אמריקה. מודל הפעולה של PEJE – הקצבת מענקים, הענקת ידע מקצועי ופעולה למען בתי-הספר היהודיים – הקיף בתשע השנים הראשונות לפעילותה יותר מ-150 בתי-ספר יסודיים, חטיבות ביניים ותיכונים. השותפות השקיעה יותר מ-20 מיליון דולר ותרמה לפתיחתם של יותר מ-60 בתי-ספר יהודיים חדשים.

באבאגאניז — פברואר 2007 / שבט תשס"ז

באבאגאניז — מרץ 2007 / אדר תשס"ז

לימודי תלמוד מתקדמים לנשים – ישיבה יוניברסיטי

הסוכנות היהודית: הכשרת שליחים ישראלים לתפקיד במחנות קיץ ישראלים

2007

מפגשים עם מנחים ועמיתים – תכנית למנהלי בתי-ספר של מרכז לוקשטיין

הכשרת מורים מבתי-ספר יומיים יהודיים בהפעלת תכנית הלימודים תל עם לכיתות א'-ה'

פרויקטים בארצות בריה"מ לשעבר

2 0 0 7

דוד רוזנסון,

מנכ"ל אבי חי – בריה"מ לשעבר

המערב בכלל, ואם למען הסקרנות שעוררה אפשרות הקשר הזה. אך אותם ימים של עלייה המונית חלפו ואינם. עם התפתחות הכלכלה עלו הזדמנויות כלכליות רבות והצעירים היהודים ומשפחותיהם בוחרים כיום להישאר. אפשרויות תרבותיות רבות מתחרות על תשומת לבם ומעוררות עניין, ומשימת מציאתן של תכניות המעודדות מעורבות יהודית פעילה מהווה כיום אתגר מורכב הרבה יותר.

בשנת 2001 החליטה קרן אבי חי להרחיב את פעולתה הנדבנית לארצות ברית המועצות לשעבר. בעקבות אינספור ביקורים, בדיקות ישימות, הערכות ודיונים הגענו להבנה שיש צורך ברגישות רבה לתרבות ולאופי הייחודיים ולאינטרסים המובחנים של יהודי ברית המועצות לשעבר, ובמידת האפשר להעמיד מנהיגים מקומיים מוכשרים ויעילים שיקדמו את המאמצים הללו.

אנו ממשיכים בצעדים שנעשו מלכתחילה בתחום זה – תמיכה בבתי-ספר יהודיים יומיים, סמינרים להכשרת הנהגה צעירה וניסיונות לקדם ולחזק את לימודי היהדות במסגרות אקדמיות – אך מבקשים לשפרם באמצעות שינויים המבוססים על הערכות שנעשו לכל אחת מתכניות אלה.

במהלך חמש שנות פעילותנו מיקדנו את עיקר מאמצינו בניסיון להגיע לציבור הרחב והמגוון ביותר מקרב

בחמש השנים האחרונות השתנו פניה של רוסיה ללא היכר ובדרך שאיש כמעט לא שיער קודם לכן. לא ברור עדיין מה יהיו התוצאות ההיסטוריות של תהליך זה, אך השינוי ניכר היטב בערים רבות במרחב האדיר שבו שכנה בעבר ברית המועצות, מרחב גיאוגרפי הכולל 11 אזורי זמן. את האפרוריות והשיממון של העידן הסובייטי הולכים ומחליפים בקצב מהיר מגדלי משרדים שעובדיהם נראים כאילו יצאו זה עתה מדפי הקטלוגים של אוניברסיטאות העלית בארצות הברית, מרכזי קניות חדשים ונוצצים, אתרי בנייה רבים שמהלומות פטיש עולות מהם, וחדרי הרצאות מעוצבים הרוחשים סטודנטים מעודכנים ובעלי נטייה עסקית מובהקת. המהירות שבה התרחשו שינויים אלה תופסת בהפתעה רבים וטובים – ובכללם הארגונים היהודיים, המחפשים את הדרך הטובה ביותר ליצור קשר עם יהודי המקום בעידן הפוסט-סובייטי.

שנות השלטון הסובייטי ניתקו את רוב היהודים הללו מכל קשר לחיים היהודיים, לתרבות היהודית ולמסורת. בשנות התשעים, כשארגונים יהודיים שוחרי טוב ועתירי כספים נחפזו לנסות ולהציל את יהדות רוסיה, הם פגשו בדרך כלל ביהודים נזקקים שהיו מוכנים להשתתף כמעט בכל פעילות בנושאים יהודיים – אם למען החום שהציעו התכניות הללו, אם למען הקשר החיוני עד מאוד עם ישראל בפרט ועם

"המכנה המשותף", אומר לנו מר ברנסטין, "הוא כמיהה נשגבת אל יעדים שכמעט אינם בני השגה ואל מטרות נעלות המצויות הרחק מעבר לשאיפות היומיומיות הקטנות המציקות לכולנו."

רבים סבורים כי לנוכח השיעור הגבוה של נישואי תערובת בארצות בריה"מ לשעבר לא נוכל להגיע לאוכלוסייה יהודית רחבה ומגוונת, מפני שרוב היהודים שנותרו שם אחרי העידן הסובייטי יתבוללו בחברה הרוסית ויאבדו כל קשר עם מורשתם היהודית. למרות מכשולים רבים, בהסתמך על הפופולריות הגוברת של תכניות ויזמות חדשות בתמיכת קרן אבי חי, ייתכן שנגלה כי הבלתי אפשרי הוא בכל זאת בגדר האפשר. כל שאנו צריכים הוא חתירה למצוינות, לגשת למשימה בזהירות אך גם להשקיע את מירב המאמצים כדי להבטיח שנגיע לא רק ל"סטודנטים לפסיקה" אלא גם לבני משפחותיהם ולידידיהם היהודים. האתגר אינו פשוט. המלאכה רבה, ואנו נמצאים רק בתחילת הדרך.

לפני שנתחיל לסקור את המיזמים הפועלים כיום בבריה"מ לשעבר בתמיכת קרן אבי חי אני מבקש להודות לשני ידידים יקרים, סטנלי ופמלה צ'ייס, אשר יחד עם קרן משפחת צ'ייס הפכו לשותפים מלאים בכמה מן התכניות אותן יזמה קרן אבי חי. קרן משפחת צ'ייס מקבלת את כל ההערכות, העדכונים והדיווחים על המיזמים המשותפים שהוכנו למען חבר הנאמנים של קרן אבי חי, אך הגורם המשמעותי ביותר הוא עוצמתם האישית – העניין, הזמן והמרץ הבלתי נדלה שהם משקיעים בפרויקטים הללו, ואני מודה להם על ידידותם ועל פועלם.

יהודי ברית המועצות לשעבר. בניסיונו לחרוג מעבר לפעילות המקובלת בממסד היהודי זיהינו הזדמנות פז להגיע גם לאותם יהודים שאותם מכנה נאמנת קרן אבי חי אביטל דרמון "הסטודנטים לפסיקה" – יהודים צעירים ומשכילים הממעטים להשתתף, אם בכלל, בפעילות יהודית מאורגנת כלשהי, ושאוּלִי מן הראוי לכנותם "יהודים סמויים". תכניות אלה, שבראש כולן עומדים מנהיגים יהודיים מקומיים, הן תופעה ייחודית ברוסיה וכולנו תקווה שהן יסללו את הדרך ליצירת מודל שרק יתחזק ויתרחב בשנים הבאות.

מזה כמעט שבע שנים אני חי במוסקבה יחד עם בני משפחתי ובוחן מקרוב את העליות והמורדות בחיים היהודיים בבריה"מ לשעבר ואת תחיתם המרשימה. אחד האתגרים הגדולים ביותר שבפניהם אנו ניצבים בעבודתנו הוא לאתר יהודים מקומיים כריזמטיים ונלהבים שיוכלו להתפתח ולהוביל תכניות יהודיות בעלות משמעות ותוכן שימשכו את הציבור היהודי הרחב אליו אנו מבקשים להגיע.

כשאני מהרהר באתגר הגדול הניצב בפנינו אני נזכר בדברים שאמר זלמן ברנסטין ז"ל בשנת 1984, בנאום שנשא בחברת ההשקעות שלו – "העם אשר...". בדבריו אפשר למצוא את כל המרכיבים הנחוצים לנו כדי לגבור על הקשיים העומדים בדרכנו. בהסתמך על דוגמאות מתוך התנ"ך, השירה, הפילוסופיה ואפילו הקולנוע, הדגיש אז מר ברנסטין כי עלינו לדאוג שיהיה לנו, לדבריו, הערך הנשגב של חתירה "מלכותית" למצוינות – "להעלות על נס מוסר עבודה חזק וחוש הומור מפותח, לקבוע אמות מידה גבוהות לכל פרט ופרט, להוכיח לכל מי שנמצא אתנו כי אנו שואפים למצוינות... להשיג יותר ממה שדורשת העבודה..."

המדורים הפועלים כיום באתר עוסקים בספרות יהודית וישראלית – סקירת ספרים, ריאיונות עם סופרים ועיתונאים, יצירות ספרות יהודיות שראו אור לאחרונה, "שבוע בהיסטוריה היהודית", פורום לקיום דיונים, מאמרים בנושאי דת והגות יהודית, מדור חדשות, מדור המוקדש לחיים היהודיים ברוסיה ומחוצה לה, ומדורים אינטראקטיביים המאפשרים לקוראים להירשם לאתר ולשלוח סקירות ספרים משלהם, להשתתף בדיונים, לבחור חומרים המעניינים אותם ולשלוח דוא"ל לקוראים אחרים של האתר. לאחרונה נוסף לאתר גם מדור וידיאו ואודיו, המביא למבקרים באתר שידורים על אירועי ספרות ותרבות רוסים-יהודיים בכל רחבי העולם, וכן רבעון ספרותי בשם Booknik Reader ובו מבחר מייצג של טקסטים מאתרי אינטרנט אחרים העשויים לעניין את הקוראים, עם תכנית הפצה נרחבת במועדונים לספרות פופולרית ובמועדוני סטודנטים ברוסיה, בישראל ובארצות הברית.

מאז השקתו של האתר מתחדשים המדורים הללו באופן יומיומי ותנועת הגולשים כבר הגיעה ל-100,000 מבקרים מדי חודש, עם 274,290 צפיות דפים, ועם גרעין המונה 29,800 גולשים. הצמיחה המשמעותית ביותר ניכרת ברוסיה ובישראל: מספר הגולשים מרוסיה גדל מ-36,684 ל-42,314 ובישראל מ-18,063 ל-30,841.

כדי לעמוד בצורה מדויקת יותר על הישגי האתר גייסה קרן אבי חי את יורי ודניאפין, מרצה יליד רוסיה המלמד כיום במחלקה ליידיש בהרווארד, לבצע הערכה של הפרויקט. כעבור חודשים אחדים של סקירה קפדנית, שכללו ביקור במוסקבה לפגישה עם עורכי האתר, אנשי הצוות והאחראים למסע הפרסום שלו, הגיש יורי דוח נלהב המדגיש את ייחודו של המיזם, את תשומת הלב הספרותית הרבה שהצליח

עידוד לימודי היהדות ומעורבות יהודית בקרב יהודים שאינם מסונפים לארגונים יהודים בארצות בריה"מ לשעבר

מאז אוקטובר 2003 יזמה קרן אבי חי מספר תכניות חדשות וייחודיות המבקשות להגיע לציבור יהודי מגוון ורחב יותר ברחבי בריה"מ לשעבר. למרות הקשיים הצליחו תכניות אלו לסלול דרכים אל לבו של ציבור בלתי-מוכר זה של יהודים דוברי רוסית שאינם מאורגנים במסגרות יהודיות. במהלך העבודה נוכחנו כי המפתח ללבם מצוי בזיהוי תכניות וגישות המשקפות את הצרכים המיוחדים ואת תחומי העניין שלהם; שיש לשלב בתכניות מנהיגים יהודיים מקומיים, המכירים היטב את התרבות ואת שפת הציבור; ושיש לגבש את התכניות המיועדות לאותו ציבור בדרכים ובתבניות המתאימות והנוחות לו.

שמחנו גם לגלות כי גישה זו מאפשרת לכמה מן התכניות שיתוארו בהמשך להתרחב גם מחוץ לגבולות בריה"מ לשעבר, אל ציבור דובר הרוסית בישראל, בארצות הברית ובמערב אירופה.

Booknik.ru - אתר בשפה הרוסית, המתמקד בספרות ובתרבות יהודית

בספטמבר 2005 הזמינה קרן אבי חי את סרגיי קוזנייצוב, חלוץ בתחום רשת האינטרנט הרוסית Runet ובעליה של חברה רוסית מובילה לבנייה ויצירה קהילתית של תוכן מקוון, לבדוק את האפשרות להקים אתר בשפה הרוסית, שיוקדש לספרות ולתרבות יהודית וישראלית ויפנה לציבור רחב ומגוון של יהודים דוברי רוסית. בתחילת יולי 2006, לאחר חודשים רבים של עבודה, לרבות הקמת ועדה מייעצת של סופרים, עורכים ועיתונאים, הושק האתר החדש בשם Booknik.ru.

שונים הנזכרים ביצירותיהם של סופרים ישראליים; "לאכול שבת", שהציג מאכלי שבת מסורתיים ועסק במשמעותה ובחשיבותה של השבת, מסיבת חנוכה שנערכה ב"אשכול" במסגרת יריד הספרים הבינלאומי של מוסקבה; ומופעים מוסיקליים, אירועים ספרותיים, הקרנות סרטים ישראליים, סיורים במוסקבה וסנט פטרסבורג מנקודת מבט יהודית, וכן ציון חגים יהודיים, מופעי כליזמרים ותיאטרון, ודיונים והרצאות בנושאים יהודיים לסטודנטים.

האירועים לילדים ולמשפחות כוללים קריאת שירה העוסקת בנושאים יהודיים; העלאת מופעים המתמקדים בנושאים מן המקרא, ההסטוריה, הספרות והתרבות היהודית; פגישות בנושאי אמנות יהודית; תחרויות צילום וכתביבה; וימי "הכר את ישראל". כיום עוסקים אנשי "אשכול" בפיתוח מרכיבים המבוססים במיוחד על לימוד מקורות יהודיים, שבהם נלמדים המקורות הקלאסיים לצד יצירות מתוך הספרות הרוסית והאירופית בת זמננו. אנשי "אשכול" שוקלים גם אפשרות להרחיב את התכניות לערים גדולות אחרות בבריה"מ לשעבר.

מימון פעילותה של "אשכול" מתחלק בין קרן אבי חי לקרן משפחת צ"ייס. www.eshkol.ru.

סמינר לימודי ופסטיבל הכליזמרים בסנט פטרסבורג

מאז יוני 2006 תומכת קרן אבי חי בסמינר לימודי ובפסטיבל שנתי של כליזמרים בסנט פטרסבורג. בסמינר הנמשך חמישה ימים משתתפים כ-45 איש, רובם מוסיקאים צעירים בני פחות משלושים וחמש מארצות בריה"מ לשעבר, לצד מורים מארצות אלה וכן מישראל ומארצות הברית. בראש התכנית עומד מראשיתה אלכסנדר פרנקל, מנהל המרכז הקהילתי היהודי של סנט פטרסבורג.

לעורר ואת מעמדו הבכיר בבלוגים ובפורומים בשפה הרוסית. יחד עם זאת הופיעו בדוח ההערכה גם כמה המלצות חשובות להגברת תנועת הגולשים ולחזיון כוח המשיכה של האתר ותכניו. פעולת האתר ממומנת שווה בשווה על ידי קרן אבי חי וקרן משפחת צ"ייס. www.booknik.ru.

אשכול: ספרות ותרבות יהודית-ישראלית במקומות מפגש לאינטלקטואלים במוסקבה

אחת הדרכים היעילות להגיע לצעירים יהודיים בלתי מאוגדים ממוסקבה ומסנט פטרסבורג ולהציג בפניהם את התרבות היהודית ואת ערכי היהדות היא באמצעות מועדוני הספרות שבהם הם מבליים חלק גדול מזמנם החופשי. בינואר 2005 שכרה קרן אבי חי את שירותיהם של לינור גורליק ויורי סורוצ'קין, שתי דמויות מרכזיות ומקצועיות בתחום הספרות, והטילה עליהם לבחון את הדרכים להצגת הספרות והתרבות היהודית והישראלית במועדונים אלה לבני הקהילה. השניים, בשיתוף עם קבוצת יועצים מתחום הספרות והתרבות, פיתחו תכנית לפעילויות בנושאים יהודיים וישראליים שיתקיימו לאורך כל השנה במועדונים הספרותיים הפופולריים במוסקבה ובסנט פטרסבורג. תכנית זו קיבלה את השם "אשכול".

בשנה האחרונה אורגנו במסגרת פרויקט "אשכול" יותר מ-40 אירועים שבהם השתתפו 2,600 איש, רובם צעירים משכילים שאינם מאורגנים במסגרות יהודיות. בתקופה זו נערכו 12 אירועי "אשכולית" שבהם השתתפו 450 ילדים והוריהם, ועשרה אירועים נערכו במועדונים לאינטלקטואלים ובבתי קפה בסנט פטרסבורג, בעקבות אירועים דומים שנערכו במוסקבה. האירועים, שרבים מהם משכו את תשומת לבם של התקשורת המקומית (יותר ממאה מאמרים, בהם כתבות רדיו וטלוויזיה), כללו שיעורי-אמן בבישול ("לאכול שָׁלוֹ" - שבהם הציג שף מאכלים

2007

יהודים בלתי מאוגדים, האוהבים ספרות אך אינם יודעים כמעט דבר על החיים היהודיים והתרבות היהודית.

סדרת "הפרוזה של החיים היהודיים"

עד עתה ראו אור שמונה-עשר ספרים בסדרת "הפרוזה של החיים היהודיים": "קצרת הכסף" – אוסף סיפורים של סול בלו, "רומן רוסי" ו"עשיו" של מאיר שלו, "העבד", "החוזר בתשובה", "בחצרו של אבי" ו"משפחת מושקט" של יצחק בשביס-זינגר, אנתולוגית סיפורים של סופרים ישראלים, "קתרנה" של אהרון אפלפלד, "עין ערך אהבה" של דוד גרוסמן, "פוקוס" של ארתור מילר, "הטבלה המחזורית" של פרימו לוי, "ללא גורל" של אימרה קרטש, "זלמנאים" של משה קולבאק, "טורקומדה" של הווארד פאסט, "אמריקה" של שלום אש, "אוסף סיפורים" מאת הגולה הסובייטי פרידריך גורונשטיין, ו"כששבי גלש בסקי לפינלנד" מאת הסופר היהודי הפיני דניאל כ"ץ. בקרוב יראו אור גם הספרים "השטן בגוריי" של י.ב. זינגר, "האש והעצים" של ש"י עגנון, ו"למה לא באת לפני המלחמה" של הסופרת הישראלית ליזי דורון.

הספרים יוצאים לאור בשני בתי הוצאה מוסקבאיים גדולים, הנהנים ממנגנוני הפצה משומנים היטב, וכיום אפשר להשיגם בחנויות הספרים הגדולות בערים המרכזיות בבריה"מ לשעבר, בישראל ובארצות הברית, וכן באמצעות חנויות ספרים מקוונות ואתרי אינטרנט. מכירת הספרים ממשיכה להיות טובה: כל ספר רואה אור במהדורה ראשונית של 5,000 עותקים, ועד כה נמכרו בסך הכול 49,580 ספרים – מתוכם יותר מ-17,000 שנמכרו מאז ספטמבר 2007. בעקבות מסע השיווק הנרחב התפרסמו סקירות רבות בעיתונים וכתבי עת ספרותיים והספרים נזכרו גם בהרבה אתרי אינטרנט ובבלוגים ובתכניות רדיו וטלוויזיה. המכירות מתקדמות יפה גם בישראל

תכנית הפסטיבל כוללת סדנאות מוסיקה מקצועיות, הרצאות ושיעורים פרטיים וכן מופעים גדולים של מוסיקה יהודית בהובלת משתתפי התכנית. עם תום התכנית הרשמית נוסעים כמה מן המשתתפים לערים אחרות ברחבי בריה"מ לשעבר ועורכים מופעי מוסיקה יהודית ומסיבות. רבים ממשתתפי התכנית מגיעים מאזורים נידחים ואינם משתתפים באופן פעיל בפעילות יהודית מאורגנת, אך אהבתם למוסיקה יהודית מאפשרת להם לפגוש אנשים בעלי תחומי עניין משותפים, המגיעים באמצעות המוסיקה היהודית אל החיים היהודיים.

ביוני 2007 נעשתה הערכה של התכנית, שהצביעה על היבטים חיוביים רבים אך בה בעת מנתה כמה המלצות ספציפיות לחיזוק כוח המשיכה שלה. במימון התכנית מתחלקות קרן אבי חי וקרן משפחת צ"יס וכן נותני חסות אחרים, מקומיים ובינלאומיים. www.klezfest.ru

הוצאה לאור של ספרים בנושאים יהודיים וישראליים

לאור מספרם העצום של היהודים המתרחקים מפעילות יהודית מאורגנת וממוסדות יהודיים, התברר כי יש צורך למצוא גישה ייחודית וישירה אליהם. אחד הכלים המרכזיים לקירוב לבבות הוא השימוש בספרות, אלא שעד לפני זמן לא רב ניכר מחסור חמור בספרות ברמה גבוהה בשפה הרוסית בנושאים יהודיים וישראליים. ביוני 2005 החלה אפוא קרן אבי חי, בשיתוף עם קרן משפחת צ"יס, לתמוך בהוצאה לאור של שתי סדרות ספרים נפרדות בנושאים אלה ולצאת במסע פרסום חובק עולם לקידומן. כותרי הסדרה נבחרו בידי ועדה של מומחים לספרות, אנשי חינוך ומו"לים במטרה להביאם לספריות, למועדוני ספרות, לחנויות הספרים הרוסיות, לירידי ספרים ולאירועי תרבות שאותם פוקדים רבים מאותם

קידום לימודי היהדות במוסדות אקדמאיים בארצות בריה"מ לשעבר

"ספר" – קידום תחום לימודי היהדות ברמה האקדמית

מטרתו העיקרית של ארגון "ספר", השוכן באקדמיה היוקרתית למדעים של רוסיה, היא לקדם את תחום לימודי היהדות ברמה האקדמית, והוא פועל למימוש מטרה זו על-ידי איחוד החוקרים, המורים והסטודנטים המתעניינים בתחום ועל-ידי תמיכה בהמשך לימודיהם וצמיחתם כדי למלא חלל משמעותי בהתפתחות החיים היהודיים בארצות בריה"מ לשעבר.

מאז 2003 תומכת קרן אבי חי בארגון באמצעות מענק שנתי, המאפשר לכל הפונים המתאימים להיפגש בסמינרים לימודיים בני שבוע בקיץ ובחורף. הסמינרים מתקיימים באזורים גיאוגרפיים שיש להם חשיבות היסטורית ותרבותית מבחינה יהודית. בראשם עומדים חוקרים מבריה"מ לשעבר ומישראל, ומספר הנרשמים צמח מ-350 בשנת 2003 ל-650 סטודנטים וחוקרים שהשתתפו בכנסי הקיץ והחורף בשנת 2007. בנוסף לכך תומכת הקרן בשני כנסי סטודנטים בתחום לימודי היהדות, בתכנית "אשנב" של האוניברסיטה העברית בירושלים, וכן בתשתית המינהלית של התכניות הללו.

אולי הישגה הבולט ביותר של התכנית בשנה החולפת הוא מספרם הגדל של תלמידי "ספר" המצטרפים לסגל הזוטור כמורים וכמנחים אקדמיים של תלמידים מתחילים בבתי-הספר של הארגון ובתכניות אקדמיות אחרות בבריה"מ לשעבר. בבית-הספר המוסקבאי של "ספר", למשל, בשנת 2007 הצטרפו לסגל המורים חמישה חוקרים צעירים – 25% מכלל הסגל האקדמי

ובארצות הברית. בספטמבר 2007 החל לפעול אתר מיוחד, www.dvarim.ru, שבו מוצעים סקירות הספרים ופרסומים במסגרת קידום המכירות שלהם לעיונם של עיתונאים, עורכי סקירות ומוכרים בחנויות הספרים. בנוסף לכך מתקיימים באופן קבוע בחנויות הספרים המקומיות ובספריות אירועים שבהם הספרים החדשים מוצגים ומקודמים.

ביוני 2007 נעשתה הערכה של סדרת הספרים ובימים אלה מתקיימים מגעים לקראת בדיקת הערכה נוספת, במטרה לזהות את פרופיל הקוראים של הסדרה.

הסדרה להגות יהודית של משפחת צ"ייס

לצד סדרת הפרוזה, המתמקדת ביצירות סיפורת פופולריות, המושכת את תשומת הלב של בקורות ספרותיות רוסיות ושל צרכנים, החלו קרן משפחת צ"ייס וקרן אבי חי בינואר 2007 לפעול גם לפרסום ספרי עיון בנושאים יהודיים בשפה הרוסית, להפצתם ברחבי הציבור קורא הרוסית ולהצגתם בחנויות הספרים ומועדוני הספרות המרכזיים.

הספר הראשון בסדרה, "היהודים ואירופה", מאת איש האוניברסיטה העברית יליד רוסיה דניס סובילב, ראה אור בפברואר 2008. באפריל 2007 החלה העבודה על חמישה כותרים נוספים: "השפה בימי המהפכה" מאת בנימין הרשב; "חיי דוד" מאת הסופר רוברט פינסקי; "התלמוד והאינטרנט: מסע בין עולמות" מאת גיונתן רוזן; "היהודים והשלטון" מאת רות ר' וייס; ו"להיות יהודי" מאת גיימס קוגל. הספרים צפויים לראות אור החל באפריל 2008. כל הספרים יופיעו בפורמט אחיד ובעיצוב עטיפה זהה, ויופצו וישווקו במתכונת סדרת הפרוזה. www.dvarim.ru

2007

של המחלקה. מימון נוסף מוקצה לקיום סמינרים דו-שנתיים המתמקדים בלימודי היהדות ומיועדים לתלמידי תיכון מצטיינים בברייה"מ לשעבר. סמינרים אלה משמשים קרש קפיצה להרשמה ללימודי היהדות במסגרת אקדמית.

בשנת הלימודים 2007/08 צוין שיא במספר הנרשמים עד כה – 103 סטודנטים, בהם 86 סטודנטים לתואר ראשון, תשעה סטודנטים לתואר שני ושמונה דוקטורנטים. מספר זה עומד בניגוד בולט לנתוני 2004/05, שנה שבה למדו במסגרת התכנית 80 סטודנטים בלבד. פרופ' קובלמן גם סיכם עם אוניברסיטת המדינה של מוסקבה על הענקת פטורים נוספים משכר לימוד לתלמידי המחלקה (קודם לכן העניקה האוניברסיטה 2 - 3 מלגות מלאות של שכר לימוד בשנה); בשנת 2007/08 סיפקה האוניברסיטה מלגות מלאות של שכר לימוד לתשעה מ-21 תלמידי השנה הראשונה – מכלל 44 מלגות כאלה שמעניקה האוניברסיטה. 24 סטודנטים זכו למימון שכר הלימוד על ידי קרן אבי חי בשיתוף עם קרן משפחת צ'ייס, תשעה תלמידים קיבלו מלגה מהסוכנות היהודית, שבעה מקרן רוטשילד, ו-19 משלמים שכר לימוד שנתי בגובה 7,000 דולר כנדרש על ידי אוניברסיטת מוסקבה.

בשנת הלימודים 2007/08 התרחב גם סגל המרצים הצעיר: אל ארבעת חברי הסגל הוותיקים במחלקה נוספו חמישה מרצים במשרה מלאה – בתולדות עם ישראל, בבלשנות עברית, בספרות עברית מודרנית ובלימודי היהדות והיידיש – ושני מרצים במשרה חלקית, אשר קיבלו את התואר במחלקה עצמה. אל צוות ההוראה הצטרפו 16 מרצים דוברי רוסית שנשלחו על ידי מרכז צ'ייס בירושלים והם מלמדים מיני-קורסים של ארבעה עד שישה שבועות כל אחד לאורך השנה כולה. www.cjs.iaas.msu.ru

של בתי-הספר. בשנים 2006 ו-2007 נשלחו 16 חוקרים צעירים של "ספר", הנמצאים בראשית דרכם האקדמית בלימודי היהדות, ללמד במיני-כיתות או לשמש מרצים אורחים באוניברסיטאות בערי בריה"מ לשעבר, אשר אין בהן חוקרים היכולים לתת קורסים במקצועות היהודיים או מענה לסטודנטים המבקשים ללמוד לימודי היהדות.

בקיץ 2004 נעשתה הערכה של תכניות "ספר" בידי המומחים לרוסיה פרופ' ג'ון קליר מיוניברסיטי קולג' בלונדון וצבי גיטלמן מאוניברסיטת מישיגן סטייט. ההערכה הדגישה את הרמה האקדמית של תכניות "ספר" ואת איכותו של צוות ההוראה, ונתנה המלצות שיושמו בטווח הפעילויות הרחב של הארגון. בימים אלה נעשות הכנות לקראת הערכת המשך של תכניות "ספר" בכללותן. www.sefer.ru

המחלקה ללימודי יהדות באוניברסיטת המדינה במוסקבה

בשנת 1998, בשיתוף עם האוניברסיטה העברית בירושלים ומרכז צ'ייס ללימודי היהדות ברוסית, הוקמה המחלקה ללימודי יהדות במסגרת המכון ללימודי אסיה ואפריקה באוניברסיטת המדינה במוסקבה, אחת האוניברסיטאות הוותיקות והנחשבות ביותר ברוסיה. משימתה של המרכז היא להכשיר סטודנטים המבקשים להתמחות בלימודי היהדות ובישראל המודרנית. בראשו עומד פרופ' ארקדי קובלמן, חוקר נודע ובעל פרסומים רבים בתחום לימודי היהדות.

מאז שנת 2004, בעקבות הערכה של תכניות המחלקה והצוות האקדמי שלה, מממנת קרן אבי חי שכר לימוד ומלגות לסטודנטים, תוספות שכר לחוקרים המלמדים במחלקה, רכישת ספרי לימוד וחומרים לימודיים חיוניים, וכן שיווק התכנית ותשתית המנהלית

המרכז ללימודי יהדות ומקרא באוניברסיטת המדינה בסנט פטרסבורג

במאי 2007, לאור הערכת האפשרויות לחיזוק לימודי היהדות בעיר השנייה בגודלה בבריה"מ לשעבר, אישרה קרן אבי חי, בשותפות מלאה עם קרן משפחת צ'ייס, מימון לשתי שנות לימודים, למען חיזוקן והרחבתן של שתי תכניות אקדמיות מרשימות ללימודי היהדות במסגרת המוסדות האקדמיים שבהם הן שוכנות.

המרכז ללימודי יהדות ומקרא הוקם בשנת 2000 בשיתוף עם האוניברסיטה העברית, כמחלקה בפקולטה לפילוסופיה באוניברסיטת המדינה בסנט פטרסבורג. אוניברסיטת המדינה בסנט פטרסבורג ואוניברסיטת המדינה של מוסקבה הן המוסדות האקדמיים היוקרתיים ביותר בבריה"מ לשעבר. בראש המרכז עומדים שניים – פרופ' איגור טאנטלבסקי, חוקר בעל שם המרבה לפרסם בתחום לימודי המקרא, ופרופ' חגי בן שמאי מהאוניברסיטה העברית בירושלים. משימתו האקדמית של המרכז היא להכשיר חוקרים בלימודי המקרא, תולדות עם ישראל בימי הביניים ותולדות עם ישראל בזמן החדש. כיום רשומים לתכנית 42 סטודנטים, בהם שישה לתואר שני, וכחמישים סטודנטים ממחלקות אחרות בפקולטה, אשר משתתפים כשומעים חופשיים בקורסים הניתנים במרכז.

המימון שמעניקות קרן אבי חי וקרן משפחת צ'ייס מצטרף למקורות מימון אחרים המאפשרים למרכז לקבל סטודנטים על בסיס שנתי (עד 25 סטודנטים לשנה), לרכוש ספרי לימוד וחומרים לימודיים ולפתוח במסע פרסום לתכניות המרכז. המימון נועד גם להקמת מרכז לימודי המקרא, שישוכן בספריה ההשאלה של אוניברסיטת סנט פטרסבורג, בפקולטה לפילוסופיה. www.philosophy.pu.ru

פרויקט היודאיקה באוניברסיטה האירופאית בסנט פטרסבורג

פרויקט היודאיקה הוקם בשנת 1989 בניהול ד"ר ולרי דימשיץ כמרכז לחקר המורשת היהודית והוכר רשמית בשנת 2004 כמרכז רב-תחומי במסגרת האוניברסיטה האירופית הפרטית, מוסד אקדמי לתלמידי תואר שני ומעלה, שהוקם בסנט פטרסבורג אחרי נפילת הקומוניזם.

התכנית מתמקדת בתולדותיה ובתרבותה של יהדות מזרח אירופה והמרצים הם חוקרי יודאיקה מסנט פטרסבורג לצד מרצים אורחים מחו"ל, בהם חוקרים ישראליים ואמריקאיים. האילוצים הכלכליים מגבילים את מספר הסטודנטים לתואר שני, וכיום רשומים לתכנית חמישה סטודנטים ועוד 25 ממחלקות אחרות אשר משתתפים כשומעים חופשיים בקורסים. פרויקט היודאיקה קשור במספר פעילויות אקדמיות מחוץ לתכנית הקורסים הרשמית, בהם משלחות מחקר, תערוכות, פרסומים, שיעורים בלימודי יידיש ובתולדות יהדות מזרח אירופה, המושכים סטודנטים מאוניברסיטאות אחרות ומאזורים אחרים לסמינרים ולסדנאות החודשיים.

המימון שאושר לפרויקט יאפשר להוסיף מדי שנה בשנתיים הבאות שני סטודנטים נוספים לתואר שני, לרכוש את ספרי הלימוד הדרושים, להתחיל ברכישת ספרים וחומרים חינוכיים בנושאים יהודיים כדי להקים ספריית יודאיקה בסיסית, ולפרסם מאמרים מחקריים אקדמיים פרי עטם של סטודנטים וחוקרים המשתתפים בתכנית. המימון כולל גם הקצבה למסע פרסום לפעילויות הפרויקט. www.eu.spb.ru

תכניות לבתי-ספר יהודיים יומיים בארצות בריה"מ לשעבר

שיפור רמת הלימודים הכלליים בבתי-הספר היהודיים היומיים

מאז שנת 2002, במטרה להגדיל את מספר הנרשמים לבתי-הספר היהודיים, מתמקדת קרן אבי חי בשיפור תכניות הלימודים הכלליים במספר נבחר של בתי-ספר יהודיים יומיים בבריה"מ לשעבר. קרן אבי חי מעניקה תוספות שכר למורים למתמטיקה, פיסיקה, אנגלית ומקצועות כלליים נוספים ומממנת רכישת ציוד מעבדה וחומרי לימוד אחרים. באמצעות ביצוע הערכות שונות אנו עוקבים זה ארבע שנים אחר התפתחות התכנית ורואים שיפור בכל עשרים המוסדות המשתתפים בתכנית מראשיתה, ובין בתי-ספר אלה, השיפור המשמעותי ביותר הושג בשלושה בתי-ספר אשר מנהליהם וצוות ההוראה שלהם רואים בהצטיינות האקדמית את מטרתם העיקרית.

בשנת 2007 שונו במקצת הגדרות המענק וכיום מתמקדת התכנית בשלושת בתי-הספר הללו, שניים ברוסיה ואחד באוקראינה, שהגיעו להישגים הגבוהים ביותר ונוהלו בצורה היעילה ביותר. כל אחד מהם מקבל מימון במשך שנתיים ליעדים הבאים: (1) העלאת משכורות המורים, כדי שבתי-הספר יוכלו גם להבא למשך אליהם מורים מעולים במקצועות הלימוד הכלליים המהווים את ליבת תכנית הלימודים; (2) פיתוח מסלולי הצטיינות, שימשכו תלמידים בעלי יכולת אקדמית גבוהה; (3) שיעורים מיוחדים לתלמידים מצטיינים, כהכנה לקראת תחרויות אקדמיות בין בתי-ספר שונים ולקראת בחינות הכניסה לאוניברסיטאות; (4) רכישת ציוד מעבדה וחומרי הוראה; (5) חיזוק הפעולות לשיווק ולגיוס תלמידים.

חיזוק לימודי היהדות בבתי-הספר היהודיים היומיים

בניסיון לחזק את החוויה החינוכית היהודית אצל ילדים הלומדים בבתי-הספר היהודיים היומיים בבריה"מ לשעבר מספקת קרן אבי חי מאז שנה"ל 2003/04 מימון ל-28 בתי-ספר בסך הכול – במוסקבה, סנט פטרסבורג, קזאן, רוסטוב, נובוסיבירסק, קייב, חרקוב, אודסה, ז'יטומיר, לוגאנסק, דונייצק, דניפרופטרובסק וריגה. המימון מיועד לתמיכה ב"שבתונים" משפחתיים, לשיעורים בעברית וביהדות, למועדונים חינוכיים המציגים אנסמבלים מוסיקליים ותיאטרליים יהודיים, לעיתוני בית-ספר, ללוחות שנה יהודיים, ולהכנה וחגיגה של טקסי בר-מצווה ובת-מצווה. מימון מיוחד נועד לאפשר לבתי-הספר להרחיב את הספריות היהודיות שלהם, הפתוחות לתלמידים ולהורים.

הערכה של שתי שנות הפעילות הראשונות אישרה כי התכניות החינוכיות היהודיות הלא-פורמליות משפיעות על בתי-הספר, על התלמידים ועל בני משפחותיהם, והתוותה שורה של המלצות, בהן הצורך לחזק את מעורבותם של ההורים, שלרובם המכריע כמעט ואין רקע ביהדות, כדי שיהיו מעורבים ומודעים יותר לערך הלימוד היהודי. www.chinuchfsu.com

נטיע בבריה"מ לשעבר

לקראת שנה"ל 2005/06, בעקבות מבדק הערכה מקיף שערכו המחלקה לחינוך של הסוכנות היהודית בבריה"מ לשעבר ומשרד החינוך של מדינת ישראל, המפקחים יחד על 44 בתי-ספר יהודיים יומיים בבריה"מ לשעבר, נבחרה תכנית נטיע (נוער לטובת העברית), הנהנית מתמיכת קרן אבי חי, כתכנית אפשרית לטיפול בבעיות של הוראת השפה העברית.

כ-600 תלמידים מכיתות ה"י"א בחידון וירטואלי על נושאים הקשורים למדינת ישראל (www.1948.ru), ומציניים את יום העצמאות בחגיגות בית-ספריות בהשתתפות התלמידים, המורים וההורים. בתחילת שנת הלימודים קיבלו בתי-הספר דגלים, קלטות וידאו ומפות גדולות של ישראל, קלטות מוסיקה עם שירים ישראליים ופרסים למשתתפים, בהם נסיעה של שבוע לישראל ל-44 זוכים בפרס ראשון בתחרות החידון הווירטואלי. ההשתתפות בפרויקט יום העצמאות גדלה ובכמה בתי-ספר אף הפכה לאירוע המרכזי של תקופת האביב. הסוכנות היהודית עוסקת עתה בהכנת תכנית לחיזוק העניין וההשתתפות בתכנית זו לבתי-הספר.

מימון התכנית מתחלק בין קרן אבי חי לבין המחלקה לחינוך בבריה"מ לשעבר בסוכנות היהודית.

www.1948.ru

סמינרי העשרה למדריכי נוער יהודי ולתכניות למחנות הקיץ

מאז 2004 תומכת קרן אבי חי במספר יזמות המבקשות לחזק את המרכיב החינוכי היהודי במחנות הקיץ ובסמינרי העשרה לאורך השנה כולה המיועדים למדריכי נוער יהודיים בארצות בריה"מ לשעבר. על סמך הערכות וביקורים חוזרים בתכניות הנהנות מתמיכת הקרן, אישרה קרן אבי חי גם מימון לפעילויות המשך, תוך התמקדות בתכניות המאפשרות למדריכי נוער מקומיים להוביל את התכניות היהודיות בערים ובאזורים שבהם הם חיים. יעד מרכזי בכל התכניות הנהנות מתמיכת הקרן הוא להגדיל את מספר היוצאים למחנות הקיץ, את מספר המדריכים המקומיים ואת מספר המשפחות המשתתפות בתכניות.

כיום מופעלת התכנית ב-12 בתי-ספר בשבע ערים (מוסקבה, סנט פטרסבורג, קזאן, אודסה, קייב, דנייפרופטרובסק וקיישיניב) ובהם 1,565 תלמידים מכיתות ו"י"א. בתכנית משתתפים 46 מורים, ש-38 מהם השתתפו בסמינר הכנה לתכנית שנערך בירושלים, וכולם זוכים להדרכה ופיקוח מהצוות המקצועי של נט"ע. התכנית מהווה את רכיב השפה העברית בתכנית לימודי היהדות בבתי-הספר שלהם.

באפריל ומאי 2007 נערכו מבחני ההצבה של נט"ע לתלמידי השנה הראשונה והשנייה ותוצאותיהם הושו לתוצאות המבחנים שנערכו לפני שהתלמידים הצטרפו לתכנית. הנתונים מורים כי רוב התלמידים בתכנית הניסיונית מצליחים בלימודי העברית ומסוגלים להתקדם אל יחידת הלימוד הבאה, אם כי אצל מיעוט מהם נרשמה נסיגה. ניתוח השוואתי של מבחן ההצבה מלמד כי רוב תלמידי השנה הראשונה מתקדמים, ורוב תלמידי השנה השנייה גילו התקדמות גדולה עוד יותר בלימודיהם. בחודשים הקרובים מתכננת הסוכנות היהודית לערוך הערכה פנימית של התכנית כדי לקבוע באילו דרכים אפשר להרחיב את תכנית נט"ע לבתי-ספר יהודיים נוספים בארצות בריה"מ לשעבר.

המימון לתכנית נט"ע בבריה"מ לשעבר מתחלק בין קרן אבי חי, קרן "אור אבנר" של מר לב לבייב, הסוכנות היהודית ומשרד החינוך של מדינת ישראל, כשהסוכנות היהודית נושאת באחריות המלאה לכל ההיבטים התכניים והכספיים של התכנית.

www.netahebrew.com

פעילויות לקראת יום העצמאות בבתי-הספר היהודיים היומיים בבריה"מ לשעבר

בשנתו השנייה של פרויקט שנועד להדגיש ולקדם את יום העצמאות בבתי-הספר היהודיים היומיים בארצות בריה"מ לשעבר משתתפים 38 בתי-ספר ובהם

לתכנית הניסוי של 2007 נוספו שלוש ערים ובקיץ של אותה שנה השתתפו בתכנית 1,089 ילדים, אשר מתוכם 498 אינם לומדים בבתי-ספר יהודיים. נתון זה מהווה עלייה של 452 במספר המשתתפים במחנות לעומת הקיץ הקודם. רבנים ואנשי חינוך מדברים בשבחם של המדריכים החדשים והשפעתם על התכנים היהודיים בעריהם, ועל "חיבור הכוחות" הנוצר עקב כך בין עולם המחנות ועולם ההוראה בקהילות. אחרי עונת המחנות של שנת 2007, ובעקבות חוויית המחנה, נרשמו 38 ילדים לבתי-ספר יהודיים יומיים של "אור אבנר". בחודשים הקרובים מקווה הארגון למשוך לתכנית בני נוער נוספים, בהם קבוצה של ילדים צעירים יותר, בני 14-16, שישתתפו בסמינרי הכשרה וישמשו כמדריכים צעירים בתכניות הקיימות.

נצר עולמי – סמינרים להכשרת מדריכים

מאז שנת 2005 תומכת קרן אבי חי בשורה של סמינרים אזוריים להכשרת מדריכים, המציעים שילוב של לימודי יהדות וחווייה למדריכי הנוער המשתתפים ב"נצר", האיחוד העולמי לתכניות היהדות הפרוגרסיבית בבריה"מ לשעבר. מאז שנת 2006 חל גידול ראוי לציון בפעולת "נצר". מספר מדריכי הנוער המקומיים המשתתפים בסמינרים אזוריים בני ארבעה ימים עלה מ-115 בשנת 2006 ל-260 בשנת 2007. הסמינרים, הנערכים במוסקבה, סיביר, אוקראינה, בלארוס והמדינות הבאלטיות, מבקשים לחזק את הזהות היהודית, להקנות למדריכים ידע בהיסטוריה, במסורת ובספרות היהודית ובשפה העברית, להכיר להם את מדף הספרים היהודי ולעודד את שמירת המסורת היהודית. כל סמינר כולל התנסות בחוויית השבת וכן הרצאות ודיונים על שאלות יסוד בתחומי היהדות וההיסטוריה היהודית, אקטואליה, לימוד מקורות ופיתוח מנהיגות. www.netzer.ru

תכנית "אור אבנר" למנהיגות צעירה

"אור אבנר" יזמה הרחבה של תכניות ניסיוניות והוספת מנגנון הכשרה וסמינרי העשרה שנועדו לעודד בני נוער ליטול על עצמם עמדות הנהגה בשבעה אזורים שנקבעו כאזורי מבחן בבריה"מ לשעבר – מוסקבה, ניוז'י נובגורוד, רוסטוב, חרקוב, לוגאנסק, דונייצק ומינסק. מאז אוגוסט 2007 הצליחה התכנית למשוך 71 מדריכי נוער מקומיים חדשים ובסך הכול משתתפים בה כיום 210 מדריכים בשורה של סמינרים חינוכיים מתוכננים היטב, שנערכים בכל אזור. המדריכים, בפיקוחם של שני יועצים חינוכיים מקומיים, עוברים שנת הכשרה אחת ומשתתפים בתכנון ובהנהגה של מגוון רחב של תכניות לא-פורמליות בנושאים יהודיים, בהן פעילויות לאחר שעות הלימודים, בתי-ספר של יום א', מחנות חורף, פעילויות הכנה לחגים והדרכה במחנות אזוריים.

פרסומים ספרותיים בשפה הרוסית
בבואאי יהדות ישראל

פרופ' חגי בן שמאי מלמד באחת המדרשות האקדמיות ללימודי היהדות של "ספר" בבריה"מ לשעבר

אשכול - תכניות יהודיות וישראליות במועדונים אינטלקטואליים מובילים במוסקבה

תקציר כספי

דו"חות מאוחדים על המצב הכספי

31 בדצמבר		
2006	2007	
נכסים		
\$227,945,647	\$181,422,110	מזומנים ושווי מזומנים
		השקעות, לפי ערך שוק:
		אגרות חוב ושטרות
51,964,413	110,681,328	(עלות, 2007—\$105,534,93; 2006—\$48,719,804)
		השקעות בניירות ערך וקרנות נאמנות
131,839,599	195,284,167	(עלות, 2007—\$168,410,116; 2006—\$99,507,941)
		שותפויות מוגבלות וקרנות גידור
250,949,110	259,716,520	(עלות, 2007—\$141,680,019; 2006—\$143,254,682)
36,189,309	38,871,535	מקרקעין וציוד, נטו
2,233,228	3,567,572	נכסים אחרים
\$701,121,306	\$789,543,232	סה"כ נכסים
התחייבויות ונכסים נטו		
\$855,606		התחייבויות בגין רכישת השקעות
9,275,000	\$6,625,000	זכאים אחרים
690,990,700	782,918,232	נכסים נטו (capital)
\$701,121,306	\$789,543,232	סה"כ התחייבויות ונכסים נטו

תקציר כספי

דו"חות מאוחדים על פעילות

השנה שהסתיימה ב־ 31 בדצמבר		
2006	2007	
הכנסות		
\$7,000,000	\$91,598,020	תרומות
30,238,272	23,828,746	רווח הון נטו מממוש השקעות
31,971,739	7,181,643	רווח הון שלא מומש מהשקעות
5,406,190	7,036,223	הכנסה מריבית
4,435,216	5,370,277	הכנסה מדיבידנד
1,127,566	208,470	רווח משותפויות מוגבלות
9,767,029	8,862,612	הפרשי שער חליפין (הפסד)
5,303	151,174	הכנסות אחרות
\$89,951,315	\$144,237,165	סה"כ הכנסות
הוצאות		
\$31,971,518	\$41,730,314	מענקים לתכניות, לפרויקטים והוצאות נלוות
		הוצאות מנהלה:
3,503,618	4,149,268	משכורות והוצאות נלוות משכר
	2,777,385	תכנית פנסיה לקצבה מוגדרת
917,186	1,138,477	מסים פדראליים ומסי מדינה בארה"ב
188,413	997,166	פחת
309,711	369,385	דמי שכירות
296,598	334,300	אש"ל ונסיעות
308,319	307,607	שירותים מקצועיים
90,054	91,812	ביטוח
84,112	87,178	טלפון
30,489	49,963	יועצים ועובדים זמניים
30,226	27,066	דואר
73,434	13,762	דו"ח שנתי
235,995	235,950	הוצאות אחרות
\$38,039,673	\$52,309,633	סה"כ הוצאות
\$51,911,642	\$91,927,532	עלייה בנכסים נטו
\$639,079,058	\$690,990,700	יתרת נכסים נטו לתחילת שנה
\$690,990,700	\$782,918,232	יתרת נכסים נטו לסוף שנה

תקציר כספי

רשימת מענקי פעילות ב-2007 – ישראל

יתרה ב-31.12.07	תשלומים ב-2007	מענקים נוספים שאושרו ב-2007*	יתרת מענקים לתאריך 31.12.06	
עידוד הבנה הדדית				
\$270,000	\$223,000	(\$7,000)	\$500,000	ארץ אחרת
300,000	355,000	400,000	255,000	בית ספר קשת
170,000	215,000	250,000	135,000	המכללה החרדית, ירושלים
1,100,000	535,000		1,635,000	יסודות
260,000	130,000	176,000	214,000	מרכז מלי"ץ לחינוך יהודי-ציוני
				עולמות: זהות יהודית ישראלית
416,000	95,000	396,000	115,000	בנצרת עלית
1,857,000	1,482,000	626,000	2,713,000	צו פיוס
218,000	300,000	378,000	140,000	קהילות שרות
עידוד לימודי היהדות				
למודים לא-פורמליים				
237,000	246,000	335,000	148,000	אומרים שירה
474,000	343,000	430,000	387,000	אלול
990,000		990,000		בי"ת
104,000	170,000	174,000	100,000	במידבר
				ייעוד וייחוד: המרכז לזהות
	50,000		50,000	יהודית-ציונית בצה"ל
225,000	390,000	350,000	265,000	מכללת עלמא
67,000	22,000		89,000	מלטון, פרויקט מפתחות
390,000	242,000	348,000	284,000	מסע אל המורשת היהודית
10,000	141,000	100,000	51,000	עתיים
111,000	115,000	188,000	38,000	פסטיבלים של תרבות יהודית
בתי ספר ממלכתיים				
50,000	50,000	75,000	25,000	יד בן צבי – תכנית לימודים בתנ"ך
230,000	350,000	350,000	230,000	יהל"ים
605,000	343,000	537,000	411,000	מארג
401,000	605,000	650,000	356,000	מורשה

* נטו מביטולי מענקים

תקציר כספי

רשימת מענקי פעילות ב-2007 – ישראל (המשך)

יתרה ב-31.12.07	תשלומים ב-2007	מענקים נוספים שאושרו ב-2007*	יתרת מענקים לתאריך 31.12.06	
\$125,000	\$175,000		\$300,000	מכון הרטמן
92,000	157,000		249,000	מקראנט
70,000	35,000		105,000	פרשת השבוע
2,712,000	1,141,000	814,000	3,039,000	רביבים
528,000	60,000		588,000	תרבות עברית בתל אביב
ערוצי המדיה: טלוויזיה, אינטרנט ורדיו				
4,982,000	310,000		5,292,000	אבי חי בטלוויזיה
67,000	125,000		192,000	אנציקלופדיה יהודית ברוסית
150,000	370,000		520,000	אתר האינטרנט "הזמנה לפיוט"
177,000	184,000		361,000	לקסיקון אבי חי לתרבות יהודית
125,000		125,000		מדרשת
850,000	74,000	550,000	374,000	ספריית אבי חי
פיתוח מנהיגות יהודית חדשה				
400,000	650,000	750,000	300,000	בית מורשה
540,000	813,000	703,000	650,000	מכינות קדם צבאיות
717,000	497,000	610,000	604,000	ממזרח שמש
454,000	740,000	650,000	544,000	צהר
435,000	400,000	395,000	440,000	קולות
550,000	318,000	(70,000)	938,000	תהודה
מחקר				
				אוניברסיטת בר-אילן – מחקר על
89,000	30,000		119,000	יהדות וחברה
550,000		550,000		גוטמן 2010
289,000	79,000	260,000	108,000	מענקים קטנים עבור יזמות עולים
386,000	102,000	(26,000)	514,000	שבתונים

* נטו מביטולי מענקים

תקציר כספי

רשימת מענקי פעילות ב-2007 – ישראל (המשך)

יתרה ב-31.12.07	תשלומים ב-2007	מענקים נוספים שאושרו ב-2007*	יתרת מענקים לתאריך 31.12.06	
פרויקטים אחרים				
\$4,500,000	\$3,934,000	\$4,464,000	\$3,970,000	בית אבי חי
350,000	280,000	500,000	130,000	מסע
316,000	471,000	552,000	235,000	מענקים נוספים והוצאות נלוות
274,000	115,000	240,000	149,000	פנים
תמיכה באתרי האינטרנט של נתמכי				
45,000	20,000		65,000	אבי חי
\$28,258,000	\$17,482,000	\$17,813,000	\$27,927,000	סה"כ מענקים

* נטו מביטולי מענקים

תקציר כספי

רשימת מענקי פעילות 2007 – צפון אמריקה

יתרה ב-31.12.07	תשלומים ב-2007	מענקים נוספים שאושרו ב-2007*	יתרת מענקים לתאריך 31.12.06	
טיפוח רמה גבוהה של אוריינות יהודית				
באמצעות חומרי לימוד				
AVI CHAI Bookshelf for				
				High Schools
\$625,000	\$343,000	\$218,000	\$750,000	
				Chinuch.org
155,000	180,000	(25,000)	360,000	
				Developing Tanakh Standards
880,000	380,000	1,068,000	192,000	
				Experiments in Educational Technology
170,000	105,000	(25,000)	300,000	
				NETA
3,744,000	1,156,000	340,000	4,560,000	
				Remote Teacher Via Video Conferencing
191,000	130,000	221,000	100,000	
				Tal AM
3,486,000	2,709,000	2,019,000	4,176,000	
באמצעות הכשרת מורים ותמיכה בהם				
Hebrew Union College –				
				MA in Jewish Education – Day Schools
445,000	34,000		479,000	
				Home Subsidies for Jewish Studies Teachers
2,570,000	30,000		2,600,000	
				Ivriyon
294,000	72,000	275,000	91,000	
				Mentoring for Novice Teachers
				/Jewish New Teacher Project
355,000	395,000	500,000	250,000	
				Pardes Educators Program
6,150,000	1,050,000	5,500,000	1,700,000	
				Talmud Program for Women – Yeshiva University
607,000	217,000	(300,000)	1,124,000	
				University of Pennsylvania MS Ed Program
600,000			600,000	
באמצעות פיתוח מנהיגות והעשרתה				
Principals Training:				
				Harvard University
294,000	156,000		450,000	
				Jewish Theological Seminary
302,000	301,000		603,000	
				Lookstein Center at Bar-Ilan University
550,000	170,000	(24,000)	744,000	

* נטו מביטולי מענקים

תקציר כספי

רשימת מענקי פעילות 2007 – צפון אמריקה (המשך)

יתרה ב-31.12.07	תשלומים ב-2007	מענקים נוספים שאושרו ב-2007*	יתרת מענקים לתאריך 31.12.06	
העמקת מחויבות יהודית לחיים יהודיים מלאים				
Alot Program –				
Camps Sternberg/Mogen Avraham	\$337,000		\$841,000	\$504,000
BabagaNewz	1,250,000		3,595,000	2,345,000
Cornerstone Fellows	517,000	50,000	1,027,000	560,000
Enhancing Immigrant Schools in New York City	635,000	2,032,000	620,000	2,017,000
Lekhu Lakhem	89,000	(30,000)	599,000	480,000
Melton Mini-School for Pre-school Parents	60,000		620,000	560,000
Planning Grants for				
Camp Movement Educational Programs	30,000	200,000		170,000
Shabbat Enhancement				
/Experiential Educators Grants	232,000		1,464,000	1,232,000
Starter Jewish Libraries for High School Students	101,000		267,000	166,000
SuLaM – Judaic Enrichment for				
RAVSAC Community Day School Heads	531,000	(3,000)	1,176,000	642,000
Tze Ulmad			45,000	45,000
טיפול עמיות יהודית וזיקה לישראל				
David Project –				
Israeli Yeshivot and Seminaries	50,000	117,000		67,000
David Project – North American High Schools	213,000	613,000	240,000	640,000
Israel Blog by/for High School Students	3,000	35,000		32,000
Israel Education and Advocacy Books	16,000		214,000	198,000
Israel HighWay	30,000	(18,000)	143,000	95,000
Israel Studies for Day School Teachers		32,000	471,000	503,000
Jewish Agency for Israel – Summer Camping	328,000	(3,000)	794,000	463,000
Jewish Virtual Library Website		150,000		150,000
MASA	299,000	600,000	130,000	431,000
Student Israel Advocacy Initiatives on Campus (Hillel and ICC)	234,000		284,000	50,000
Taglit – Birthright Israel	1,041,000		3,334,000	2,293,000
Write On For Israel:				
Chicago Jewish News & CFJE	181,000	100,000	411,000	330,000
The New York Jewish Week	251,000	56,000	395,000	200,000
Planning Grant	30,000	75,000		45,000

* נטו מביטולי מענקים

תקציר כספי

רשימת מענקי פעילות 2007 – צפון אמריקה (המשך)

	יתרת מענקים לתאריך 31.12.06	מענקים נוספים שאושרו ב-2007*	תשלומים ב-2007	יתרה ב-31.12.07
חיוזק מוסדות				
Building Loan Program – Camps**	\$23,500,000		\$2,637,500	\$20,862,500
Building Loan Program – Camps Related Costs		40,000	40,000	
Building Loan Program – Day Schools**	21,204,500		1,265,500	19,939,000
Building Loan Program – Day Schools Related Costs		471,000	471,000	
Grants to Encourage Continuation from Jewish				
Middle School to High School	364,000		33,000	331,000
New Orleans Re-Enrollment**		300,000		300,000
טיפוח ועידוד שותפים וממשיכים לפועלינו				
AVI CHAI Fellowship		2,745,000		2,745,000
MATCH	1,464,000	(109,000)	170,000	1,185,000
Partnership for Excellence in Jewish Education (PEJE)		1,500,000		1,500,000
Thought Leadership	1,767,000		313,000	1,454,000
פרויקטים שמסתיימים				
JBooks.com	153,000		89,000	64,000
Marketing AVI CHAI's Message	132,000		34,000	98,000
Miscellaneous Grants and Related Expenses	121,000	1,126,000	1,106,000	141,000
Netivot Program – Harvard University	40,000		40,000	
South Florida Day School Scholarships	288,000		68,000	220,000
סה"כ מענקים	\$84,782,500	\$19,846,000	\$20,153,000	\$84,475,500

* נטו מביטולי מענקים

** המענקים כוללים החזרי הלוואות

תקציר כספי

רשימת מענקי פעילות 2007 – ארצות ברית המועצות לשעבר

יתרה ב-31.12.07	תשלומים ב-2007	מענקים נוספים שאושרו ב-2007*	יתרת מענקים לתאריך 31.12.06
עידוד לימודי היהדות ומעורבות יהודית בקרב יהודים שאינם מסונפים לארגונים יהודיים			
			Booknik.ru – אתר אינטרנט על
\$151,000	\$396,000	\$379,000	\$168,000 נושאים יהודיים וישראלים ברוסית
39,000	472,000		511,000 אשכול
144,000	100,000	244,000	אשכול – סנט פטרסבורג
47,000	18,000		65,000 הוצאה לאור של ספרי ילדים ברוסית
			הוצאה לאור של ספרים
			בנושאים יהודיים וישראליים:
	301,000	206,000	95,000 סדרת הפרוזה של החיים היהודיים
89,000	111,000		200,000 הסדרה להגות יהודית של משפחת צייס
			סמינר לימודי ופסטיבל הכליזמרים
104,000	41,000	145,000	בסנט פטרסבורג
	157,000	157,000	פסטיבל הספר היהודי-ישראלי
קידום לימודי היהדות במוסדות אקדמאיים			
			המחלקה ללימודי היהדות
542,000	551,000	371,000	722,000 באוניברסיטת המדינה במוסקבה
			המרכז ללימודי היהדות ופרויקט היודאיקה
111,000	60,000	171,000	באוניברסיטה האירופאית בסנט פטרסבורג
			"ספר" – קידום תחום לימודי היהדות
240,000	128,000	331,000	37,000 ברמה האקדמית
תכניות לבתי ספר יהודיים יומיים			
183,000	150,000	133,000	200,000 העלאת רמת הלימודים הכלליים
1,300,000	964,000	1,526,000	738,000 חיזוק החינוך היהודי
482,000			482,000 נטי"ע
171,000		50,000	121,000 פעילויות לקראת יום העצמאות

תקציר כספי

רשימת מענקי פעילות 2007 – ארצות ברית המועצות לשעבר

יתרה ב-31.12.07	תשלומים ב-2007	מענקים נוספים שאושרו ב-2007*	יתרת מענקים לתאריך 31.12.06	
סמינרי העשרה למדריכי נוער יהודי ולתכניות למחנות הקיץ				
\$126,000			\$126,000	הסוכנות היהודית לארץ ישראל נצר עולמי –
55,000	105,000	110,000	50,000	סמינרים להכשרה והעשרה
578,000	400,000	413,000	565,000	תכנית "אור אבנר" למנהיגות צעירה
				הג'וינט (JDC): תוכנית הכשרה לנוער
81,000	86,000		167,000	והעלאת רמת החינוך במחנות למשפחות
פרויקטים אחרים				
	55,000	55,000		הוצאות נלוות
\$4,443,000	\$4,095,000	\$4,291,000	\$4,247,000	סה"כ מענקים

* נטו מביטולי מענקים

רשימת פרויקטים – ישראל

שם הפרויקט	נאמן הפרויקט	איש צוות	עמוד
אבי חי בטלויזיה	מס ברנסטין	דני דניאלי, שורי דרוקר	20
אומרים שירה	מאיר בוזגלו	קארן וייס	13
אלול	א. פריד	קארן וייס	14
אנציקלופדיה יהודית בשפה הרוסית	דוד תדמור	אלי סילבר, אלי קנאי	19
ארץ אחרת	אביטל דרמון	עליזה קורב	9
אתר האינטרנט "הזמנה לפיוט"	מאיר בוזגלו	אלי קנאי, קארן וייס	19
בית	אביטל דרמון	קארן וייס	14
בית אבי חי	מס ברנסטין, א. פריד	דני דניאלי	22
בית ספר קשת	מס ברנסטין	אלי סילבר	9
בית מורשה בירושלים	א. פריד	אלי סילבר	11
במידבר	מאיר בוזגלו	עליזה קורב	14
גוטמן 2010	א. פריד	אלי סילבר,	
		ליאורה פסקל, מרווין שיק	21
המכללה החרדית, ירושלים	מאיר בוזגלו	מרים ורשביאק	9
יהל"ם	אביטל דרמון	אלי סילבר	16
יסודות	דוד תדמור	עליזה קורב	10
ייעוד וייחוד: המרכז לזהות יהודית-ציונית בצה"ל	א. פריד	אלי סילבר	15
לקסיקון קרן אבי חי לתרבות יהודית	מס ברנסטין	אלי קנאי, אביגדור שינאן	19
מארג	אביטל דרמון	אלי סילבר	17
מדרשת	א. פריד	קארן וייס ואלי קנאי	19
מורשה	דוד תדמור	אלי סילבר	17
מכון הרטמן: פרויקט מעצים	א. פריד	עליזה קורב	18
מכניות קדם צבאיות	א. פריד	אלי סילבר, מרים ורשביאק	12
מכללת עלמא	מאיר בוזגלו	קארן וייס, מרים ורשביאק	15
מלטון, פרויקט מפתחות	א. פריד	עליזה קורב	15
ממזרח שמש	א. פריד	קארן וייס	12
מסע אל המורשת היהודית	מאיר בוזגלו	עליזה קורב	15
מענקים קטנים לעולים	אביטל דרמון	מרים ורשביאק	21
מקראנט	אביטל דרמון	עליזה קורב, אלי קנאי	18
מרכז מלי"ץ לחינוך יהודי-ציוני	אביטל דרמון	אלי סילבר	10
ספריית אבי חי	דוד תדמור	עליזה קורב, אביגדור שינאן	20
עולמות: זהות יהודית ישראלית בנצרת עלית	אביטל דרמון	קארן וייס	10

רשימת פרויקטים – ישראל (המשך)

שם הפרויקט	נאמן הפרויקט	איש צוות	עמוד
עתים	דוד תדמור	מרים ורשביאק	16
פנים	דוד תדמור	קארן וייס	20
פסטיבלים של תרבות יהודית	א. פריד	דני דניאלי	16
צהר	א. פריד	אלי סילבר	12
צו פיוס	א. פריד, מס ברנסטין	עליזה גרשון, רעיה לוי	10
קהילות שרות	מס ברנסטין	קארן וייס	11
קולות	דוד תדמור ואביטל דרמון	קארן וייס	12
רביבים	א. פריד	עליזה קורב	18
שבתונים	אביטל דרמון	עליזה קורב, אילנה ברוש	21
יד בן צבי: תכנית לימודים בתנ"ך	אביטל דרמון	עליזה קורב	16
תהודה	אביטל דרמון	קארן וייס	13
תרבות עברית בתל אביב	דוד תדמור	עליזה קורב	18

רשימת פרויקטים – צפון אמריקה

שם הפרויקט	נאמן הפרויקט	איש צוות	עמוד
Alot Program – Camps Sternberg/Mogen Avraham	Lief D. Rosenblatt	Yossi Prager Marvin Schick	35
AVI CHAI Bookshelf for High Schools	Lauren K. Merkin	Nina S. Butler, Michael Trapunsky	29
AVI CHAI Fellowships	Mem Bernstein, Arthur W. Fried	Leah Nadich Meir	29
BabagaNewz	Mem Bernstein	Rachel Mohl Abrahams, Joel Einleger	35
Building Loan Program – Camps	Lief D. Rosenblatt	Joel Einleger	40
Building Loan Program – Day Schools	Alan R. Feld Marvin Schick	Yossi Prager 41	
Chinuch.org	George Rohr	Nina S. Butler, Eli Kannai	30
Cornerstone Fellows	Lief D. Rosenblatt	Joel Einleger	35
David Project–Israeli Yeshivot and Seminaries	Alan R. Feld	Miriam K. Warshaviak	38
David Project–North American High Schools	Alan R. Feld	Yossi Prager	38
Developing Tanakh Standards	Arthur W. Fried	Leah Nadich Meir	30
Enhancing Immigrant Schools in New York City	Alan R. Feld, Lauren K. Merkin, George Rohr	Rachel Mohl Abrahams	36
Experiments in Educational Technology	Arthur W. Fried	Nina S. Butler, Eli Kannai	31
Grants to Encourage Continuation from Jewish Middle School to High School	Mem Bernstein, Lauren K. Merkin	Galli Aizenman	41
Hebrew Union College – MA in Jewish Education	Lief D. Rosenblatt	Joel Einleger	32
Home Subsidies for Jewish Studies Teachers	Alan R. Feld	Galli Aizenman	33
Israel Blog by/for High School Students	Mem Bernstein	Leah Nadich Meir	38
Israel Education and Advocacy Books	Lauren K. Merkin	Michael Trapunsky	38
Israel Studies for Day School and Supplementary Teachers	Lief D. Rosenblatt	Galli Aizenman	39
Ivriyon	Ruth R. Wisse	Leah Nadich Meir	33
Jewish Agency for Israel – Summer Camping	Lief D. Rosenblatt	Joel Einleger	39
Jewish Virtual Library Website	Arthur W. Fried	Eli Kannai	
Lekhu Lakhem	Lief D. Rosenblatt	Galli Aizenman	36

רשימת פרויקטים – צפון אמריקה (המשך)

שם הפרויקט	נאמן הפרויקט	איש צוות	עמוד
MASA	Mem Bernstein,	Miriam K. Warshaviak	40
MATCH: Matching First-Time Donors to Jewish Education	Lauren K. Merkin	Deena K. Fuchs	42
Melton Mini-School for Pre-school Parents	Lief D. Rosenblatt	Joel Einleger	36
Mentoring for Novice Teachers/Jewish New Teacher Project	Lauren K. Merkin	Michael S. Berger	33
NETA	George Rohr, Ruth R. Wisse	Leah Nadich Meir	31
New Orleans Day School Re-Enrollment Incentive	Arthur W. Fried	Yossi Prager	41
Pardes Educators Program	Arthur W. Fried	Michael S. Berger	33
Partnership for Excellence in Jewish Education (PEJE)	Lauren K. Merkin	Deena K. Fuchs, Yossi Prager	42
Planning Grants for Camp Movement Educational Programs	Lief D. Rosenblatt	Joel Einleger	37
Principals Training–Harvard University	Lauren K. Merkin	Rachel Mohl Abrahams	34
Principals Training–Jewish Theological Seminary	Lauren K. Merkin Michael	S. Berger	34
Principals Training – Lookstein Center	Alan R. Feld	Michael S. Berger	35
Remote Teacher Via Video Conferencing	Arthur W. Fried	Nina S. Butler, Eli Kannai	31
Shabbat Enhancement/Experiential Educators Grants	Lauren K. Merkin	Galli Aizenman	37
Starter Jewish Libraries for High School Students	Lauren K. Merkin	Michael Trapunsky	37
Student Israel Advocacy Initiatives on Campus (Hillel & Israel on Campus Coalition)	George Rohr	Galli Aizenman	40
SULAM–Judaic Enrichment for RAVSAK Community Day School Heads	Arthur W. Fried	Michael S. Berger	37
Taglit-Birthright Israel	Lauren K. Merkin Leah	Nadich Meir	40
TaL AM	Lauren K. Merkin	Joel Einleger	32
Talmud Program for Women – Yeshiva University	Lauren K. Merkin	Rachel Mohl Abrahams	34
Thought Leadership	Mem Bernstein, Ruth R. Wisse Jack Wertheimer	Deena K. Fuchs, Yossi Prager	28
Tze Ul'mad	Lief D. Rosenblatt	Joel Einleger	38
University of Pennsylvania MS Ed. Degree	Lauren K. Merkin	Rachel Mohl Abrahams	34
Write On For Israel	Lief D. Rosenblatt	Galli Aizenman	40

רשימת פרויקטים – ברית המועצות לשעבר

שם הפרויקט	נאמן הפרויקט	איש צוות	עמוד
Booknik.ru – אתר אינטרנט בשפה הרוסית	ג'ורג' רוהר	דוד רוזנסון	49
המתמקד בספרות ובתרבות יהודית	ג'ורג' רוהר	דוד רוזנסון	57
אור אבנר: תכנית למנהיגות צעירה	ג'ורג' רוהר	דוד רוזנסון	50
אשכול: ספרות ותרבות יהודית/ישראלית	ג'ורג' רוהר	דוד רוזנסון	52
במקומות מפגש לאינטלקטואלים במוסקבה	ג'ורג' רוהר	דוד רוזנסון	51
הוצאה לאור של סדרה להגות יהודית של משפחת צ'ייס	ג'ורג' רוהר	דוד רוזנסון	53
הוצאה לאור של ספרים בנושאים יהודיים וישראליים:	ג'ורג' רוהר	דוד רוזנסון	54
סדרת הפרוזה של החיים היהודיים	ג'ורג' רוהר	דוד רוזנסון	55
המחלקה למדעי היהדות באוניברסיטה הממשלתית, מוסקבה	ג'ורג' רוהר	דוד רוזנסון	50
המרכז ללימודי יהדות ומקרא באוניברסיטה	ג'ורג' רוהר	דוד רוזנסון	55
הממשלתית בסנט פטרסבורג	ג'ורג' רוהר	דוד רוזנסון	57
העלאת רמת הלימודים הכלליים בבתי-הספר	ג'ורג' רוהר	דוד רוזנסון	52
היהודיים היומיים בבריה"מ לשעבר	ג'ורג' רוהר	דוד רוזנסון	56
חיזוק החינוך היהודי בבתי הספר היהודיים היומיים	ג'ורג' רוהר	דוד רוזנסון	54
כליזפסט: סמינר לימודי ופסטיבל בסנט פטרסבורג	ג'ורג' רוהר	דוד רוזנסון	57
נט"ע בבריה"מ לשעבר	ג'ורג' רוהר	דוד רוזנסון	52
נצר עולמי: סמינרים למדריכים – הכשרה והעשרה	ג'ורג' רוהר	דוד רוזנסון	56
"ספר" – קידום תחום לימודי היהדות ברמה אקדמית	ג'ורג' רוהר	דוד רוזנסון	54
פעילויות לקראת יום העצמאות בבתי הספר היהודיים היומיים	ג'ורג' רוהר	דוד רוזנסון	57
פרויקט יודאיקה באוניברסיטה האירופית בסנט פטרסבורג	ג'ורג' רוהר	דוד רוזנסון	54

USA
The AVI CHAI Foundation
1015 Park Avenue
New York, NY 10028
Phone: 212-396-8850
Fax: 212-396-8833
e-mail: info@avichaina.org

ישראל
אבי חי ישראל ע"ר
רח' המלך ג'ורג' 44
ירושלים 94252
טל': 02-621-5330
פקס: 02-621-5331
e-mail: office@avichai.org.il

www.avichai.org.il